

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10400

VILHELM TEL

Friedrich Schiller

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פרידריך שילער

אויפפירן אן דער ערלויבעניש פונם איבער-
זעצער פארבאטן.

PRINTED IN POLAND

F. Sziller — „Wilhelm Tell“
Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno

פרידריך שילער

ווילהעלם טעל

יידיש פאלק היילפערין

ווילנע - 1929 - ווארשע

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקין

פערזאָנען:

הערמאן נעסלער — רייכספאָט אין שווייץ אין אור
 ווערנער, באַראָן פאָן אַטינגהויזען — פּאַנסרענער
 אולריך פאָן רודעניץ — זיין פלישעניק

ווערנער שטאַופאַכער
 קאַנראַד הונ
 רעדינג
 האַנס מויעו
 יערג הויף
 אולריך שמיד
 יאַסט וויילער

לאַנדסלייט פון שווייץ

וואַלטער פירשט
 ווילהעלם טעל

דעסעלמאָן דער גלח

פעטערמאָן דער קלויסטער-שמש

קוני — אַ פאַסטעך

ווערני — אַ יענער

רודי — אַ פישער

אַרנאָלד מעלכטאַל

קאַנראַד בוימגאַרטען

מייער סאַרנען

סטרוט ווינקלריד

קלויס פליוע

בורקהאַרט ביהעל

אַרנאָלד סעוואַ

לאַנדסלייט פון
 אורי

לאַנדסלייט פון
 אינטערוואַלדען

פויפער פון לוצערן
 קונץ פון נערוואי
 זשעני — א פישעריינגל
 סעמי — א פאסטקיינגל
 נערטרוד — שטאמפאכערס ווייב
 העדוויג — מעלס ווייב, פירשטס מאכטער
 בערטא פאן ברונעק — א רייכע יורשטע
 ארמנארד
 מעכטילד
 עלסבעט
 הילדענארד
 וואלמער
 ווילהעלם
 פריסהארט
 לויטהאלד
 רוראָלף האַראַם — נעסלערס שטאַלמייסטער
 יאָהאַנעס פאַריצידאָ — הערצאָג פון שוואַבען
 שטייט — פעלד-שופּר
 דער טרומיטערער פון אורי
 אַ שליוּ פון דעם רינד
 אויפזעער איבער די אַרבעטער
 מוליער-מייסטער, פועלים, מענטשן צום האַנט
 עפנטלעכער אויכרופער
 באַרעטהאַראַקע ברידער
 נעסלערס און לאַנדבערנס רייטער
 פיל פויערים, מענער און פרויען פון די וואַלדלענדער

עוֹשֵׂה מִקְדָּשׁ

ע ר ש ט ע ס צ ע נ ע

א הויכער פעלונברענע פון דער מירוואלרשטעטער צופערע קענען
איבער שווייץ. די צופערע שניידט זיך אריין מיט א בוכטע אין
דער יבשה. נישט ווייט פון ברענע — א הייזל. דאס מישער-יינגל
פארט אין א שיפל. פון יענער זייט צופערע זענען זיך גרינע לאנ-
קעס, דעווער און הויסן פון שווייץ ליגן אין פולער זונטנשיין.
לינגס פונעם צושווער זענען זיך די שפיצן פון דעם בארג האקען,
ארוםטרינגלע מיט האלקנס. רעכעם אין ווייסן הינטערנאך זעט
מען די אייזבערג. נאך איידער דער פארהאנגע עטנס זיך, הערט
מען דאס שפילן פון דעם פאסער און די הארמאנישע קלאנגען
פון די שטערעדע-גלעקלעך, וועלכע דויערן נאך א צייט לאנג ביי
דער אפגעהער סצענע.

פֿישער-יונגל

זינט אין שיפל; טעלעדע פון דעם פאסטעכס שפילן:

עס שמייכלט דער מייד, ער רופט באָדן זיך אין אים,
דער יונגל שלאָפט איין אויפן ברעג אויפן גרינעס,
דערהערט ער אַ קלינגען

אַ זיסן, ווי פליישן,

ווי סוינגען מלאכים

אין דעם נן-ערן.

און ווי ער דערוואַכט נאָר אין פרייד און אין לוסט,
שוין שלאָגן די כוואַליעס ביי אים אַרום ברוסט.

און עס רופט פון די טיפן:

ליב יונגל, ביסט מיין!

איך צי צו דעם שלאָפער

און שלעפ אים אַריין.

פאסטעך

אויפן ברעג; אַ וואַריאַציע פון דעם פאסטעכס ניגון:

איר פאָשעס, לעבט וואויל!

לעבט, לאַנקעס, אין פריידן.

מיר מוזן זיך שידן —

דער זומער אַוועק.

מיר נייען אין די בערג, מיר קומען ווידער,

ווען דער קוקוק וועט רופן, און ערוואַכן — די לידער!

ווען מיט בלומען די ערד וועט אָנמאַן זיך ניי,

סיוועלן וואַסערלעך פלייצן אין ליבלעכן טאַי.

איר פאָשעס, לעבט וואויל!

לעבט לאַנקעס אין פריידן!

מיר מוזן זיך שידן.

דער זומער אַוועק!

א ל פ נ י ע נ ע ר

בצווייזם זיך קעגנאייבער, אויף דעם שפיץ פונם פעלו; צווייטער וואריאנט:
עס דונערן די הייכן, עס ציטערט דער שמעג,
עס שרעקט ניט דעם שימער דער שווינדלענדער וועג,
אויף פעלדער פון שנייען
ער שפרייזט סול מיט מוט;
דאָרט נלאַנצט ניט קיין פּרילינג,
דאָרט גרינגט ניט קיין רוט.
צוזוכנס ביי אים איז פון נעמלען אַ תּהוּם,
דערקענט ער קיין אָרט ניט צוזוכנס אין רוים.
דורך אַ רים פון די וואַלקנס
נאָר זעט ער די וועלט,
טיף אונטער די וואַסערן —
דאָס גרינערע פעלד.

די לאַנדשאַפּט ענדערט זיך. עס הערט זיך אַ דומפער קראַכן פון די
בערג. שאַנסן פון וואַלקנס לויפן אַדורך איבער דער נענט.
רוי די דער מיטער גייט אַרויס פון שטיבל. ווערני דער יענער לצום
זיך אַרצפּ פון פעלו. קוּני דער פּאַסעך קומט אַן מיט דער מעלקשעפל
אויפן אַקסל. ס'פּוּ זיין געהילף גייט אים נאָך.

ר ו ד י :

עשווינטער, ושעני, צי אַרויס דאָס שיפל.
דער גרויער סאַל-האַר קומט, עס ברומט דער שניי,
דער מיטענשמייין טוט שוין דאָס היטל אָן,
און ס'בלאָזט אַ קעלט אַרויס פון וועטער הייל.
דו קוקסט זיך ניט אַרום — ווי ס'שמורעמט שוין.

ק ו נ י :

ס'זעט רעג'נען, שיפער. מיינע שעפּסן פּרעסן
מיט אַפעטיט דאָס גראָן, און וועכט ער שאַרט די ערד.

י ו ע ר נ י :

די פּישלעך שפּרינגען, און די וואַסערהון,
זי טוקט זיך; אַ געוויסער הייבט זיך אָן.

קו נ"י

צום יונגל:

זע, סעפי, צי וידאָס פי זיך ניט צעלאָסן.

סע פ"י:

כידערקען די רויע ליזל נאָך איר גלאַק.

קו נ"י:

דאָן פעלט אונז קיינע ניט, זי נייט די ווייטשטע.

רו ד"י:

איר האָט נאָר פיינע גלעקער, מייסטער פאסטער,
און שיינע פי, ס'איז אייער אייגנע, לאַנדסמאָן?

קו נ"י:

אוי רייך בין איך ניט, דאָס איז מיין האַרט
פון אַטינגהויזען, איך האַלט נאָר דעם פאסט.

רו ד"י:

ווי שיינ עס פאסט דער קו דער באַנד צום האַלו.

קו נ"י:

זי ווייס אַליין, אַז זי די סאַרע פירט.
און נעמט עס ביי איר צו — גלייך הערט זי אויף צו עסן.

רו ד"י:

עט, ווייס איך וואָס! אַן אומפאַרשטענדיק פי.

ווער נ"י:

אַזוי זאָגט איר! ס'איז אויך די חיה קלוג,
דאָס ווייסן מיר, וואָס יאָגן זיך נאָך סאַרנעס:
זיי שמעלן אויס, אַזוואו זיי פאַשען זיך,
אַ קלונע וואָך, וואָס הערט זיך צו און וואָרנט
מיט הויך נעשריי, ווען ס'קומט אַ יענער אָן.

רו ד"י:

צום פאסטער:

איר טרייבט אַהיים?

קוּנִי:

די בערג שוין אָפּגעמיטערט.

ווערני:

זאָל זיין מיט מזל, פּאַסעך!

קוּנִי:

אויך אייך.

ניט שטענדיק קומט מען ציריך פון אייער וועג.

רוּדִי:

דאָרט קומט אַ מענטש מיט האַסטיקייט צו לויפן.

ווערני:

איך קען אים, דאָס איז בוימנאַרט פון אַלצעלן.

פּאַנראַד בוימנאַרטען פּאַלט צוויין אַן אַזעס.

בוימנאַרטען:

אום נאַטעס ווילן, שיפּער, אייער שיפּל!

רוּדִי:

וואָס איז די איילעניש אזוי?

בוימנאַרטען:

בינרט אָפּ.

זייט מציל מיד פון טויט, פירט גלייך צוריקער.

קוּנִי:

לאַנדסמאַן, וואָס איז מיט אייך?

ווערני:

ווער יאָגט אייך דען?

בוימנאַרטען

אום מיטער:

איילט צו. באַלד כאַפּן זיי מיד פאַרן קאַרק.

דעם לאַנדפּאַנסט רייטער יאָגן זיך נאָך פיר.

איך בין פאַרלאָרן, ווען זיי כאַפּן מיד.

רודי:

פארוואס-זשע יאָגן איך די רייטער נאָך?

בוימנארטען:

אפריער ראַטעוועט, דערנאָך פרעגט אויס.

ווערני:

איר זייט אין בלוט פארפלעקט, וואָס איז געשען?

בוימנארטען:

דעם קייזערס בורגפאָגט, וועלכער וואוינט אויף ראַסבערג —

קוני:

ער, וואָלפענשיסען, יאָגט זיך עס נאָך איך!

בוימנארטען:

דער קאָן ניט שאַרן מער, כּיהאָב אים געטויט.

אַלע

שפּרינגען אָפּ אויף צוריק:

זאָל גאָט אונז היטן, וואָס האָט איר געטאָן?

בוימנארטען:

וואָס יעדער פרייער מענטש וואָלט אויף מיין אָרט,

איך האָב געטאָן, וואָס מיר דערלויבט מיין רעכט

צום שענדער פון דעם כבוד מיינעם און מיין ווייבס.

קוני:

דער פאָגט האָט אייער ערע דען פארשוועכט?

בוימנארטען:

וואָס ניט דערפילט האָט ער זיין ביזע תאוה —

האָט פריער גאָט, דערנאָך מיין האַק פארהיט.

ווערני:

איר האָט אים מיטן האַק דעם קאָפּ געשפאָלטן?

קוני:

אָ, דערציילט אונז אַלץ, איר האָט נאָך צייט גענוג,

זיך אָפּבינדן וועט ער פון ברעג דאָס שיפּל.

בוימנארטען:

כי האב האלץ געהאקט אין וואלד, קומט פלוצלונג אָן
מיין ווייב צו לויפן און אויף טויט דעהשראָקן:
דער בורנפאָנט איז ביי מיר אין הויז, ער האָט
פאַר זיך אַ באַרד באַפוילן צוצוגרייטן
און שענדלעכעס דערביי האָט ער פון איר
פאַרלאָנגט, איז זי מיך אויפגוכן געלאָפן,
איך בין אַוועק אַהין גלייך, ווי איך שטיי,
און מיט דער האַק צו רפואה אים געוואונטשן.

דער ני:

האַט גוט געטאָן, קיין מענטש וועט איר ניט טאַדלען.

קוני:

אַזאַ בין רשע! דעכט אויף אים, ער האָט עס
שוין לאָנג פאַרדינט פאַר סיפּאַלק פון אונטער וואַלדען.

בוימנארטען:

איצט האָט מען זיך דערוואוסט, מען וויל מיך כאַפן —
אַ, נאַט! מיר רידן... און די צייט איז קורץ...
עס הייבט אָן צו דונערן.

קוני:

נו, פישער, שנעלער, פיר דעם מאַן אַריבער.

רודי:

מען קאָן ניט, ס'הייבט זיך אָן אַ שווער געוויסער,
מיוועט מוזן איבערוואַרטן.

בוימנארטען:

גרויסער נאַט!
איך קאָן ניט וואַרטן, ס'איז פאַר מיר דער טויט!

קוני

צום פישער:

ס'וועט נאַט איר, ניט פאַרלאָזן, נעמט זיך נאָר.

מען טוז א מענטשן העלפן אין זיין נימ.
עס קאן אוינס מיט אינו דאך אויך געשען...
עס ברויזט און דונערט.

ר ו ד י :

דער ווינט איז שמאדק, איר זעט, ווי ס'וואַכער קאָכט.
איך קאן ניט שיפן קענן שמורעמווינט.

ב ו י מ נ א ר ט ע ן

נעמט אים ארום די קני:

דערבארעמט זיך, עס וועט אייך נאָט באַלוינען.

ז ו ע ר נ י :

עס ניט אום לעבן, האָב רהסנות, שיפער.

ק ו נ י

אַ בעל-משפחה — ער האָט אַ ווייב און קינדער.

ס'דונערט אַ סאָל נאָך אַ סאָל.

ר ו ד י :

וואָס — איך דאַרף ניט מיין לעבן איינצושטעלן?
אויך איך האָב ווייב און קינד, ווי ער, זעט נאָר
ווי ס'ברענט, ווי ס'וואַרפט און קאָכט אין אַ געווירבל,
און ס'הייבט דאָס נאַנצע וואַסער אויף פון תהום.
איך וואָלט דעם פיינעם מאַן געהאַלפן גערן,
ס'איז אָבער אוממעגלעך, איר זעט אַליין.

ב ו י מ נ א ר ט ע ן

נאָר אַלץ אויף די קני:

דייסט'ס, כ'מוז אַרײַנפאַלן אין שונאם הענט,

דאָ, וואו די רעסונג איז שוין נאָענט.

אַט לינט עס, כ'זע עס מיט די אויגן מיינע,

אַט איז אַ שיפל צום אַריבערפאַרן —

און כ'מוז דאָ בלייבן הילפלאָז און פאַרצווייפלט!

ק ו נ י :

זעט, ווער עס ניט דאָ.

ווערני:

מעל פון בירנלען איז עס.

מעל קומט אן מיטן בויען.

טעל:

ווער איז דער מענטש, וואָס בעט, מען זאל אים העלפן?

קוני:

ער איז פון אלצעלן. ער האָט זיין כבוד
פארטידיקט און געהרגעט וואָלפענשיסען,
דעם קיניגס בורנפאָנט פונם שלאָס אויף ראָסבערג.
דעם לאַנדפאָנטס רייטער יאָגן זיך נאָך אים.
ער בעט דעם שיפער אים אַריבערפירן,
האַט יענער מורא שווימען אין דעם שטורעם.

רודי:

אַט איז אויך מעל, אַ רודערער אַ גוטער,
זאל ער זשע זאָגן, צי מען קאָן איצט פאַרן.

טעל:

וואו נויט טרייבט, שיפער, מוז מען אַלץ דאַרט וואַגן.
שמאַרקע דונער-קלעם. די אַזערע הייבט אָן צו רויטן.

רודי:

איך זאל מיך שליידערן אין מויל פון גהינום?
ס'וועט קיין שום קלאָרער מענטש אַזוינס ניט מאַן.

טעל:

דער בראַווער מענטש טראַכט וועגן זיך צום סוף.
אויף נאַט פאַרלאָזן זיך, העלף אָן אומגליקלעכן.

רודי:

ס'איז לייכט צו געבן עצות פון יבשה.
אַט איז די שיף, און אַט דאָס וואַסער — פרווויטס.

טעל:

דערבאַרימען קאָן דער טייך זיך, ניט — דער לאַנדפאָנט.
דו פרווויט נאָר.

די פאסטעכער און די יענער:
ראטעווע אים, ראטעווע אים!

רודי:

זאל זיין מיין ברודער, צי מיין לייבלעך קינד —
עס קאן ניש זיין — אין טאג פון שמעון=און=יהודה!
דאָס וואָסער שטורעמט און עס וויל אַ קרבן.

טעל:

דיבורים פוסטע וועלן דאָ ניש העלפן.
די צייט איז קורץ, מען מוז דעם מענטשן העלפן.
זאָג, שיפער, ווילסטו פאָרן?

רודי:

ניין, ניש איך!

טעל:

טאָ זאל נאָט העלפן! ניב דאָס שיפל,
איך וועל מיט מייע שוואַכע כוחות פרווון.

קוני:

אַ דרייטער טעל!

ווערני:

ווי ס'פאסט זיך פאר א יענער!

בוימנארטען:

מיין רעטער זייט איר און מיין מלאך, טעל!

טעל:

איך קאן אייך רעמן נאָר פון פאָנטם געוואַלט,
פון שטורעם העלפן מוז אייך עמען אנדערש.
דאָך בעסער איז אַריינפאלן אין גאָטס האַנט,
ווי אין אַ מענטשנס. צו דעם פאָסעד. לאַנדסמאן, טרייסט מיין ווייב,
אויב ס'וועט מיט מיר וואָס מענטשלעכעס געשען.
איך האָב געטאָן, וואָס טאָן האָב איך געמוזט.

שפרינגט אין שיפל.

ווילהעלם טעל (2)

ק ו נ י

צום מיטער:

איר זייט אַ מייסטער פון אַ שיפער. וואָס טעל
האַט זיך ערלויבט — קאָנט איר דערויף ניט וואַגן?

ר ו ד י:

עס קאָן צו טעלן קיינער זיך ניט גלייכן.
ניטאָ קיין צוויי אַזעלכע אין די בערג.

ו ו ע ר נ י

אַרויסגעקראָכן אויסן פעלו:

ער טווימט שוין אָפּ. נאָט העלף דיר, בראַזוער שווימער!
זע, ווי דאָס שיפל אויף די כוואַליעס שפּרינגט.

ק ו נ י

פון ברעג:

דער שטראָם פאַרניס/ט. איך זע עס שוין ניט מער.
נאָר וואַרט, אָט איז עס ווידער! אַד, ווי פיין
דער וואוילער יונג עס אַרבעט דורך דעם שטורעם.

ס ע פ י:

דעם לאַנדפּאַטס רייטער קומען אָן צו פליען.

ק ו נ י:

באמת, זיי! אָט דאָס הייסט הילף אין נויט?
אָן אַפּטילינג לאַנדבערגישע רייטער.

1 ר י י ט ע ר:

דעם מערדער גיט אַרויס, וואָס איר טיפּאַרבאָרגן!

2 ר י י ט ע ר:

ר'איז זיכער דאָ. אומזיסט באַהאַלט איר אים.

ק ו נ י א ו ן ר ו ד י:

זאָגט, וועמען מיינט איר?

1 ר י י ט ע ר

באַטערקט דאָס שיפל:

האַ, וואָס זע איך!

ווערני

אויבן:

איר זוכט עס דעם, וואָס שווימט אין שיפל דאָרט?
מאָ גיבער רייט, וועט איר אים נאָך דעריאָגן.

2 רייטער:

אָ, שד! ער איז צוועק!

1 רייטער

צום פאָסטער און פישער:

מיט אייער הילף?

איר וועט חרטה האָבן! שלאָנט די סטאָדע!

די הייזלעך ברעכט, פאַרבדענט און מאַכט אַ חורבן! פאַרן שנעל צוועק

סעפי

לויפט נאָך:

אָ, מיינע שאָף!

קוני

נאָך אים:

אוי וויי צו מיר, מיינ סטאָדע!

ווערני:

נולטים!

דודי

ברעכט די הענט:

גאָט געדעכטיקער אין הימל!

אַרעמער פאַר דעם לאַנד ווען וועט שוין קומען!

צווייטע סצענע

דער דארף שטיינטן אין שוויץ. א לינדבוים פאר
שטאטסאכטערס הויז ביים טראקט, לזבן ברוק.
ווערנער שטאטאכטער אין פייפער פון לוצערן קומען
אן ריידנדיק.

פ י י פ ע ר :

יא, יא, הער שמאופאכער, ס'איז ווי איך זאג אייך.
ניט שווער צו עסטרייך, אויב ס'איז נאָר אייך מעגלעך.
ווי פריער האָלט אייך פאַר דאָס רייך, און מוטיק.
זאָל נאָט אייך אויפהומן די אַלטע פרייהייט.
דריקס אים הערצעך די האַנט און וויל ניין.

ש ט א פ א כ ע ר :

פאַרבלייבט=זשע ביו מיין ווייב וועט קומען, איר זייט
מיין נאָסט אין שוויץ, איך אייער — אין לוצערן.

פ י י פ ע ר :

אַ דאַנק. איך מוו נאָך היינט ביו גערזאָג גרייכן.
אַפילו אויב עס איז אייך שווער צו ליידן
די רשעות און די גייץ פון אייערע פאַנטן —
גערולדיק זייט! דאָס קאָן זיך בייטן שנעל,
אַן אַנדער קיינער קאָן דעם טראָן באַשטייגן.
נאָר ווערט איר עסטרייכס — בלייבט איר עס אויף אייביק.
ער ניט אַוועק. שמאָפאָכער זעצט זיך פרויעריק אויפן באַנק אונטער דעם
לינדנבוים, אין אַזאַ צושטאַנד געפינט אים גערטרור, זיין פרוי, וועלכע
שמעלט זיך לעבן אים און קוקט אויף אים אַ צייט לאַנג שווינגנדיק.

ג ע ר ט ר ו ד :

אַזוי פאַרטראַכט, מיין פריינד? כ'דערקען דיך ניט.
כ'קוק שמילערהייט שוין וויפיל מעג מיך צו,
ווי אומעט פינצטערער באַטרייבט דיין גייסט,
עס דריקט אַ שטומער טרויער שווער דיין האַרצן.
פאַרטרוי עס מיר, איך בין דיין טרייע ווייב,
און כ'וויל מיין העלפט באַקומען פון דיין פיין.
שמאָפאָכער דערלאַנגט איר די האַנט און שוויינט.

וואָס קאָן דיין האַרץ באַטריבן, זאָג מיר אויס?
 נעבענטשט האָט נאָט דיין מי, דיין וואוילשטאַנד פליט.
 די שפייכלערס — פולע, און די סטאַרם רינדער,
 די פיינע אויסגעפאַשעטע טאַבונעס פערד
 אַהיים בשלום זיינען פון די בערג נעקומען,
 צו ווינטערן אין די באַקוועמע שטאַלן. —
 אַט שטייט דיין הויז, רייך ווי אַ פריצס שלאָס,
 פון שיין און שטאַרק געהילף אַיזס אויסגעבויט
 און אויסגעשטעלט געהעריק לויט דעם פלאַן.
 עס גלאַנצט מיט היים פון זיינע פענסטער העל,
 מיט בונטע מאַלערייען פֿיין באַמאַלמ,
 מיט קלונע שפרוכן, וואָס אַ דורכנייער
 מיט פאַרגעניגן לייענט און באַוואונדערט.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

דאָס הויז איז טאַקע פֿיין געבויט, נאָר — וויי!
 עס איז אויף וואַקלדיקן גרונט געשטעלט.

נ ע ר ט ר ו ד :

מיין ווערנער, זאָג, וואָס מיינסטו מיט די רייד?

ש ט א ו פ א כ ע ר :

כ׳בין דאָ אַנומלט אונטער בוים געזעסן,
 מיט פרייד באַטראַכט דעם שיינעם בנין, —
 קומט פלוצלונג אָן פון קיס נאַכט, פון זיין שלאָס
 דער פאַנט מיט זיינע מענטשן רייטנדיק
 און שטעלט זיך פאַר דעם הויז פאַרוואונדערט אָפּ.
 כ׳בין אויפגעשטאַנען ניך, און מיט הכנעה
 בין איך אַוועק אַנטקעגן, לויטן מנהג,
 צום שררה, וואָס פאַרטרעט ביי אונז אין לאַנד
 דעם קייזערס דיכטער-מאַכט. „ס׳איז וועמעס הויז?“
 האָט ער געפרעגט מיך מיט אַ שלעכטן מין,
 ווייל ער האָט עס דאָך וואויל אַליין געוואוסט.
 איך האָב מיך שנעל באַטראַכט און אים געענטפערט:

— „דאָס הויז, הער פאָגט, געהערט מיין האַר דעם קיזער
און אייך, נאָר מיר פאַרפאַכט.“ דאָן זאָגט ער מיר:
— „איך בין רעגענט אין לאַנד אָנשטאַט דעם קיזער
און וויל ניט, ס'זאָל אַ פּויער בויען הייזער
אַן מיין רשות און לעבן פריי אַזוי,
ווי ער וואָלט באַלעבאַס געווען אין לאַנד.
איך וועל שוין זען, אייך עס צו פאַרווערן.“
געזאָגט און גאוועהדיק אַוועקגעריטן,
און איך געבליבן בין אַליין אין טרויער שטיין,
נאַכטראַכטנדיק דעם רשעס ביזע רייד.

נ ע ר ט ר ו ד :

מיין ליבער האַר און מאַן! דו קענסט אפשר
אַ מוטיק וואָרט פאַרנעמען פון דיין ווייב?
דעם איידעלן געניטן איבערגוס מאַכטער
בין איך. געועסן ווינען מיר, די שוועסטער,
און וואָל געשפינען אין די לאַנגע נעכט,
ווען ביי דעם פּאָטער פלעגן זיך די זקנים
צונויפזאַמלען און לייענען די בריוו
פון די קייסאַרים אַלטע, און האָבן דאָן
געשמעסט, וואָס איז גוט פאַר אונזער לאַנד.
כ'האַב אויפּמערקזאַם געהערט די קלוגע רייד,
וואָס ס'דענקט דער חכם, און דער גוטער — ווינטשט,
און שמיל אין האַרצן האָב איך עס פאַרבאַרגן.
טאָ הער און לייג נאָר אַכט אויף מייע רייד.
ווייל וואָס זיך דריקט, האָב איך שוין לאַנג געוואוסט.
ס'איז ביזו דער לאַנדפּאָגט, ר'וואָלט דיר גערן שאַרן,
ווייל דו ביסט אים אַ שטער דערמיט, וואָס ס'וויל
דער שוויצער זיך דעם נייעם פירשטנהויז
ניט אונטעררוואַרפן, נאָר געטריי און פעסט
פאַרבלייבן צו דעם רייד, ווי ס'ווינעו אים
די אורעלטערן שטענדיק טריי געבליבן.
ניט ריכטיק, ווערנער, — זאָג, אויב ניט אַזוי?

שטא פאכער:

אזוי. דערפאר איז נעסלער ביין אויף מיר.

גערטרוד:

ר'איו דיר מקנא, ווייל דיר לעבט זיך גליקלעך —

א פרייער מענטש אויף אייגענער ירושה —

און ער האט נאָרנישט. פון קיזער זעלבסט

האַסטו דיין הויז אין פאַכט. דו ביסט אין אים,

פונקט ווי עס איז דער פירשט אין זיינע לענדער.

דען דו קענסט איבער זיך קיין אַנדער האַר ניט,

אַחוץ דעם העכסטן אין דער קריסטנוועלט.

ער איז דער יינגסטער זון אין זיין משפחה,

און האַט מער נאָר נישט חוץ זיין ריטערמאַנטל.

ער קוקט דערום אויף לייטנס ערלעך גליק

מיט בייע אויגן פון אַ ניט-פאַרנייער.

דיר האַט ער לאַנג געשוואָרן אומגליק ברענגען.

דו ביסט נאָך גאַנץ דערווייל. צי ווילסטו וואַרען,

ביז אויספירן וועט ער זיין בייוו ווילן?

אַ קלונער היט זיך...

שטא פאכער:

וואָס זשע זאַל איך טאָן?

גערטרוד

בייש צו נענטער:

טאָ הער מיין ראַט. דו ווייסט דאָך שוין, ווי דאָ

אין שוויץ באַקלאָנגן אַלע ערלעכע

זיך אויף דעם לאַנדפאַנטס גייציקייט און רשעות.

טאָ זיכער זיי, אַז סיי אין אונטעררוואַלד

און סיי אין אורנער לאַנד איז מען שוין אויך מיר

פון ליידן דרוק און טראַגן שווערן יאָך.

ווי נעסלער דאָ, אזוי פונקט לאַנדענבערג

באַגייט זיך פּרעך אויף יענער זייט פון טייך.

עס קומען אָן צו אונז מיט יעדן שיפל

ידיעות וועגן די אכזריותן

וואָס די רשעים פּאָנען טוען אָפּ.
וואָלט גוט זיין, ס'וואָלטן אייערע אַ פּאַר
זיך שטיל צוזאַמענקומען אויף אַ ראַט,
ווי זאָל מען פּטור ווערן פּון דעם דרוק.
כּיבּין זיכער, אַז ס'וועט נאָך אייך ניט פּאַרלאָזן,
אין דער גערעכטער זאַך באַהילפּיק זיין. —
דו האָסט אַ פּריינד אין אורי, וואָס פּאַר אים
וואָלסטו דיין האַרץ נעקענט אַנטפלעקן אָפּן?

ש א ו פ א כ ע ר :

איך קען דאָרט לייט אַ פּולע מוטיקע,
און פּריצים גרויסע אָנגעזעענע,
וואָס זיי פּאַרטרויען קאָזן איך מיך נאָך זיכער.
ער שטייט אויף.
פּרוי! סאַר אַ שמורעם שרעקלעכע געדאַנקען
דו וועקסט אין מיר! וואָס טיף אין מיר פּאַרבאַרגן,
האָסטו עס פּאַר דער שיין פּון מאַן געשמעלט,
און וואָס כּי'האַב מורא פּאַר זיך שטיל צו טראַכטן,
האָסטו עס מוטיק אויף דער צונג געפּראַכט.
דו האָבט זיך גוט באַרעכנט, וואָס דו ראַסט מיר?
מחלוקות ווילדע און אַ קלאַנג פּון וואָפּן
אויף אינזער טאָל דעם היימלעך-שטילן רופּסטו.
ווי וואָגן מיר, שוואַך פּאַלק פּון פּאַסטעכער
צו קעמפּן קעגן הערשער פּון אַ וועלט?
ס'וואָלט בלוז אַן אויסרייד זיין פּאַר אונזער פּיינט
אויף אונזער אַרעם לאַנד אַרויסצושיקן
די האַרדעס זיינע די צעווילדעוועטע
צו באַלעבאַטעווען דאָ ווי באַזיגער
און, כלומרשט אַלס גערעכטיקע באַשטראַפּונג
די פּרייהייטן די אַלמע אונז באַרויבן.

נ ע ר ט ר ו ד :

איר זייט דאָך פּאַנסביל, קאָנט איר מיט דער האַק
באַניין זיך, און דעם מוטיקן העלפט נאָט.

ש ט א פ א כ ע ר :

א, פרוי! א גרויל א ביווער איז מלחמה.
זי טויט די טשערעדע און אויך דעם פאסטעך.

נ ע ר ט ר ו ד :

מידצורף אָננעמען פאַר נוט, וואָס נאָט שיקט צו.
אן איידל האַרץ פאַרטראַגט קיין אומרעכט ניט.

ש ט א פ א כ ע ר :

עס פרייט דייך אונזער נייע הויז אזוי,
דער קריג דער שרעקלעכער וועט עס פארברענען.

נ ע ר ט ר ו ד :

ווען כיוואָלט אזוי צום הויז זיין צונעבונדן,
וואָלט איך אליין עס ליבער אונטערצינדן.

ש ט א פ א כ ע ר :

דו גלויבסט אין מענטשלעכקייט. עס שוינט דער קריג
אויך ניט דאָס צאַרטע עופעלע אין ווייג.

נ ע ר ט ר ו ד :

ס'וועט אומשולדיקע נאָט פון הימל שיצן.
פאַראַוים קוק, ווערנער, און ניט אויף צוריק.

ש ט א פ א כ ע ר :

אין שלאַכט ווי העלדן קאַנען מאַנסביל שטאַרבן.
דו זאָג מיר אַבער, וואָס וועט זיין מיט אייך?

נ ע ר ט ר ו ד :

דער לעצטער וועג איז אויך פאַר שוואַכע אָפּן —
איין שפרונג, פון אַטעדעם בריק, און איך בין פריי.

ש ט א פ א כ ע ר

וואָרפט זיך צו אירע פיס :

ווער צו זיין ברוסט אַ האַרץ אַזאָ קאָן דריקן,
דער קאָן שוין פאַר זיין הויז מיט פריידן קעמפן,
און קיין שום קיניגס הייל שרעקט אים ניט —

קיין אורי פאָר איך, ווי איך שטיי און ניי,
 דאָרט וואוינט מיין גוטער פריינט הער וואָלט ער פירשט.
 ווי איך פונקט טראַכט ער וועגן אונזער צייט.
 כ'זועל דאָרט געפינען אויך דעם באַנהאַר איידעלן
 פון אַטינגהויז, — הגם פון הויכן יחוס,
 דאָך ליבט ער ס'פאַלק און אַכט די אַלטע זיטן.
 מיט ביידע די באַראַט איך מיך געהיים,
 ווי קאָן מען ס'לאַנד פון פיינט באַפרייען.
 זיי געזונט. כל-זמן איך בין ניטאָ, פיר דו
 מיט חכמה און מיט גוטסקייט אונזער הויז.
 דעם פילגער, וועלכער גייט צו דינען נאָט,
 און דעם מצנאָך, וואָס זאַמלט פאַר זיין קלויסטער,
 נדבות שיינע גיב פון ברייטער האַנט.
 שטאַופאַכערס הויז באַהאַלט זיך ניט. עס שטייט
 ביים ברייטן שליאָך, איז דאָך אין היים
 פאַר אַלע וואַנדערער, וואָס גייען דורך.
 בשעת זיי גייען אָפּ אין הינטערגרונט, קומען אַרויס ווילהעלם פעל און
 בוימאַרמען אויף דער סצענע.

ט ע ל

צו בוימאַרמען:

איר גייט אַרײַן אין יענעם הויז, שטאַופאַכער
 וואוינט דאָרט. ער איז אַ פאָטער צו באַדריקטע.
 שאַ! אַט איז ער אַליין, נאָך מיר גייט. קומט.
 גייען צו אים. די סצענע ענדערט זיך.

ד ר י ט ע ס צ ע נ ע

עפנטלעכער פלאץ לעבן אלטארף.
אויף א בערגל אין הינטערגרויס זעט מען בויען א פעסטונג. די
ארבעט איז אזוי ווייט אוועק, אז מען קאן שוין דערקענען די מאַר-
מעס פון דעם גאַנצן בנין. די הינטערשטע זייט איז מאַרמיק,
אַרום דער פאָדערשטער אַרבעט מען נאָך, אין די בעל-סלאכות גויען
איבער זיי אַרויף און אַראָפּ. אויף דעם העכסטן דאָך הענגט דער
דאַכדעקער. אַלץ איז אין באַזעגונג און אַרבעט.
דער אויפזעער איבער דער אַרבעט, מוליער-מייסטער,
פּוּסעליס אין מענטשן צום האַנט.

אויפזער

מיט א שפּעקן, טרייבט אונסער די אַרבעטער:
מאַרדערעט ניט, טוט לעבעדיק, דערלאַנגט
די שטיינער, קאַלד, דעם צעמענט טראַגט צו שנעל.
ווען קומען וועט דער לאַנדפּאַנט, זאָל דער בנין
זיין אויסגעוואַקסן, ס'שלעפט זיך ווי פון פּעך.
צו צוויי פּרענערס.
דאָס הייסט געטראַגן? תּיכּף טאַפּלט נעמען!
ווי די גנבים אייער פּליכט באַשטוילט איר.

1 פּוּעל:

דאָס איז דאָך שרעקלעך, מיר אַליין די שטיינער
צו אונזער צוואַנג און תּפּיסה זאָלן טראַגן.

אויפזער:

וואָס ברומט איר דאָרט? דאָס איז אַ שלעכטע אומה,
וואָס טויג צו גאָרנישט, אויסער פי צו מעלקן
און פּויל אַרומצוקריכן אויף די בערג.

זקן

רומאַפּ:

איך קאָן ניט מער.

אויפזער

טרייסלס אים:

מאַרש, אַלטער, צו דער אַרבעט!

1 פּוּעל:

איר האָט דען נאָר קיין האַרץ ניט, וואָס איר טרייבט
אויף שווערער פּאַנשטשינע דעם זקן, וואָס
שלעפט קוים זיך אויף די פּים?

מייסער און פועלים:
ס'איז הימל-שרייענר!

אויפזער:

זאָגט איר זיך פאַר זיך. איך טו, וואָס איך דאַרף.

2 פועל:

פאַנט! ווי וועט רופן זיך די פעסטונג, וואָס
מיר בויען דאָ?

אויפזער:

צווינג=אורי וועט זי הייסן,
ווייל אונטער דעם=אָ יאָך וועט מען אייך בויען.

פועלים:

צווינג=אורי:

אויפזער:

יא, וואָס איז דען דאָ צו לאַכן?

2 פועל:

מיט דער=אָ הייזקע ווילט איר אורי צווינגען?

1 פועל:

זעט, וויפיל דאַרף מען אויפאַנדערלייגן
אַזעלכע מוילווואַרבערנלעך, ביז אַ באַרג
וועט ווערן, ווי דער קלענסטער באַרג פון אורי!
דער אויפזער איבער דער אַרבעט גייט אַזעק אין הינטערגונד.

מייסער:

איך וואָלט אין טייך פאַרשליידערן מיין האַמער,
וואָס ט'מיר געדינט ביי דעם פאַרפלוכטן בנין!

פעל און שטאַפּאַכער קומען.

שטאַפּאַכער:

כיוואָלט בעסער גיט געלעבט, ווי דאָס צו זען.

פעל:

גיט גוט צו זיין דאָ, לאַמיר ווייטער גיין.

שטאַפּאַכער:

בין איך אין אורי, אין דעם לאַנד פון פרייהייט?

מייסטער:

אַ, הער, ווען איר וואָלט זען די קעלערס דאָ
אונטער די טורעמס! יאָ, ווער דאָרט וועט וואוינען,
דער וועט דעם האָן שוין מער ניט הערן קרייען.

שטאַפּאַכער:

אַ, נאָט!

מייסטער:

זעט די=אַ ווינקלען, און די אַנלען=זיילן,
זיי שטייען, ווי פאַר אייביקייט געבויט.

טעל:

וואָס הענט געבויט, דאָס קענען הענט צעשמערן.
וויזנדיק אויף די בערג.

דאָס הייז פון פרייהייט האָט אונדז נאָט גרונטפעסטיקט.

עס הערט זיך אַ פויק, ס'קומען אָן מינעשן, וואָס מראַגן אַ הוט אויף
אַ שטאַנג. אָן אויסרופער גייט נאָך זיי, ווייבער און קינדער לויפן זיי
נאָך מיט געפילדער.

1 פּוּעל:

צו וואָס דאָס פויקן? קוקט זיך ציין!

מייסטער:

וואָס פאַר

אַשפּיל? און וואָס באַטייטן זאָל דער הוט?

אויסרופער:

הערט אויס, אין קייערס נאָמען!

פּוּעלים:

שמילער! הערט!

אויסרופער:

איר זעט אַט=דעם=אַ הוט, איר, לייט פון אורי!

מיוועט אויפהענגען אים אויף אַ הויכן זייל
 אינמיטן אַלטאַרף אויף דעם העכסטן אָרט.
 און דאָס איז אונדזער לאַנדפּאַנטס וואונטש און מיינונג:
 מען זאָל דעם הוט, ווי אים זעלבסט, כבוד אַנטאָן.
 מען זאָל אים מיט געקניטע פּיס אין מיט
 אַנטבלויזטן קאָפּ פאַרערן. סױויל דורך דעם
 דער קיניג די געהאַרצאמקייט אויספרוּוּן.
 און שולדיק איז מיט לייב און האַב דעם קיניג,
 ווער סױועט דעמראַויקן געבאַט פאַראַכטן.
 דער עולם לאַכט זיך הויך פּונאַנדער. די פּויק רירט זיך און גייט אַוועק.

1 פּוּעל :

אָט גייסן אומגעהערטע האָט דער פּאַנט
 זיך אויסגעטראַכט! מען זאָל אַ הוט פאַרערן!
 זאָנט, ווער האָט דען אַזוינס אַמאַל געהערט?

מײַסטער :

מיר זאָלן זיך נאָר בוקן פאַר אַ הוט!
 וואָס איז עס פאַר אַן אָפּלאַכן פּון מענטשן?

1 פּוּעל :

ווען סױוואַלט נאָך זיין די קייזערלעכע קריין!
 איז אָבער דאָס דער הוט פּון עכטרייך נאָר.
 כּײַהאַב איבער טראָן אים הענגענדיק געזען,
 דאָרט וואו מען גיט אַרויס די לעזן.

מײַסטער :

דער הוט פּון עסטרייך! דאָס איז דאָך אַנעק,
 בדי צו עסטרייכס טראָן אונדז צו פאַרקויפּן.

פּוּעל ים :

סױועט קיינער אַזאַ שאַנד גיט וועלן ליידן!

מײַסטער :

קומט, לאַמיר זיך מיט אַנדערע באַראַטן.
 זיי גייען אַוועק אין דער סיף פּון דער סצענע.

טעל

צו שטאמאכערן:

איר האָט שוין דעם באַשייד. לעבט וואויל, הער ווערנער.

שטאַן פאַכער:

וואָס איילט איר זיך, פאַרבלייבט נאָך דאָ אַ ביסל.

טעל:

מיין הויז בלייבט אָן אַ פּאָטער. זייט געוונט.

שטאַן פאַכער:

כּוואַלט וועלן אויסריידן פאַר אייך דאָס האַרץ.

טעל:

פון ווערטער ווערט דאָס שווערע האַרץ ניט לייכטער.

שטאַן פאַכער:

עס קענען ווערטער אונז צו מעשים פירן.

טעל:

די בעסטע זאָך איז איצט געדולד און שווייגן.

שטאַן פאַכער:

זאָל מען פאַרליידן וואָס איז אומדערטרעגלעך?

פעל:

ס'איז קורץ פון שטרענגע הערצער די ממשלה.

ווען ס'גייט אַרויס דער ווירבל פון זיין תהום.

פאַרלעשט מען ס'פייער, און די שיפן שטרעבן

צום האַפן ניכער. און דער שטאַרקער גייסט

גייט דורך אָן שאַרן שפּורלאַזן איבער דר'ערד.

זאָל יעדער לעבן שטיל ביי זיך אין שטוב.

מען לאָזט דעם פּרילעכן אין פּרידן גערן.

שטאַן פאַכער:

איר מיינט?

טעל:

די שלאָנג פאַרגיפּט ניט אומגערייכט.

זיי וועלן סוף-בל-סוף אליין מיר ווערן
ווען אונזרע לענדער וועלן רווק בלייבן.

ש ט א פ א כ ע ר :

מיוואלט פיל געקאנט, ווען מיר זיינען צוואמען.

ט ע ל :

ביים שיפבראך העלפט דער איינצלנער זיך לייכטער.

ש ט א פ א כ ע ר :

פארלאזט איר קאלט אזוי די זאך פון כלל?

ט ע ל :

א מענטש קאן האפן נאר אויף זיך אליין.

ש ט א פ א כ ע ר :

צוואמען זיינען אויך די שוואכע מעכטיק.

ט ע ל :

דער שטארקער איז צוממעכטיקסטן אליין.

ש ט א פ א כ ע ר :

מידיסט, קאן דאס פאטערלאנד אויף אייך ניט האפן,

ווען ס'וועט אין יאוש מוון נעמען דאס געווער...

ט ע ל :

ניט אים די האנט:

טעל ראטעוועט א שאף ארויס פון אפגרונט —

זאל ער פארלאזן זיינע פריינד אין נויט?

נאר וואס איר זאלט ניט טאן, טוט אן מיין ראט,

איך קאן ניט לאנג ניט טראכטן און ניט וויילן,

נאר ווען איר דארפט מיך צו באשטימטער טאט,

דאן טעלן רופט, כוועל צווישן אייך ניט פעלן.

זיי גייען אועק אין פארשיידענע זיימן. פלוצלונג הייבט זיך אן א געלאך

ארום דער רישטאנאניע.

מ י י ס ט ע ר

איילנדיק אהין:

וואס איז?

פּוּעַל

פּאַווייט זיך, שרייט:

דער דאַכרעקער פון דאך נעפּאַלן.

בערמא פּאַלט אַרײַן, אַן עולם.

בערמא:

ער איז צעהרנעט? ניכער, לויפט=ושע, העלפט!
אויב הילף איז מעגלעך — ראַטעוועט! נעמט נאָלד!
וואַרפט איר צירונג אין עולם.

מייסטער:

וואָס טויג אונז אייער נאָלד — אַלץ קויפט איר אָפּ
פאַר נאָלד. ווען איר האָט פּאַטערס פון די קינדער
אַוועקגענומען, מאַנען פון די ווייבער
און צרות אויף דער וועלט נעבראַכט אַ פּולע —
זיך אויסקויפן מיינט איר מיט נאָלד — אַוועק!
מאונז נוט נעווען, איידער איר זייט געקומען,
מיט אויך איז די פאַרצווייפלונג אַנגעקומען.

בערמא:

צום אויפזעהר, וועלכער איז צוריקגעקומען:

ער לעבט? דער אויפזעהר פּאַכט אַ צייכן אויף ניס.
אַ, אומגליקלעכער שלאָס, מיט פּלונך
געבויט, און פּלונך וועט הויערן אין דיר.

פ ע ר ט ע ס א ע נ ע

וואלטער פירשס וואוינונג
וואלטער פירשס אין ארנאלד סעלבטאל קומען
גלייכצייטיק אן פון פארשידענע זייטן.

מ ע ל כ מ א ל :

הער וואלטער פירשט!

פירשט:

ווען עמעץ קומט אָן פּלוצלונג!
בלויבט וואו איר זייט, עס איז דאָ פּול מיט שפּיאָנען.

מ ע ל כ מ א ל :

איר ברענגט מיר נאַרנישט ניט פּון אונטער-וואַלדען
און פּון מיין פּאַטער? כּיבאָן שוין ניט פּאַרטראָגן.
וואָס בין איך פּאַר אַ זינד צוזאַם באַנאַנען,
וואָס איך זאָל ווי אַ מערדער מיך פּאַרבאַרגן?
כּיבאָב דעם מנוול וואָס האָט גיר די אָקסן,
די וואונדערלעכע פּאַר, פּאַר מיינע אויגן
געוואַלט פּאַרנעמען אויף דעם פּאַנטם באַפּעל, —
אַ פינער נאָר צעבראַכן מיטן שטעקן.

פירשט:

איר זייט צו-הייס. ער איז געווען דעם פּאַנטם,
פּון אייער האַר צו אייך געשיקט געווען.
איר האָט געהאַט אַ שולר, האָט איר געמוזט
שמיל אָננעמען די שטראַף, ווי שווער זי איז.

מ ע ל כ מ א ל :

ווי האָב איך דען געקאַנט פּאַרשווייגן זיינע
רייד! „אויב עס וויל דער פּויער עסן ברויט,
זאָל ער אַליין דעם אַקער זיינעם ציען.“
דאָס האַרץ האָט מיר פּאַרקלעמט, ווען ס'האַט דער חצוף
מיר אויסגעשפּאַנט פּון פּלוג די שיינע אָקסן.

גערעוועט האָבן זיי, נלייך ווי געמילט
די עוולה, און געשטויסן מיט די הערנער.
דאָ אויסער זיך פון כעס געוואָרן בין איך,
ניט אויסגעהאַלטן און דעם יונג געשלאָגן.

פירשט:

אַך, קוים וואָס אַלטע קאַנען זיך באַצווינגען,
די הייסע יונגס ווי זאָל זיך באַצווימען?

מעלכטאַל:

מיך אַרמ נאָר פאַר דעם פאַטער, ער באַדאַרף
אַזוי השגחה, און זיין זון איז ווייט.
דער פאַנט איז אויף אים בייו, ווייל ער האָט תמיד
פאַר פרויהייט און גערעכטיקייט געשטרימטן.
איצט וועלן זיי דעם אַלטן מאַן דאַרמ דריקן,
און ס'וועט ניט זיין, ווער ס'זאָל פון בייו אים שיצן.
זאָל זיין וואָס ס'ווייל מיט מיר, איך מוז צעהן ניין.

פירשט:

וואַרט אים און האָט געדולד נאָר, ביז עס וועלן
ידיעות אָנקומען פון אונטערוואַלדען.
איך הער, מען קלאַפּט... ניט — אפשר אַ שליח
פון פאַנט — באַהאַלט זיך דאַרמ — איר זייט אין אורי
ניט זיכער פאַר דער האַנט פון לאַנדעסבערג,
ווייל די טיראַנען זיינען דאָך יד-אחת,

מעלכטאַל:

זיי לערנען אונז, וואָס זאָלן מיר טאָן.

פירשט:

נייט.

איך וועל אייך רופן, אויב ס'איז קיין סבנה.
מעלכטאַל ניט אַרויס.

דער אומגליקלעכער! כ'קאָן אים ניט דערציילן,
זיי אומרוק איך בין פאַר אים... ווער קלאַפּט'ס?

ווי ס'טוט די טיר אַסקריפּ, ערוואַרט איך אומגליק.
פאַרראַט און פאַלשקייט לויערט אומעמום.
ביו אין די הייוער אינעווייניק דרינגט אַריין
די רישעות, ס'וועט דערניין דערצו באַלד, אַז
מ'וועט דאַרפן שלאָס און ריגלען צו די טירן.
ער עפנט אַפּ און כאַט אַ שריט אויף צוריק, ווערנער שטאַפּאַכער
קומט אַריין;

וואָס זע איך? איר, הער ווערנער! כ'שווער ביי נאָט!
אַן אַנגעלייגטער נאַסט! קיין בעסערער
האַט איבער שוועל מיינעם נאָך ניט געמראָטן.
טאָ זייט אַנומער נאַסט אינטער מיין דאָך.
וואָס ט'אייד געבראַכט? וואָס זוכט איר דאָ אין אורי?

שטאַפּאַכער

דערלאַנגט אים די האַנט:

די אַלטע צייטן און די אַלטע שווייץ.

פירט:

איר האָט עם מיטגעבראַכט. ווי נוט מיר איו!
עס ווערט מיר פריילעך קוקנדיק אויף אַיך.
זעצט זיך, הער ווערנער. זאָגט, וואָס מאַכט גוטס
פרוי גערטרוד, אַייער אַנגענעמע ווירטין,
דעם קלוגן איבערס הויך פאַרשטאַנדיקע מאַכטער?
די וואַנדערער, וואָס וואַנדערן פון דייטשן לאַנד,
וואָס פאַרן איבער מיינראַדס צעל קיין וועלשנלאַנד,
רימט יעדער אַייער נאַסטלעך הויז. נאָר זאָגט,
איר קומט אַן גלייך פון פליעלען אַהער —
האַט איר שוין עפעס נייעס דאָ געזען,
איידער איר זייט מיין שוועל אַריבער?

שטאַפּאַכער

זעצט זיך:

יא. ס'בייט זיך דאָ אַ מאַדנער נייער בנין...
איך האָב געזען, ער פרייט מיך אָבער ניט.

פירשט:

נו, האָט איר אַלץ שוין מיט איין בליק געווען...

שטאַפּאַכער:

אַווינס איז נאָך אין אורי ניט געשען,
ס'איז קיינמאָל דאָ קיין תּפּיסה ניט געווען,
און צוגעבאַכט — קיין וואוינונג, חוץ דעם קבר.

פירשט:

דער קבר פון דער פּרייהייט איז עס, ריכטיק.

שטאַפּאַכער:

הער וואָלטער פירשט, איך וויל פון אייך ניט לייקענען —
ניט נייגעריקייט כלווי האָט מיך געבראַכט,
מיך דריקן שווערע זאַרן. צרות האָב איך
אין שטוב געלאָזט, און דאָ געפינ איך צרות.
ס'איז אומדערטרעגלעך, וואָס מיר ליידן איבער.
און צו די צרות זעט זיך ניט קיין סוף.
פון אייביק אָן איז פּריי געווען דער שווייצער
און צוגעוויינט, מען זאָל אים גוט באַגעניגען.
אַווינס איז קיינמאָל נאָך אין לאַנד געווען,
וינט ווען אַ פּאַסעך פּיטערט אין די בערג.

פירשט:

יא, ס'האָט קיין גלייכן, וואָס זיי טוען אָפּ!
אויך אונזער איידלער האָר פון אַטינגהויזען,
וואָס האָט די אַלטע צייטן נאָך געווען,
מיינט, אַז מען קאָן שוין מער ניט ליידן.

שטאַפּאַכער:

אויך דאָרט אין אונטערוואָלדען גייט ניט בעסער,
פון יעדן ערלעך האַרצן ניסט זיך בלוט...

פירשט:

אויפּטערקאַם:

וואָס איז געשען?

שטאופאכער:

אין מעלכטאל לעבן קערן
וואוינט איינער דארט א מענטש אן ערלעכער,
וואָס הייסט ביים נאָמען היינריך פון דער האָלרען.
אין דער געמיינדע האָט זיין שטימ געגאָלטן.

פירשט:

ווער קען אים ניט! וואָס איז מיט אים, רעדט ווייטער.

שטאופאכער:

האָט לאַנדענבערגער שטרענג באַשמראַפּט זיין זון
צוליב אַ קליינער שולד און האָט פון פּלוג
די בעסטע אַקסן-פּאַר אים אויסגעשפּאַנט.
נאָ, האָט דער יונג דעם קנעכט דאָן אָנגעשלאָגן,
און איז אַנטלאָפּן, ערנעץ זיך באַהאַלטן...

פירשט:

שפּאַרק צערווערט:

דער פּאַטער אָבער, זאָגט, וואָס איז מיט אים?

שטאופאכער:

באַפּוילן לאַנדענבערגער האָט דעם פּאַטער,
ער זאָל דעם זון אים תּיכּף צושטעלן.
און ווען דער אַלטער האָט געשוואָרן אמת,
אז נאָרנישט ווייס ער ניט פון דעם בורה,
האָט גלייך דער פּאַנט די קנעכט געהייסן קומען — —

פירשט:

שפּרינגט אויף און וויל אים אַפּפּירן אָן אַ זייט:
אַ, רעדט ניט מער!

שטאופאכער:

העכערנדיק די שטימ:

„איז מיר דיין זון אַנטלאָפּן,

טאָ האָב איך דיר“ — געלאָזט אויף דרער אים וואַרפּן
און דורכגעבויערט אים מיט שטאַל די אויגן.

פירשט:

א, נאָט.

מעלכטאל

דיינס זיך אַרײַן:

די אויגן אויסגעשטאַכן, זאָגט איר?

שטאַפּאַכער

פאַרוואַנדערט, צו וואַלדער פירשטן:

ווער איז דער יונגערמאַן?

מעלכטאל:

די אויגן? רעדט!

פירשט:

א, אומגליקלעכער מענטש!

שטאַפּאַכער:

ווער איז עס, זאָגט?

ווען וואַלדער פירשט ניט אים אַ וואונק.

דער וון איז עס? גערעכטער נאָט!

מעלכטאל:

און איך

מוז זיין פוננווייטן! — זיינע ביידע אויגן?

פירשט:

באַהערשט אַיך און פאַרטראַגט עס, ווי אַ מאַן.

מעלכטאל:

און אַלץ פאַר מיין פאַרברעכן, איך בין שולדיק...

דיינס בלינד. ווירקלעך בלינד, און גאַנץ געבלענדט.

שטאַפּאַכער:

אַזוי. דער קוואַל פון זען איז אויסגעטריקנט.

ער וועט די זונשיין קיינמאַל מער ניט זען.

פירשט:

א, שוינט זיין ווייטאַג!

מ ע ל כ ט א ל :

קיינמאָל, קיינמאָל מער!

ער באַראַכט די אויגן מיט די הענט און שווינגט אַ ווילע; נאָכדעם
ווענדט ער זיך פון איינעם צו דעם אַנדערן און רעדט מיט אַ וויכער,
פון מרשן באַרשטיקטער שמים.

אַ טייערע ימתנה פונם הימל איז

די שיין פון אויג. פֿין שיין לעבט יעדעס וועגן

און יעדע גליקלעכע באַשעפעניש.

די פלאַנץ קערט אויך זיך פריידיק צו דער שיין.

און ער מוז זיצן שטענדיק אין דער נאכט,

אין שטענדיק-חושך — אים דערקוויקט נישט מער

די גרינקייט פון די לאַנקעס און דער בלומענגלאַנץ,

די רויטע שנייען קאָן ער מער נישט זען —

וואָס איז דען שטאַרבן! לעבן אין נישט זעען —

אַט דאָס איז אומגליק! נישט קוקט צווי אויף מיר

רחמנותדיק! איך האָב צוויי פרישע אויגן,

און קאָן דעם בלינדן פאַשער איינס נישט געבן,

אַפילו נישט קיין איינציק בליאַסק פון ליכטיגים,

וואָס קריכט מיר גלענצנדיג בלענדיק און די אויגן.

ש ט א פ א כ ע ר :

אַך, ביזו פאַרנעסערן נאָך אייער טרויער,

אַנשטאַט צו לינדערן. דאָס איז נאָך קנאַפ!

דער לאַנדפאַנט האָט אים אַלץ אַוועקגערויבט

און נאַרנישט נישט געלאָזן חוץ דעם שטעקן,

בדי נאַקעט, בלינד פון שטוב צו שטוב צו וואַנדלען.

מ ע ל כ ט א ל :

דעם שטעקן בלויז דעם זקן אָן די אויגן!

אַלץ אָפּגערויבט, און אויך די זונענשיין,

דאָס נוטס פון אַרעמסן — איצט זאָל מיר קיינער

נישט ריירן מער פון בלייבן, זיך באַהאַלטן!

וואָס פאַר אַ פחדן אין בין דאָס געווען!

געטראַכט פון זיכערקייט פאַר זיך אַליין

און ניש פאר דיר, און דיין געליבטן קאפ
 א משכון אין דעם רשעם הענט געלאָזן.
 צוועק פחרנות! כיוול פון גאַרנישט איצט
 ניש טראַכטן אויסער בלוטיקע נקמה.
 אַהיים איצט וויל איך — ניש פאַרהאַלט מיך —
 דעם פאַטערס אויגן פאַדערן פון לאַנדפאַנט.
 איך ווער אים צווישן אַלע זיינע לייט
 אַרויסגעפינען. כּיִדאַרף אין לעבן מער נישט,
 ווי נאָר מיין הייסן גרענעצלאָזן מיין
 אין זיינע בלוטן קילן. ער וויל ניין

פירשט:

בלייבט! קענט איר דען
 אַנטקעגן פאַנט וואָס טאָן? ער ויצט אין סאַרנען
 אין הויכן הערשערשלאַם און לאַכט פון אַיער
 אַנמעכטיקן צאָרן אין זיין שטאַרקער פעסטונג.

מעלכטאל:

און זאָל ער וואוינען אויף דעם אייזפאַלאַץ
 פון שרעק האַרן, צי העכער, וואו די יונגפרוי
 פון אייביק אָן פאַרשלייערט ויצט, — כּוועל קריגן
 אַ וועג צו אים. מיט צוואַנציק יונגע לייט,
 געשטימט ווי איך, צעשמעטער איך זיין פעסטונג.
 און איינער אויב איך בלייב, און אויב איר אַלע,
 אויס מורא פאַר די הייער און די ספאַדעס
 וועט טראַגן דעם טיראַנען-יאָך — די פאַסטעכער
 וועל איך צוואַמענרופן אין די בערג, —
 דאָרט אונטער פרייען הימלדאָך, וואו ס'איז
 נאָך פריש דער מוח און דאָס האַרץ געוונט, —
 די מעשים פּעחתעים אויסדערציילן.

שטאַופאַכער

צו וואַלטער פירשט:

עס איז שוין פול די מאַס, צי זאָלן מיר
 דען וואַרטן ביו נאָך ערגערס? —

מ ע ל כ ט א ל :

וואָס זשע ערנערס
 קאָן אונז נאָך שרעקן, ווען די שיינ פון אויג
 איז אין איר איינפאַסונג שוין מער ניט זיכער.
 מיר זיינען אָן געווער דען? און צו וואָס
 פון בויגן שיסן האָבן מיר געאיבט זיך,
 די שווערע שטרייטהאַק וואַרפן? יעדע בריאה
 האָט איר געווער צו שיצן זיך אין נויטפאַל.
 עס שטעלט זיך דער דערשעפטער הירש און ווייזט
 דער סטאַרע הינט די הערנער שרעקלעכע,
 די סאַרנע שלעפט דעם יענער אינם אָפּנרוך,
 דער אַקער-אַקס אַפילו, אָט דער מענטשנחבר,
 וואָס האָט די אומגעהייערע קראַפט פון האַלץ
 גערולדיק אונטער אונזער יאָך געבויגן,
 שפּרינגט אַיף צערייצט און שליפט זיין שאַרפן האַרן
 און וואַרפט זיין שונא אונטער ביז צום וואַלקן.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

ווען די דריי לענדער טראַכטן, ווי מיר דריי —
 וואַלט אפשר עפעס מעגלעך זיין צו טאָן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ווען אורי רופט, און אונטערוואַלדען העלפט —
 וועט דאָן אויך שוויק דעם אַלטן בונד געדענקען.

מ ע ל כ ט א ל :

איך האָב אַ פולע פריינד אין אונטערוואַלדען,
 אין יעדער וועט מיט פרייד זיין לעבן שענקען,
 ווען ער וועט אין דעם צווייטן האָבן הילף
 און שוין. — אַ, נומע פאַטערס פון דעם לאַגראַ!
 איך שטיי דאָ נאָר אַ יונגל צווישן אַיך,
 איר פיל-געניטע לייט! מיין שטימע מוז
 באַשיידן שווייגן אין דעם ראַט פון זקנים.
 פאַראַכט אָבער מיין ראַט און מיינע רייד ניט,

דערפאר וואָס איך בין יונג און קנאַפּ געניט.
 ניט ס'הייסע יונגטלעכע בלומ, — מיך טרייבט
 די קראַפט די שמערצלעכע פון טיפסטן פיין,
 וואָס מוז אַ האַרטן שטיין אַפילו דירן.
 איר זעלבסט ווייט פאַטערס, עלטסטע פון משפּחות
 און ווינטשט זיך אויך אַ נוטן זון צו האָבן,
 די האַר פון צייער קאַפּ צו האַלטן הייליק,
 און ציך די שיין באַוואַכן פון די אויגן.
 אַ, ווייל אליין האַט איר מיט צייער לייב
 און גוטס נאָך ניט געליטן, אייערע אויגן
 באַוועגן זיך נאָך פּריש און זעען העל, —
 זאָל אונזער נויט דערפאר ניט זיין אייך פרעמד.
 אויך איבער אייך הענגט דאָס טיראַנענשווער,
 איר האַט דאָס לאַנד פון עסטרייך אָפּגעווענדט —
 און דאָס איז אויך געווען מיין פאַטערס שולד —
 איר זייט אין גלייכער שולדיקייט פאַרמשפּט.

ש ט א פ א כ ע ר

צו וואַלטער פירשט:

באַשליסט אייך. איך בין גרייט אייך פאַלגן.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

מיר וועלן הערן, וואָס די הויכע הערן
 פון סיל'נען און אַטינגהויען ראַטן —
 איך מיין, ס'זועט זייער נאָמען פריינט אונז שאַפן.

מ ע ל כ ט א ל :

וואָס פאַר אַ נאָמען אין די וואַלדבערג אין
 געאַכפערטער אַלס צייערער און צייערער?
 אַזעלכע נעמען שעצט און גלויבט דאָס פאַלק.
 זיי האָבן גוטן אָפּקלאַנג אינם לאַנד.
 איר האַט געירשנט מידות טובות פיל
 פון עלטערן און זיי אליין פאַרמערט; —
 וואָס דאַרף מען דאָ די הערן אַרלילייט?

מיר וועלן זיך אליין אן עצה געבן.
ווען מיר זיינען אליין אין לאנד! איך מיין,
מיר וואָלטן זיך אליין שוין קאָנען שיצן.

ש ט א פ א כ ע ר :

דעם אַרל טרייבט ניט גלייכע נויט מיט אינו;
דער שטרעם, וואָס שטורעמט אין די נידערונגען,
האַט נאָך ביז איצט די הייבן ניט דערגרייכט.
דאָך זייער הילף וועט אינו ניט אָפּגיין,
ווען זיי וועלן דאָס לאַנד דערוען באַוואַפּנט.

ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

וואָלט זיין אַ שופּט צווישן אינו מיט עסטרייך —
וואָלט צווישן אינו געווען און רעכט אַנטשיידן;
נאָר אונזער דריקער איז דאָך אונזער קייזער
און העכסטער ריכטער, מוז שוין נאָט אינו העלפן
דורך אונזער האַנט. נעמט איר די אַיינוואוינער
פון שווייץ, און איך וועל שאַפן פריינט אין אוריי.
נאָר וועמען שיקן מיר קיין אונטערוואַלדען?

מ ע ל כ ט א ל :

שיקט מיך אַהין. איך בין דער פאַסיקסטער.

פ י ר ש ט :

כידערלאַז עס ניט. איר זייט מיין גאַסט. איך מוז
פאַר אַייער זיכערהייט זען זאָרנן.

מ ע ל כ ט א ל :

לאַזט מיך!

איך קען די שטענלעך און די פעלונטרעפּ,
כ׳האַב אויך פיל פריינט, וואָס וועלן מיך פון פיינט
באַהאַלטן און אַן אָפּדאַך גערן געבן.

ש ט א פ א כ ע ר :

וואָל נאָט אים העלפן, וואָל ער גיין. ניטאָ דאָרט
קיין בונדום. ס׳איז די טיראַניי אַזוי

פאַראַכט, אַז זי האָט קיינע אָנהענגער ניט.
אויך דער אַלצעלער זאָל אונז אונטער-וואַלד
ווערבירן פריינט און בונטעווען דאָס לאַנד.

פ ע ל כ ט א ל :

זוי ניט מען זיכער איבער נאַכריכטן,
ניט וועקנדיק קיין חשד ביי די טיראַנען?

ש ט א ו פ א כ ע ר :

מיר קאָנען זיך לעס ברונען אָדער טרייב
פאַרזאַמלען, וואו די סוחרים-שיפן שטייען.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

מען דאַרף ניט אַזוי אָפן טאָן די זאַך.
הערט אויס: דאַרט לינקס ביים אָזערע, ווען מיפאַרט
קיין ברונען, קעגנאיבער מיטגענשטיין,
פאַרבאָרגן ליגט אַ לאַנקע אינעם וואַלד,
וואָס ריט לי הייס זי ביי די פאַסטעכער,
ווייל אויסגעוואַרצלט איז דאַרטן דער וואַלד.
דאָס איז, וואו אונזער לאַנדגרעניץ מיט אַייערן
ווענדט זיך צו מעלכטאַלן

צוואַמענקומען. און אַהין שווימט איר

ווענדט זיך צו שטאַופאַכערן

אויך אין אַ שיפל איבער שנעל פון שוויץ.
דורך שמילע שטעגלעך קאָנען מיר אַהין
צונויפגיין זיך ביינאַכט און שטיל זיך ראַטן.
אַהין קאָן יעדער ברענגען צעען מאַן
חברים, וואָס מען קאָן זיי פאַרטרויען,
און אונזער זאָך נעמיינזאַם קאָן מען דאַרט
אַרומריידן און מיט נאָטס הילף באַשליסן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

איז רעכט. איצט ניט מיר אַייער ערלעכע האַנט,
אויך איר גיט זיך די הענט. און גלייך ווי מיר

דריי מענער איצטער צווישן זיך די הענט
צוזאמענשלאכטן ערלעך אויפריכטיק,
אזוי דריי לענדער זאלן אויך צו שוין
אין קאמף פאראייניקט זיין אויף טויט און לעבן!
דו זאלט ער פירשט און מעלכטאל:
אויף טויט און לעבן!

זיי האלפן זיך די הענט נאך עטלעכע מינוט צוזאמענשלאכטן אין שווייץ.

מעלכטאל:

בלינדער אלטער פאטער!
דו קענסט דעם טאג פון פרייהייט שוין נישט זען,
זאלסטו אים הערן, ווען פון אלץ צו אלץ
וועט זיך דער פייערצייכן פלאמיק הייבן,
די פעסטע שלעסער פון טיראנען — פאלן —
סיוועט צו דיין הויז דער שווייצער קומען שאלן,
און צו דיין אויער נוטע בשורות טראגן,
און העל וועט אין דיין פינסטערניש דיר טאגן!
זיי גייען זיך פונדער.

אווויטער אקט

ע ר ש ט ע ס צ ע נ ע

דער פריזשער הויף מין באראן אַסינגהויזען.
אַ נאַמישער זאַל, באַפּוצט מיט הערב-שילדן און מיט קיווערס דער
באַראַן—אַ זקן מין פינפּאונאַכציק יאָר, מין איידעלן הויכן וואַקס.
אין האַנט האַלט ער אַ שטעקן מיט אַ הענטל מין אַ סאַרנע-האַרן,
אַנגעפאַן אין אַ פעלצענעם קאַפּטן. קוּני אין נאָך זעקס
קנעכט שטייען אַרום אים מיט הראַבליעס און מיט קאַסעס אין
די הענט: אולריך פאַן רודענע קומט אַרײַן אין רישע-
רישער קליידונג.

דוד ענק:

דאָ בין איך, פעטער. וואָס איז אַייער ווילן?

אַ טינגהויזען:

ערלויבט מיר פריער לויט דעם אַלטן מנהג
מיט מיינע לייט דעם מאָרגן-טרונק צו טיילן.
ער טרינקט פון אַ בעכער, וואָס גייט נאָכדעם אַריבער צו די קנעכט
לויט דער רוי.

אַמאָל פלעג איך אַליין מיט זיי אין פעלד זיין,
און מיט מיין אויג די אַרבעט אָנפירן,
פונקט ווי געפירט האָט זיי אין שלאַכט מיין פאָן.
איצט קאָן איך נאָרנישט מער, ווי זיין אַסאָרווער.
און קומט די וואַרמע זון אַליין צו מיר ניט —
קאָן איך ניט זוכן גיין זי אויף די בערג.
און אַט אַזוי אין ענגערן אַלק קרייז
באַוועג איך מיך צום ענגסטן און צום לעצטן,
וואו יעדעס לעבן ביסלעכווייז ניט אויס.
מיין שאַטן בין איך איצט, באַלד — נאָר מיין נאָמען...

קרוני:

צו רודענען מיט דעם בעכער:
פאַר אייך איויס, יונקער.
ווען רודענען אילמ זיך ניט צו נעמען.
טרינקט, ניט זאָגט זיך אָפּ!
ווי פון איין בעכער, אַזוי פון איין האַרצן.

אַ טינגהויזען:

איצט, קינדער, גייט, און נאָך דער אַרבעט וועלן
מיר ריידן פון די לאַנד-עסקים.
די קנעכט גייען אַוועק.

אָס יננה וויזען און רודענץ.

אָס יננה וויזען:

איך זע, דו ביסט אַזאַ פאַרפּוצטער היינט,
דו גייסט קיין אַלט אָרף אין דעם הערשער-שלאָס?

רודענץ:

יא, פעטער, און איך קאָן מיך ניט פאַרהאַלטן.

אָס יננה וויזען

זעט זיך:

אַזוי איויס אייליק? וואָס? עס איז דיין יוגנט
קנאַפּ צייט אַזוי גענעבן, אַז דו מוזט
זי אָפּשאַרן פון אַלטן פעטער דיינעם?

רודענץ:

איך זע דאָך, אַז איר דאַרפט מיך נאָר ניט האַבן,
איך בין אַ פּרעמדער נאָר אין אַייער הויז.

אָס יננה וויזען

פאַרשט אים לאַנג מיט די אויגן:

יא, ליידער ביסטו דאָס, עס איז די היימאַט
אַפּרעמדע דיר געוואָרן. אולי, אולי!
בידערקען דורך שוין ניט מער, דו גלאַנצסט אין זיידנס,
די פּאַווע-פּעדער שטעלסטו אויס מיט שטאַלץ.
פאַרוואַרפּסט דעם פּורפּורמאַנטל איבער אַקסל
און אויף דעם פּויער קוקסטו מיט פאַראַכטונג,
דו שעמסט זיך מיט זיין פּריינטלעכער באַגריסונג.

רודענץ:

דעם כבוד, וואָס אים קומט, ניב איך אים גערן,
כיפּאַרמייד פון אים נאָר ס'רעכט, וואָס ער אַליין נעמט.

אָס יננה וויזען:

דאָס נאַנצע לאַנד ליגט אונטער שווערן צאָרן
פון קיניג. יעדע תּמימותדיקע האַרץ
איז טרויער פול צוליב דער טיראַניי,

וואָס מיר פאַרליידן — דיך נאָר איינעם רירט
די אַלגעמיינע צרה ניט. מען זעט דיך
פון אייגענע אָפּטריניקי, אויף דער זייט
פון שונא פון דעם לאַנד. דו שפּאַסט נאָר אָפּ
פון אונזער נויט. דו לויפסט נאָך לייכטע פריידן
און נושאַ חן זיין זוכסטו ביי דעם פירשט,
ווען ס'שריפט מיט בלוט דיין היימאַט אונטער בייטש.

ר ו ד ע נ ק :

דאַס לאַנד איז שווער באַדריקט — פאַרוואָס מיין פעטער ?
ווער האָט עס דען אין שווערער נויט געוואָרפן ?
ס'וואָלט בלוז איין פשוט וואָרט גענוג געווען,
כדי אויגנבליקלעך פריי צו ווערן פון דעם דרוק
און דעם גענאָר פון קיינער צו געווינען.
נאָר וויי אַיך, ווער ס'פאַרמאַכט דעם פאַלק די אויגן,
אַז גיין זאָל עס אַנטקעגן זיכער גליק.
ס'זען איינן נוצן וועגן שמערן זיי
די וואַלדלענדער צו עסטרייך שווערן,
ווי ס'האַבן אַלע לענדער דאָך געמאַן.
ס'געפעלט זיי אויף איין באַנק אין דער פאַרוואַמלונג
צו זיצן מיט דעם פריץ — פאַר אַ האַר
ווייל מען דעם קיינער, כדי ניש האַבן קיין האַר.

אַ ט י נ נ ה ו י ז ע ן :

מוז איך דאַס הערן און פון דיין מויל נאָך !

ר ו ד ע נ ק :

איר האָט דאָך אָנגעהויבן, לאַזט מיר ריידן.
וואָס פאַר אַ ראַלע, פעטער, שפּילט איר דאָ
אַליין ? מער האָט איר ניש קיין נאווה, ווי
לאַנדאַמאַן אַדער פּאַנטרעגער צו זיין
און ביי די היגע פּאַסטעכער אַ פירער ?
וואָס ? ס'איז אַפּנים ניש דער כבוד גרעסער
צו דינען טריי דעם קיניגלעכן האַר

און אָן זיין רייכן הויף זיך אָנצושליסן,
ווי ביי די אייגענע קנעכט צו זיין דער פער
און אין נעריכט צו זיצן מיט דעם פויער?

אַ ט י נ נ ה ו י ו ע ן :

אַך, אולי, אילי! איך דערקען דאָך זי,
די שטימע פון פארפירונג. זי איז דיר
אַריין אין אויער, און דיין האַרץ פאַרסמט.

ר ו ד ע נ ק :

יָא. כ'פאַרבאַרג עם ניט. אין האַרצן טיף
טוט ווי דאָס שפּאַטן פון דעם פרעמדן, וואָס
אונז רופט דער פויער-עדל. כ'קאָן ניט מער,
בשעת די אַדל-יונגט פון אַרום
פאַרשאפט זיך כבוד אונטער האַכסבורגס פּאַנען,
אַרומצוגיין דאָ שטיל און פּוסטע-פּאַס
און אין נעמיינער טאָג-אַרבעט פאַרלירן
דעם פּרילינג פון מיין לעבן; אַנדערשוואו
געשעען מעשים, און אַוועלט מיט רוים
באַוועגט זיך גלענצנר הינטער אָט די בערג —
ביי מיר פאַרראַסטן העלם און שילד אין שאַוב,
דער קריגס-טרומייס, מיט מוטיקן געהולך,
דעם הערפּאָלדס רוף צום אָנטייל אין טורנירן —
זיי דרינגען ניט אַריין אין אונזערע טאָלן.
איך הער דאָ נאָר דעם מאַנאַטאַנעם קלאַנג
פון פּאַסטעכס טרובע און פון גלאַק פון סמאַדע.

אַ ט י נ נ ה ו י ו ע ן :

פאַרבּלענדטער און פון פּוסטן גלאַק פאַרפירטער!
פאַרצוכט דאָס לאַנד פון דיין געבורט, און שעם זיך
מיט דייע עלטערנס אַלטע נוסע זיטן:
וועסט נאָך אַמאַל מיט הייסע טרערן זיך
פאַרבענקען צו די פּאַטערלעכע בערג
און צו דעם ניגון פון דעם פּאַסטעכס טרובע,

וואָס איצטער לאַכסטו פון אים ביין און שטאַלן.
ער וועט מיט פיינלעך שטרעבן דיך פאַרכאַפן,
ווען אַפּקלינגען דיר וועט ער אין דער פרעמד.
אַ מעכטיק איז צום פאַטערלאַנד די גלוסטונג!
די פרעמדע פּאַלשע וועלט איז ניש פאַר דיר.
דאַרט ביי דעם שטאַלצן קיינער=הויף בלייבסטו
זיך אייביק פרעמד מיט דיין געטרייען האַרצן.
די הויף=וועלט — פאַדערט מעלות אַנדערע.
ניט די, וואָס דו האַסט דאָ אין טאַל דערוואַרבן. — —
אַהין ניי און פאַרקויף דיין פרייע זעלע,
נעם לאַנד און לעען. ווער אַ פירשטן=קנעכט,
בשעת דו קאַנסט זיין פאַר זיך האַר און פירשט
אויף דיין ירושה=לאַנד און פרייען באַרן.
אַך, אולי, אולי! בלייב דאָ צווישן דייע,
ניט ניי קיין אַלטאַרף! אַ, פאַרלאָז זי ניט,
די זאך די הייליקע פון פאַטערלאַנד! — —
איך בין דער לעצטער פון מיין שטאַם. מיין נאָמען
שטאַרבט אָפּ מיט מיר. דאָ הענגען העלם און שילד.
מען וועט זיי מיר מיט זיך אין קבר געבן.
און זאָל איך טראַכטן ביי דעם לעצטן אָטעם,
אַז נאָר דו וואַרטסט, איך זאָל אַן אויג פאַרמאַכן,
ברי קענען זאָלסטו נייין אין קיניגס שלאָס
און מיינע ניטער, פון נאָטס האַנט גענומען, —
פון עסטרייכס הענט אַלס לעען צו באַקומען?
ר ו ד ע נ ק :

מיר שטעלן זיך אומזיסט אַנטקעגן קיניג,
די וועלט געהערט אים, — זאָלן מיר אַליין
זיך אַיינשטעלן און האַרט פאַרעקשנען,
די קייט פון לענדער אים אַדורכצוברעכן,
וואָס מעכטיק האַט ער אַרום אונו פאַרצויגן?
זיינע זיינען די יאַרירן, די געריכטן,
די האַנדלסוועגן און דער לאַסט=פּערד זעלפּסט,

וואָס גייט אויף נאַט אַרד, מוז אים שטייער צאָלן.
 די נעץ פון זיינע לענדער גארטלט אונז
 און שליסט אונז אַיין אַרום פון אַלע זייטן.
 וועט אונז דאָס רייך באַשיצן? קאָן עס זעלבסט
 זיך שיצן קעגן עסטרייכס וואַקסנדיקער קראַפט?
 העלפט אונז נישט נאָט, וועט אונז קיין קייזער העלפן?
 וואָס קאָן מען אויף קייסאַרימס ווערטער האַפן?
 ווי באַלד נערדיקט אין געלט, צי פון דעם שונא, —
 פאַרקויפן זיי די שטעט, וואָס אונטער אַלער
 שוץ האָבן זיי פאַר זיך אין נויט געווכט.
 ניין, פעסער, קלוגע פאַרזיכטיקייט איז עס,
 אין אונזערע שווערע צייטן פון מחלוקת
 זיך אַנצולענען אָן אַ פעסטן זייל.
 די קייזער־קרייזן — זי גייט פון שטאַם צו שטאַם,
 זי האָט פאַר טרייער דינסט נישט קיין זיכרון,
 נאָר פאַר אַ שטאַרקן אַרבע־פירשט צו פאַרדינען,
 הייסט וריעה פאַר דער צוקונפט זייען.

אַ טינג הויזען:

ביסטוים דער חכם?
 ווילסט ווייטער זען, ווי דיינע איידעלע פאָטערס,
 וואָס האָבן פאַר דעם טייערן פרייהייטס־דימענט
 מיט גוט און בלוט און העלדנקראַפט געשטריטן?
 די שיף זיך קיין לוצערן דורך און דאָרט פּרעגנ,
 ווי שווער עס איז דער יאָך פון עסטרייכס הערשאַפט.
 זיי וועלן קומען שאָף און רינדער אונז
 צו ציילן, און די אַלפן אויסצומעסטן,
 דעם פּאַנג פון שיינעם ווילדפּרעט צו פאַרבאָטן
 אין אונזערע פרייע וועלדער, זייער שלאַנגבוים
 ביי אונזרע בריקן, טויערן צו שטעלן,
 פאַר אונזער דלות — לענדער איינצוהאַנדלען,
 פאַר אונזער בלוט — זיך קריגס־נצחנות קויפן... —
 ניין. אויב שוין יאָ פאַרגיסן אונזער בלוט —

איז נאָר פאַר זיך. די פרייהייט וועט אונז קאָסטן
אַ פולע ביליקער ווי אונזער קנעכטשאַפּט.

ר ו ד ע נ ק :

וואָס זיינען מיר, אַ פּאָלק פון פּאַסטעכער,
אַנטקעגן אַלברעכטס שטאַרקע מחנות!

אַ ט י נ נ ה ו י ז ע נ :

דערקען-זשע, יונגל, אַט דאָס פּאַסטעך-פּאָלק.
איך קען עס, כ׳האַב עס אָנגעפירט אין שלאַכטן,
און האָב זיי ביי פּאַווענץ געווען אין שלאַכט.
וואָל קומען ווער אַ יאָך אונז אויפצווינגען,
וואָס מיר זיינען אַנטשלאָסן ניט צו טראָגן!
דערפיל זשע דאָך, פון וועלכן שטאַם דו ביסט,
פאַרוואָרף ניט צוליב פּוסטן פליטערנלאַנג
די בעסטע פּערל פון דיין אייגנעם ווערט!
צו ויין דער מנהיג פון אַ פּרייען פּאָלק,
וואָס איבערנעבען איז דיר בלויו אויס ליבע,
און טריי שטייט לעבן דיר אין קאַמף און טויט —
דער מיט שטאַלציר, מיט דעם אַדל באַריס דיר,
די קניפּ פון דיין געבורטשטאַם שטייף פאַרבינד,
אַן פּאַטערלאַנד אָן ליבן שלים זיך אָן,
פאַר דאָס פעסט האַלט זיך מיטן גאַנצן האַרצן,
אַט-דאָ לינט ער, דער וואָרצל פון דיין קראַפּט.
דאָרט, אין דער פּרעמדער וועלט, שטייסטו אַליין,
ווי אַ טשערעט, צעמורשט פון יעדן שטורעם.
אַ, קום! דו האַסט אונז לאַנג שוין ניט געווען.
מיט אונז פאַרבלייב דאָ נאָר איין טאַג, נאָר היינט,
ניט גיי קיין אַלטאַרף — הערסטו, בלויו ניט היינט!
און דעם איין טאַג נאָר שענק זיך אַפּ צו דייענע!
ער כאַפּט אים אָן ביי דער האַנט.

רודענק:

כ'בין געבונדן, איך האָב מיין וואָרט געגעבן —

אַ טינגה וויזען

ל'צום אים אָפּ די האַנט; מיט ערנסט:

דו ביסט געבונדן — יא, אומגליקלעכער.

דו ביסט, נאָר ניט דורך וואָרט און ניט דורך שבעה, —

געבונדן ביסטו דורך דער געזען פון ליבע.

רודענק קערט זיך אָפּ.

פאַרבאָרן זיך ווי דו ווילסט. דאָס פריילין איום

בערטאָ פאָן ברונעק, וועלכע ציט דיך צו

צום שלאָס און שמידט דיך צו צום קייזערס דינסט.

דאָס ריטער-מיידל ווילסטו זיך דערווערבן

דורך פעלשוניג אין דיין פאַטערלאַנד. ניט נאָר זיך!

דיך צו פאַרנאָרן, ווייזט מען דיר אַ בלה,

נאָר ניט פאַר דיר, נאָווער דו, איו זי באַשטימט.

רודענק:

גענוג שוין אָנגעהערט זיך. זייט געוונט.

ער גייט אַוועק.

אַ טינגה וויזען:

משונע יונגל, בלייב! — — ער גייט אַוועק.

איך קאָן אים ניט פאַרהאַלטן און ניט רעטן —

אַזוי האָט וואָלפענשיסען אין זיין לאַנד

געפעלשט, אַזוי אויך נאָכטאָן וועלן אַנדערע.

דער פרעמדער צויבער רייסט די יונגט מיט,

פאַרשפרייטנדיק זיך איבער אונזערע בערג.

אַ, אומגליקלעכע שעה, ווען ס'פרעמדע איו

געקומען אין די שטיל-באַגליקטע טאָלן,

די ריינע זיטן אונזערע צו שטערן.

דאָס נייע דרינגט אַריין מיט מאַכט, דאָס אַלטע

אין ווערדיקע פאַרגייט. אַנדערע צייטן קומען,

עס לעבט אן אנדערש-דענקענדיקער דור.
וואָס טו איך דאָ? באַנראַבן זיינען אַלע,
מיט וועמען כ׳האַב געקאַמפּאַ, געלעבט.
עס ליגט היינט מיין צייט אין דער ערד שוין;
אז וואויל צו דעם, ווער לעבן דאַרף ניט מיט דער נייער.
ניט אַוועק

צווייטע סצענע

א לאַנקע אַרומטרינגלם מיט הויכע פעלזן אין מיט וואַלד.
אויף די פעלזן זיינען פאַראַן טרעפּ מיט געלענדערס, אייך לוי.
שערם, מון וועלכע מען זעט נאָכדעם אַראָפּנידערן די לאַנדסלייט.
אין הינטערגונד זעט זיך די אָזערע, איבער וועלכע עס איז אין
אָנהייב צו באַמערקן אַ לבנה-רענבויגן. די פּערספּעקטיוו שליסן
הויכע בערג, איבער וועלכע עס הייבן זיך נאָך העכערע אייז-
בערג. ס'איז אויף דער סצענע פינסטערע נאַכט, נאָר די אָזערע
און די ווייסע גלעטשערס לייכטן אין דער לבנה-שיין.
מעלכסאַל, בוימנאַרסק, סויער מון סאַרנען, בורקי.
האַרם בערגל, אַרנאַלד סעוואַ, קלאַוס מליוע
און נאָך סיר לאַנדלייט. אַלע באַוואַסנעם.

מ ע ל כ מ א ל

נאך הינטער דער סצענע:

אַט איז די באַרג-סטעוּשקע, נייט דרייַסט נאָך מיר.
דעם פעלו דערקען איר און אויף אים דעם צלם.
מיר זיינען שוין געקומען, דאָ איז ריטלי.
קומען אָן מיט שמורקאַצן.

וויינקעלריד:

הער!

ס ע ו ו אַ:

פּוּסט.

מ י י ע ר:

קיינ נפש נאָך ניטאָ. מיר זיינען
די ערשטע אויפן פּלאַץ, מיר אונטערוואַלדנער.

מ ע ל כ מ א ל:

ווי שפעט איויס אין דער נאַכט!

ב ו י מ נ א ר מ ע ן

דער נאַכטוועכטער

פון סעליסבערג האָט נאָר וואָס צוויי גערופן.
עס הערפ זיך אַ קלינגען פון דער ווייסנס.

מ י י ע ר:

שטיל! הערמ!

ב י ה ע ל:

דאָס תפילה-גלעקל אין דער וואַלד-קאַפּעלע
צאהער קלינגט העל אַריבער פון דער שוויץ.

פ ל ו י ע :

די לופט איז ריין, און ווייט פארטראַגט דעם קלאַנג.

מ ע ל כ ט א ל :

זאָל עמעק ניין און צווייגן אָנצינדן,
ס'זאָל ליכטיק זיין, ווען די חברים קומען.
צוויי מענטשן נייען אָועק נאָך צווייגן.

ס ע ו א :

אַ שיינע לבנה-נאַכט, די אָוערע
ליגט רוזק, ווי אַ גלייכער גלאַטער שפיגל.

ב י ה ע ל :

עס איז זיי לייכט צו שווימען איצט.

ו ו י נ ק ע ל ר י ד

ווייזט אויף דער אָוערע:

האַ! זעט!

צהן קוקט! זעט איר נאָרנישט?

מ י י ע ר :

וואָס? יאָ, אמת!

אַ רעגנבוין נאָר אינמיטן נאַכט.

מ ע ל כ ט א ל :

פון דער לבנה-שיין איז ער געוואָרן.

פ ל ו י ע :

דאָס איז אַ ועלטן-וואונדערלעך דערשיינונג.

פאראן פיל לייט, וואָס האַבנים קיינמאָל ניט געזען.

ס ע ו א :

זעט! עטוואָס העכער נאָך איינער אַ פלאַסער.

ב ו י מ נ א ר ט ון :

אַ שיפל שווימט דאָרט אויסן וואַסער, קוקט!

מ ע ל כ ט א ל :

ס'איז שטאָפּאָכער אַפנים מיט זיין שיפל.

דער בראַווער מאַן לאַזט לאַנג אויף זיך ניט וואַרטן.

נייט ס'ס בוימאָרעטען צום ברעג.

מ י י ע ר :

די אורנער שפעטיקן זיך מער פאר אלע.

ב י ה ע ל :

זיי מוזן ווייס אַרומגיין דורך די בערג.

כדי אויסמיידן די וועכטער פון דעם לאַנדפאַנט.

די צוויי, וואָס זיינען געווען צוועק, האָבן דערווייל אויפן סימן פּלאַץ
פונאַנדערנעלייגט אַ פייער.

מ ע ל כ ט א ל

ביים ברעג:

ווער איז דאָרט? ניט אַן ענטפער!

ש ט א ו פ א כ ע ר

פון אינסן:

פריינד פון לאַנד!

אַלע לאַזן זיך אַרעפ באַנענען די אַנקומענדיקע. פון שיפל נייען אַרויס:
שטאַפּאַכער, אימסל רעדינג, האַנס מויער, יערנ
הויף, קאַנראַד הוּ, אולריך שמיד, יאַסס וויילער.
און נאָך דריי מענטשן, אַלע גלייך באַוואַפנט.

אַ ל ע :

גענריכט זייט!

אין דער צייט ווען אַלע איבעריקע בלייבן אין דער פּיף, גריסנדיק זיך,
גייען מעלכטאַל און שטאַפּאַכער אַרויס פאַרויס.

מ ע ל כ ט א ל :

אַ, הער שטאַפּאַכער, איך האָב

געווען דעם, ווער מיך וועט שוין ניט זען מער.

די האַנט האָב איך געלייגט אויף זיינע אויגן

און הייס נקמה-דאָרשט האָב איך געוויגן

פון דער פאַרלאַזשענער זון פון זיינע בליקן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ניט נוקם זיין זיך סאַר געשעענס, ניין —

מיר גייען קעגן שלעכטס, וואָס דראַט אונז איצט. —

זאגט בעסער, וואָס האָט איר אין אינטערוואַלדען,
געטאָן אין וואָס געפועלט פאַר דער כלל-זאָך?
וואָס טראַכט דער- עולם דאָרט, און איר אליין
ווי אויסגעמיידט האָט פון פאַרראַט די געזען?

מ ע ל ב ט א ל :

אויך ווייט צעשפרייטע וויסמע איי-פעלדער
הורך די סירענער פירכטערלעכע בערג,
וואו ס'קרעכצט נאָר הייזעריק דער שאַף-גיטער,
האָב איך דערגרייכט די אלפנפאַשעס, וואו
פון אורי און פון עננעלבורג די פאַסטעכער
געריסן זיך און פיטערן צוואַמען.
דעם דאָרשט האָב איך געשילט מיט גלעטשער-מילך,
וואָס אין די טאָלן שווימט און קוועלט אַראָפּ;
גענעבטיקט אין די פּוּסטע פאַסטעך-ביידלעך,
אליין זיך נאַסט און ווירט, ביז צו אַ ישוב
פון מענטשן בין איך ענדלעך אָנגעקומען.
דער קלאַנג האָט זיך פאַרשפרייט שוין אין די טאָלן
וועגן דער נייער שרעק, וואָס איז געשען,
און ערפורכט האָט מיין אומגליק מיר פאַרשצאָפּט
פאַר יעדער טיר, וואו איך האָב אָנגעקלאַפּט.
איך דאָב די לייט פאַרביטערטע געפונען
פון דער אַכזריות פון די נייע הערשער;
פונקט ווי די אַלפן זייערע כּסדר
די ועלבע גראָזן האַדעווען, די קוואַלן
איינאַרטיק פלייצן, אויך די וואַלקנס, ווינטן
אַפילו ענדערן ניט זייער ריכטונג, —
צווי אַריבער זיינען דאָ פון זיידן
צום אייניקל די זיסן ניט געענדערט.
זיי טראָגן ניט אַריבער קיינע ניסן
אין אַלט-געוויינטן גלייכן גאַנג פון לעבן, —
זיי האָבן מיר דערלאַנגט די האַרטע האַנט,
פון וואָנט גענומען די פאַרראַסטע שווערדן,

און פון די אויגן האָט געבליצט אַ פריידיק
 געפיל פון מוט, ווען איך האָב אָנגערופן
 די נעמען, וועלכע זיינען הייליק אין די בערג, —
 פון שטאַפּאַכער און וואַלטער פירשט. זיי האָבן
 געשוואָרן זלץ צו טאָן, וואָס איר וועט הייסן,
 אייך טריי צו פּאָלגן ביז דעם לעצטן אָטעם.
 און אונטער הייליק שוץ פון גאַסטרעכט האָב איך
 צווי געאיילט פון איין הויף צו דעם צווייטן,
 ביז אין מיין היימאַשלעכן טאָל געקומען,
 וואו מייע קרובים זיינען ברייט פאַרשפרייט,
 און האָב מיין פאָטער דאָ געפונען, בלינד,
 באַרויבט, אויף פּרעמדן שטרוי, פון קצבה לעבט ער,
 וואָס גוטע מענטשן גיבן אים אויס מיטלייד —

ש ט א ו פ א כ ע ר :

האַר אין הימל !

מ ע ל כ ט א ל :

כ'האָב ניט געוויינט און ניט אין שוואַכקייט=טרערן
 די קראַפט פון פיין פון הייסן אויסגעגאַסן.
 כ'האָב טיף אין האַרצן, ווי אַ גרויסן אוצר,
 פאַרשלאָסן אים, געטראַכט נאָר וועגן מעשים.
 דורך אַלע קרימען אין די בערג געקראַכן,
 נימאָ קיין טאָל, וואָס איך זאָל אים נישט אויסווען !
 ביז אייזיקן צופוסן פון די גלעטשערס
 האָב איך געגרייכט און אויפגעווכט דאָרט מענטשן,
 און אומעטום, וואוהיין איך בין געקומען,
 האָב איך געפונען האַס צו די טיר-אַנען.
 דען עס דערנייט די רישעות פון די פּאָנטן
 ביז טאַמע לעצטער גרעניץ פון באַלעבטע
 באַשעפּענישן, וואו די ערד איז פּרוכטלאָז.
 איך האָב דאָס האַרץ פון אַט דעם ערלעך פּאָלק
 צערדערט מיט מיין וואָרט, וואָס פול מיט גיפּט,
 און אונז געהערן זיי מיט האַרץ און מויל.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

איר האָט סאַר קורצער צייט באַוויון פיל.

מ ע ל כ ט א ל :

איך האָב נאָך מער נעמאַן. די פעסטונגען
דאַבערנ און סאַרנען שרעקן אונזערע לאַנדסלייט.
ווייל הינטער וויערע פעלונואַלן שיצט
דער פיינט זיך לייכט און טוט דעם לאַנד אָן שאַדן.
כהאָב דאָס געוואָלט מיט מיינע אויגן זען,
און בין געווען דעם סאַרנער שלאָם אויסקוקן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

געוואַנט זיך אין דעם שינערס הייל צו גיין!

מ ע ל כ ט א ל :

איך בין געווען סאַרקליידט אין פילנער-קליידער.
איך האָב דעם פאַנט געזען דאָרט ביי דער מאַלצייט —
זאָנט איר, צי קען איך זשע מיין האַרץ באַצווינגען? —
געזען דעם שונא — און אים ניט דערשלאָגן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

באמת, אָפּגעגליקט האָט'ס אַייער דרייסטקייט.
די אַבע יקע לאַנדסלייט זיינען דערווייל צוגעגאַנגען נאָענט צו זיי ביידן.
דאָך זאָנט מיר איגט, ווער זיינען אָט-די פריינט,
און די גערעכטע לייט, וואָס אַיך באַגלייטן.
באַקענט אונז, בכדי מיר זאָלן נאָענט ווערן
און צוטרוילעך די הערצער אָפּגעגענען.

מ י י ע ר :

ווער קען אַיך דען ניט, הער, אין די דריי לענדער?
איך בין פון סאַרנען — מייער, און אָט דער —
מיין שוועסטער-זון איז — טטרוט פון ווינקעלרייד.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

באַקאַנטע זיינען מיר די אַלע נעמען.

דערשלאָגן האָט איין ווינקעלריד דעם דראַקאָן
אין זומפּ לעם וויילער, און געפאלן דאָן
אין שטרייט.

ווינקעלריד:

דאָס איז מיין אורפאָטער געווען.

מעלכאל

ווייזט אָן אויף אַנדערע צוויי לאַנדסלייט:

די וואוינען דינמער וואָלד אויף קלויסמער-ערד
פון עננעלבורג. איר וועט זיי ניט פאַראַכטן
דערפאַר, וואָס אָפּהענגיקע זיינען זיי
און זיצן ניט, ווי מיר, פריי אויף דער ערד.
זיי ליבן סלאַנד, און אַלע אַכטן זיי.

שטאַםאַכער

זו זיי ביידן:

די הענט ניט מיר, ס'איז נליקלעך דער, וואָס איז
פון קיינעם מיט זיין לייב ניט אָפּהענגיק,
נאָר ערלעכקייט איז גוט אין יעדן שטאַנד.

קאַנראַד הוין:

דאָס איז דער רעדינג. געווען ביי אונז לאַנדראַמאַן.

מייער:

איך קען אים גוט. ער איז מיין קעגנער,
וואָס משפט זיך מיט מיר פאַר אַירושה. —
דער רעדינג! מיר זיינען שונאים פאַרן דין,
דאָ אָבער — אייניק,
דריקס אים די האַנט.

שטאַםאַכער:

דאָס איז גוט געוואָגט.

ווינקעלריד:

איר הערט — זיי קומען. הערט, ווי ס'שאַלט דער האַרן.
רעכטס און לינקס זעט מען באַוואַגטע פענמשן מיט שמורקאַצן גייען
פון די פעלן.

זעט נאָך — עם קומט אליין נאָטס פרומער דינער,
דער נלח ווערדיקער, אַרצפ. ער קוקט ניט,
וואָס שווער דער וועג און אימהדיק די נאָכט —
דער נומער פאַסטעך זאָרנט פאַר זיין געמיינדע.

ב ו י מ נ א ר ט ע ן :

נאָך אים דער שמש, אויך הער וואַלטער פירשט.
נאָר טעלן זע איך אין דעם עולם ניט.

וואַלטער פירשט, רעסעלמאַן, דער גלח, פעסערמאַן, דער
שמש, קוניג, דער פאַסטעך, ווערני, דער יענער, רודי, דער פישער,
און נאָך פינף לאַנדסלייט. אַלע ציוואַסן — דריי און דרייסיק מאָן נייען
צו און שפּילן זיך אַרום דעם פּויער.

ו ו אַ ל ט ע ר פּ י ר ש :

בכּן איצט מוזן מיר אויף אייגענער
ירושא און אויף פאַטערלעכן באַדן
זיך גנבענען, באַהאַלטן ווי די מערדער,
און ביי דער נאָכט, וואָס שוואַרצן מאַנטל באַרנט
נאָר זינד און ב. דה, וועלכע ציטערן
פאַר זונשיין, מוזן מיר גאָר אונזער רעכט
זיך נעמען, כאַטשי לויטער איזס און קלאָר,
גלייך ווי דער גלאַנצפול ברייטער שוים פּוין טאַג.

מ ע ל כ ט א ל :

אַלץ איינס. וואָס אויסגעשפּינען האָט די שוואַרצע נאָכט,
זאָל שיינען בריי און פריילעך פאַר דער וון אין פּראַכט.

ר ע ס ע ל מ א ן :

הערט, סאָר אַ רעיון נאָט האָט מיר געגעבן:
מיר זיינען דאָ אַנשטאַט אַ לאַנד-פאַרוואַמלונג
און קאַנען גילטן פאַר אַ גאַנצע פּאַלק.
טאָ לאַמיר זיך באַראַטן; לויט דעם מנהג,
ווי טאַן עס פלעגן מיר אין פרידנס-צייטן.
וואָס אומגעזעצלעך איז אין דער פאַרוואַמלונג
זאָל אונז פאַרגעבן זיין צוליב דער צייט.

ס'איז אומעמיס דאָ נאָט, וואו ס'הערשט נאָר יושר,
און אונטער הימל זיינעם שטייען מיר דאָך.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

יא, לאַמיר „טאָנן“ * נאָך דעם אַלטן מנהג,
און באַטשי נאָכט איו, לייכט דאָך אונזער רעכט.

מ ע ל כ ט א ל :

און אויב די צאָל ניט פול — איו דאָ דאָס האַרץ
פון נאַצן פאַלק, די בעסטע זיינען דאָ.

ק אָ נ ר א ד ה ו ן :

זיינען די אַלטע ביכער דאָ ניטאָ —
אין אונזער האַרצן זיינען זיי פאַרשריבן.

ר ע ס ע ל מ א ן :

נעוויס, טאָ זאָל מען מאַכן גלייך די דאָך
און אויפשטעלן די שווערן פון דער מאַכט.

מ ו י ע ר :

זיין אַרט פאַרנעמען זאָל זשע דער לאַנדמאַן
מיט די נעהילפן זיינע ביי דער זייט.

ש מ ש :

דאָ, זיינען פעלקער דריי, און וואָסערל זשע
אַן אָנפירער זאָל געבן דער פאַרזאַמלונג?

מ י י ע ר :

זאָל שוויץ מיט אורי שטרייטן פאַר דעם כבוד,
מיר אונטערזאָלנדער שטייען פונדערווייטן.

מ ע ל כ ט א ל :

מיר קענען ניט. מיר קומען הילף נאָר בעטן
צו אַייך, צו אונזערע שטאַרקע פריינד.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

טאָ זאָל זשע אורי נעמען ס'שווערד. איר פאַנענטרענער
גייט ביי די רוימער-צונן דאָך פאַראויס.

(* אָפּהאַלטן אָן אַסיסה.

וואלטער פירשט:

דער כבוד פון דעם שווערד נעהערט צו שוויק,
ווייל אלע נרויסן מיר ויך מיט איר שמאם.

רעסעלמאן:

לאזט מיר דעם איידעלן שמרייט אנטשיידן פריינדלעך:
אין דאט וואָל פירן שוויק, אין שלאַכט-פעלד — אורי.

וואלטער פירשט

דעלאַנט סאַפּאָכערן די שווערדן:
נעמט!

שטאַפּאָכער:

ניין, ווער עלטער, יענעם קומט דער כבוד.

הויף:

אין יאָרן עלטער איז אולריך דער שמיר.

שויער:

דער מענטש איז דרויסט, נאָר ניט פון פרייען שטאַנד.
אַ לייבקעכט קאָן אין שוויק ניט ויין קיין ריכטער.

שטאַפּאָכער:

הער רעדינג איז לאַנדאָמאַן פון אמאָל.
וואָס דאַרפן מיר אַ בעסערן פאַר אים?

וואלטער פירשט:

וואָל ער זשע ויין דער שופּא און דער מנהיג.
ווער מסכים איו, וואָל אויסהייבן די האַנט.

אַלע הייבן אויף די הענט.

דעדינג

רעט אַרויס אײַפן סימן:

איך קאָן מײן האַנט ניט לײַגן אויף די ביכער,
דעריבער שווער איך בײ די אײביקע שטערן,
אַז איך וועל קײנמאָל דאָס נעזעץ ניט ברעכן!

מען שמעלט פאר אים אַוועק צוויי שווערן, אַרום אים בילדעט זיך
אַ רעד, די ליים פון שוויץ שמעלן זיך אינדערמיטן. רעכטס — די אורי-
ליים, און לינקס — די אונטער-וואַלדנער. רעדינג שטייט אַנגעשפּאַרט אויף
זיין שווער.

וואָס האָט עס די דריי פעלקער פון די בערג
ביים אומהיימלעכן ברעג פון אַזערע
אום האַלבער נאַכט צוזאַמען דאָ געבראַכט?
וואָס זאָל דער אינהאַלט זיין פון נייעם בונד,
וואָס אונטער שמערנהימל מיר היינט שליסן?

ש ט א ו פ א צ כ ע ר

שרעט ציין אין ראָד:

מיר שליסן ניט קיין נייעם בונד. דאָס איז
אַן אוראַלטע פאַרבינדונג פון אַמאָל,
וואָס מיר באַנייען איצט. טאָ ווייסט, חברים:
כאָטש בערג און וואַסערן צעשיידן אונז —
מיר זיינען אַבער פון איין שאַם און בלוט,
און קומען אַלע פון איין היים אַרויס.

ווינקעלריר:

איז אמת, וואָס אין לידער ווערט געוונגען,
אַ פונדערווייטן זיינען מיר געקומען?
דערציילט אונז, וואָס איר ווייסט דערפון, כדי
דער נייער בונד זאָל שטאַרק זיין דורך דעם אַלסן.

ש ט א ו פ א צ כ ע ר:

דערט, וואָס די אַלטע פּאַסטעכער דערציילן:
געווען אַמאָל אַ פּאַלק אין צפון ווייט,
וואָס האָט געליטן פון אַ שווערן יקרות:
און דאָן באַשלאָסן האָט די פּאַלקספּאַרוואַמלונג,
אַ יעדער צענטער בירגער לויטן גורל,
זאָל ס'פּאַטערלאַנד פאַרלאָזן — איז געשען.
אַוועק אין טרויער זיינען מענער, ווייבער,
אַ גרויסע מחנה, צו די רוים-לענדער,
מיט שווער דורך דייטשלאַנד דורכגעשלאָגן זיך

ביז צו דעם הויכלאנד פון אט-די-אָ וואלדבערג,
 און האָבן זיך ניט אָפגעשטעלט אין וועג,
 ביז אַנעקומען אין דעם ווילדן טאָל,
 וואו צווישן לאַנקעס פלייצט איצט די מאַטאָ.
 ס'איז דאָ קיין שפור פון מענטשן ניט געווען.
 איין שטיב נאָר איז ביים ברע: געשאַנען איינזאַם.
 דאָ איז געווען און געוואַרט אַ שיפער.
 נאָר שטאַרק געשארעמט האָט די אָוערט,
 און איבערשווימען זי זיגעווען אוממעגלעך.
 זיי האָבן געט ר דאָן באַטראַכט דאָס לאַנד,
 דערוען די גרויסע שפע פון דעם וואַלד
 און גוטע בריינעמער געפונען פיל, —
 און זיך דערפילט, ווי אין דער ליבער היים.
 זיי האָבן דאָן באַשלאָסן דאָ צו בלייבן
 און אויסגעבויט דעם אַלטן ישיב שוויק.
 זיי האָבן שווערע טעג געהאַט אַ ביסל,
 דעם וואַלד געדיכטן אַלטן אויסצוואַרצלען.
 דערנאָך, ווען ס'האַט דער באָרן פאַר דעם פּאָלק
 שוין ניט געקלעקט מער, זיינען זיי אַריבער
 צום שוואַרצן באָרג, כמעט ביז סאַמע ווייסלאַנד,
 וואו הינטער אייביק-הויערדיקן שניי
 מ'אָן אַנדער פּאָלק גערעדט אָן אַנדער שפראַך.
 זיי בויען דאָן דעם ישוב סטאַנץ ביי קערנוואַלד,
 דעם ישוב אַלט אַרף אין דעם טאָל פון רינס.
 נאָר זיי געדענקען שטענדיק זייער שטאַם.
 פון אַלע פרעמדע פעלקער, וואָס זינט דעמאָלט
 באַזעצט זיך ה'בן צווישן זיי אין לאַנד,
 דערקענען זיי די שוויצער אַלע מאָל:
 עס ניט דאָס האַרץ, דאָס בלוט זיך צו דערקענען.
 ציט אים די האַנט אייף רעכטס און אייף לינקס.

מ ו י ע ר :

יאָ, מיר זיינען מיט איין האַרץ און פון איין בלוט!

אַלע

געבנדיק זיך די הענט:

מיר זיינען איין פאלק און מיר בלייבן אייניק.

שטאַופאַכער:

די אנדערע פעלקער טראָגן פּרעמדן יאָך,
זיי האָבן זיך דעם זינער אָפּגעגעבן.
עס לעבן דאָ אין אינער לאַנד אַפילו
אַזעלכע קנעכט, וואָס טראָגן פּרעמדע פּליכטן,
און קינדער וועלן פון זיי קנעכטשאַפּט אַרבען.
נאָר מיר, די אמתע, די אַלטע שוויצער,
מיר האָבן שטענדיק זיך פאַרויכערט פּרייהייט,
און ביינן ניט די קני פאַר קיינע פירשאַן.
מיר ווילן פּרייוויליק דעם שוץ פון קייזער.

רעסעלמאַן:

מיר ווילן פּרייוויליק דעם קייזערס שוץ, —
אַזוי שטייט אין דעם קייזער פּרידריכס בריף.

שטאַופאַכער:

וויל אַן אַ האַר בלייבט אויך דער פּרייסטער ניט.
אַן אייבערהאַר מוז זיין, אַ העכסטער ריכטער,
וואו יושר זאָל מען קענען זוכן אין אַ קריג.
אַט האָבן אונזערע פּאַטערס פאַר דעם באַדן,
וואָס אָפּגענומען ביי דער אַלטער וויסטקייט,
אַלס האַר באַשטימט דעם קייזער, וועלכער רופט זיך
דער האַר פון דייטשלאַנד און פון וועלשן-לאַנד,
און גלייך ווי אַלע פּרייע פון זיין רייך
אים אָנגעגעבן זיך צו וואָפּנדינסט,
דען ס'איז דער גרויסער חוב פון אַלע פּרייע
דאָס רייך צו שיצן, וואָס באַשירעמט זיי.

בעלכתאָל:

וואָס אָבער מער דערפאַר — איז דאָס שוין קנעכטשאַפּט.

ש ט א ו ס א כ ע ר :

געטרעגן האָבן זיי בשעת מלחמה
 דעם קייוערס פאָן אין זיינע פיינט געשלאָגן ;
 גענאָנגען אָנגעוואָפּנעטע קיין וועלשנלאַנד
 די רוימער־קרוין אים אויפן קאָפּ צו לייגן.
 און אינדערהיים פריי האָבן זיי אַליין געהערשט
 לויט אייגענע געזעצן און מנהגים.
 דער הויך־געריכט נאָר האָט געהערט צום קייוער,
 דערצו האָט ער באַשטימט אַ גרויסן גראַף,
 וואָס האָט געהאַט זיין אָרט ניט דאָ אין לאַנד.
 אין פּאַל פון בלוטשולד האָט מען אים גערופּן,
 און אונטער הימל אָפּן, קלאָר און פּראַקט
 האָט ער געשפּט, און אָן פּאַרכט פאַר מענטשן.
 ווער קאָן דערווייזן, אַז מיר זיינען קנעכט ?
 אויב עמעץ אַנדערש ווייס, טאָ זאָל מען זאָגן.

ה ו י פ :

ניין, אַלץ איז ריכטיק, ווי איר האָט דערציילט,
 מיר האָבן קיינמאָל ניט קיין נואַלם פאַרטראָגן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

מיר האָבן זעלבסט דעם קייוער ניט געפּאָלט,
 ווען ער געהאַלטן האָט פאַר די גלחים,
 ווייל ווען די קלויסטער־לייט האָבן געוואָלט
 די אַלפּן אונזערע פאַרנעמען, וואָס
 מיר פיטערן אויף זיי פון אייביק אָן, —
 האָט אונז דער ביסקאָפּ אַלטע בריוו באַוויזן,
 וואָס שענקען אים אַזעק די הפּקר־ווייסטע —
 ווייל אַז דאָ וואוינען מיר, האָט מען פאַרהוילן —
 דאָן האָבן מיר געענטפּערט: פּאַלשע בריוו!
 קיין קייוער קאָן ניט שענקען, וואָס ס'איז אונזערס.
 און איז דאָס רייך צו אונז אָן יושר, קענען
 מיר אין די בערג באַניין זיך אָן דעם רייך.

אזוי נעוואָנט האָבן די זיידעס, זאָלן מיר
 פאַרטראַגן חרפות פון אַ נייעם יאָר
 און ליידן פון אַ פּרעמדן קנעכט אזוינס,
 צו וואָס קיין קייזער-מאַכט קאָן אונז נישט נייטן?!
 מיר האָבן אונזער לאַנד אַליין געשאַפן
 מיט אונזער האַנט און פלייס; דעם אַלטן וואַלד,
 וואו פריער האָט דער ווילדער בער געוואוינט,
 פאַרוואַנדלט אין אַ ישוב פאַרן מענטשן;
 דעם דראַקאָנס זרע, וואָס מיט גיסט פון זומפ
 איז אויסגעגאַנגען, האָבן מיר געטויט.
 צעריסן האָבן מיר דעם געפּל-סאַרהאַנט,
 וואָס אייביק גראָ איז דאָ אַרום געהאַנגען,
 דעם שוואַרצן שטיין — צעקלאַפט, איבערן אָפּגרונט
 פאַר וואַנדערער אַ זיכער-וועג געפּלאַסטערט.
 אונזער איז דורך סוויזשטיאָריקן באַזויק
 דער באַרן — און דער פּרעמדער האַרן-קנעכט
 זאָל קומען איצט און אונז אין קלעמען שמידן
 און אַנטאָן פּיין אויף אונזער אייגן לאַנד?
 איז קעגן אַזאַ דרוק קיין הילף ניטאָ?
 אַ גרויסע באַוועגונג צווישן די לאַנדסלייט.
 ניין, ס'האַט אַ גרעניץ אויך טיראַנטן-מאַכט!
 ווען דער געדריקטער זעט זיין רעכט צעטראַגן,
 ווען אומדערטרעגלעך ווערט די לאַסט פאַר אים, —
 דאַן שטרעקט ער דרייבט די הענט זיינע צום הימל
 און נעמט פון דאָרט די הייליקע רעכט זיינע
 וואָס הענגען אויבן אייביק אומבאַרויבלעך
 און אומצעברעכלעך, ווי די שמערן זעלבסט —
 דער אַלטער צושטאַנד פון נאַטור קומט ווידער,
 ווען מענטש אַנטקעגן מענטשן שטייט אין קאַמף; —
 אַלס לעצטער מיטל — אויב וואָס אַנדערש העלפט ניט —
 איז אים די שווערד געגעבן. מיר מוזן
 דאָס העכסטע איבער אַלדאָס גוטס באַשיצן

קענן געוואלט, מיר שיצן אונזער לאַנד,
מיר שיצן אונזערע ווייבער, אונזערע קינדער!

אַ ל ע

קלאַפּנדיק איבער די שווערן:

מיר שיצן אונזערע ווייבער, אונזערע קינדער!

ד ע ס ל מ א ן

שרעם אַרײַן אין ראָד:

ניש איילט אַײַך צו דעם שווערד, באַטראַכט אַײַך פּרײַער.
איר קאַנט נאָך מיט דעם קײזער מושווה ווערן.
גענוג אַ וואָרט, אַז סױזאָלן נעמען חנפּען
אַײַך די טיראַנען, וועלכע איצט אַײַך דריקן.
טוט דאָס, וואָס אָפט האָט מען אַײַך אָנגעבאַטן,
און אַנערקענט די אייבערמאַכט פון עסטרייך.

וּמױער:

וואָס רעדט ער דאָ! מען זאָל צו עסטרייך שווערן?

בײַהעל:

וואָס הערט איר אים!

וױנקעלריד:

דאָס ראָט אונז אַ פאַררעטער,

אַ פּײַנט פון לאַנד!

דעדינג:

זײַט רונקער, חברים!

סעוואַ:

געהערן נאָך אַזעלכע צרות עסטרייך!

פּלײַע:

מיר זאָלן פון געוואלט זיך לאָזן נײַטן,

וואָס ניש געוואלט מיט גומן!

פּײַער:

דעמאָלט ווער

מיר שקלאַפּן, און פאַרדינען עס צו וײַן!

מ ו י ע ר :

זאָל יענער אויסגעצוקט זיין פון די שוויצער,
ווער ס'רעדט פון אונטערטעניקייט צו עסטרייך!
לאַנדאָמאַן, איך פאַרלאַנג, אז דאָס זאָל זיין
דער ערשטער, וואָס מיר שאַפן דאָ, געווען!

מ ע ל כ ט א ל :

געוויס! ווער פון דיכערהייט צו עסטרייך,
זאָל רעכטלאָז זיין און אומגעערט פון לייטן,
קיין לאַנדסמאַן זאָל אים און זיין שמוץ ניט נעמען!

א ל ע

הייבן אויף די רעכטע האַנט:

מיר ווילן, דאָס זאָל ווערן אַ געווען!

ר ע ד י נ ג

נאָך אַ פּוּזע:

ס'זאָל זיין!

ר ע ס ע ל מ אַן :

איצט זייט איר פריי! איר זייט'ס דורך דעם געווען.
ס'זעט עסטרייך אייך מיט נואַלד ניש קענען נייטן
דערצו, וואָס ניט דערנרייכט האָט עס מיט גוטן.

י אָ ס ט ו ו י י ל ע ר :

צום טאָג-אַרדענונג ווייטער!

ר ע ר י נ ג :

הערט, חברים!

זי האָט מען אַלע מילדע מיטלען שוין געפרוווט?
דער קיניג ווייס אפשר ניש, ווי מיר ליידן,
און אַלע ווערט אָפגעטאָן נאָר אַן זיין ווילן?
מיר זאָלן אויך אַ-דאָס נאָך אויספרובירן,
און פריער ברענגען אינער קלאַנג פאַר אים,
בעפאַר מען נעמט זיך פאַר דעם שווערר? ס'איז שרעקלעך
אויך ביי גערעכטע זאָכן די געוואַלט.
נאָט העלפט נאָר דאָן, ווען מענטשן העלפן שוין ניש.

שט א פ א כ ע ר

צו קאנראד הון:

זאָגט איר איצט, וואָס איר קענט דערציילן. רעדט!

קאָנראַד הון:

געווען אין ריי־פעלד, אין דעם קייוערס שלאָס,

זיך אויף די פּאַטנכט שווערן דרוק צי קלאָנגן.

דערביי אויך צו דערלאָנגען אים די בריוו

פון אונזער אַלטער פרייהייט צו באַנייען,

ווי תמיד פלעגט עס יעדע־ נייער קיניג.

געפונען האָב איך שלוחים פון פיל שאַעט דאָרט,

פון שוואַבן־לאַנד און פון דעם ריי־נעביט.

זיי אַלע האָבן זייערע בריוו באַקומען

און פריידיק זיך אַהיים געקערט.

מיד, איינער שלח, האָט מען געשיקט צום ראַט

און אָפּגעפּטרט מיד מיט פּוסטער טרייסט:

„דער קיניג האָט קיין צייט ניט היינט,

ער וועט זיך שוין אַמאָל אָן אייך דערמאָנען.“ —

און ווי איך גיי פאַרשרויערט דורך די זאַלן

פון קיניגס שלאָס, ערשט כּווע דער הרצאָג האַנזען

אין אַלקער שטייט און וויינט, און אַרום אים

פּאַן־וואַרט און טענערפּעלד די איידלע האַרן.

זיי רופן מיד און זאָגן: „העלפּט אַליין אייך!

פון קיניג וואַרט ניט קיין גערעכטיקייט.

באַרובט ער דען זיין אייגן ברודערס קינד ניט,

וואָס זיין ירושה ניט ער אים ניט אָפּ?

דער הערצאָג בעט אים וועגן זיין ירושה —

ער האָט שוין זיינע יאָרן פּול, ער מעג

אַליין רעגירן איבער זיינע נחלות.

דער סוף דערפון? — דער קייוער האָט אַ קראַנץ

אים אָנגעטאָן: זאָל דאָס די יוגנט צירן“...

מ ו י ע ר :

איר האָט געהערט! רעכט און גערעכטיקייט

ניט וואַרט פון קייוער! העלפּט אייך איר אַליין!

רעד יננ:

אונז בלייבט מער נאָרנישט אויס. טאָ ניט אַן עצה,
זוי זאָל מען עס מיט גליק ביו סוף דערפירן?

וואָלט ער פיר שט

סרעט אַרײַן אין ראָד:

פאַרטרייבן וועלן מיר פאַרהאַסטן צוואַנג.
די אַלטע רעכט, וואָס מיר האָבן געאַרבעט
פון אונזערע פאַטערס, וועלן מיר באַוואַכן.
ניט שטרעבן וועלן מיר צו נייע רעכט.
דעם קייזער בלייבן זאָל, וואָס אים געהערט.
זוער ס'האַט אַ האַר, זאָל ערלעך דינען אים.

מויער:

איך האַלט אַ הויף פון עסטרייך אין דער לעען.

וואָלט ער פיר שט:

דערפילט איר ווייטער אייער חוב צו עסטרייך.

יאָס וויילער:

ביצאָל שטייערן די הערשאַפטן פון ראַפערס ווייל.

וואָלט ער פיר שט:

זאָלט איר זיי ווייטער צאָלן צינז און שטייער.

רעסעלמאַן:

דער גרויסער פרוי פון ציורד האָב איך געשוואָרן.

וואָלט ער פיר שט:

דעם קלויסטער ניט אָפ, וואָס דעם קלויסטער קומט.

שטאָפּאָכער:

איך האָב ניט קיינע פליכטן חוץ דעם רייכס.

וואָלט ער פיר שט:

וואָס מוז זיין, דאַס וועט זיין. אָבער ניט מער.
די פּאַנטן וועלן מיר מיט זייערע קנעכט
פאַריאַנג, און די פעסטע שלעסער ברעכן,
דאָך — אויב נאָר מעגלעך איז — אַן בלוט. דער קייזער

וועט זען, אז נאָר די נויט האָט אונז נעמריבן
די ערפורכט אונזערע צו אים צו שמערן.
און ועט ער אונז אין אונזער גרעניץ בלייבן,
וועט אפשר נוכר זיין דעם כעס זיין חכמה.
גערעכטע אַכטונג וועקט צו זיך אַ פּאָלק,
וואָס מיטן שווערד אין האַנט קאָן בלייבן מעסיק.

ד ע ר י נ ג :

איר זאָנט אונז אָבער, ווי דערגרייכן מיר עס?
דער שונא האַלט די וואָפּן אין דער האַנט
און וועט געוויס ניט אָפּטרעטן מיט פרידן.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ער וועט, ווען ער טראונז זען באַוואָפּנט. מירן
אים איבערראַשן, איידער ער וועט גרייט זיין.

מ י י ע ר :

מ'איז לייכט צו ריידן, אָבער שווער צו טאָן.
עס שטייען אינם לאַנד צוויי פעסטע שלעסער,
וואָס גיבן שוין דעם פיינט און זיינען פּורכטבאַר,
ווען ס'וועט דער קייניג אינם לאַנד אַרײַן.
ראַסבערג אין סאַרנען מוזן זיין באַצוואונגען,
בעפּאַר מיר הייבן אויף אַ שווערד צום קאַמף.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

און לייגט מען אָפּ — וועט זיך דער פיינט דערוויסן,
שוין צופיל מענטשן איז דער סוד באַוואוסט?

מ י י ע ר :

ניטאָ ביי אונז אין וואַלד-קאַנט קיין פאַררעטער.

ר ע ס ע ל מ א ז :

ס'קאָן אויך אַמאָל דער גוטער פלייס פאַרראַטן.

ז ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

און לייגט מען אָפּ, ווערט פאַרטיק באַלד דער טווינג (*
אין אַלטאַרף, און ס'באַפעכטיקט זיך דער פּאָנט.

(* טווינג — די פעסמונג וואָס ווערט געבויט צו באַצווינגען.

מ י י ע ר :

איר טראכט נאָר ווען זיך.

ד ע ר ש מ ש :

און איר ווייט ניט גערעכט!

מ י י ע ר

אַנגעזוהן:

מיר — ניט גערעכט! זאָל אורי אונז דאָס זאָגן!

ד ע ר י נ נ :

ביי אייער שבעה, רוק!

מ י י ע ר :

יא, ווען שוויק

איז איינס מיט אורי, מוזן מיר שוין שווייגן.

ד ע ר י נ נ :

איך מוז אייך זאָגן פאַר דער לאַנדפאַרוואַמלונג,
אַז מיט דער היציקייט שמערט איר דעם שלום.
מיר שטייען דען ניט אַלע פאַר איין זאָך?

ו ו י נ ק ע ל ר י ד :

אויב מ'לייגט עס אָפּ ביז צו דעם וויינאַכט=יום=טוב,
איז דאָן אַ מנהג, אַז דער עולם ברענגט
מתנות צו דעם פּאָנט אין שלאָס אַרין.
און דעמאָלט קענען אַ מאַן צען צי צוועלף
זיך אָן שום חשד פאַרוואַמלען אינס שלאָס,
און האָבן אייזנס שפיציקע געהיים,
וואָס אַנטאָן קאָן מען זיי אויף שטעקנס שנעל,
ווייל קיינער קומט אין שלאָס ניט מיט קיין וואָפּן.
אין וואַלד וועט אַפּוואַרטן דער נאַנצער עולם.
און ווען פון אינווייניק וועט זיין פאַרכאַפט
די טויער, וועט מען גלייך אין האַרן בלאָזן.
דאָן לויפן אַלע גלייך פון וואַלד אַרויס,
און אָן פּיל מי איז אונזערער דער שלאָס.

מעלכט אל:

און איך אויף זיך נעם האַספּערג צו באַצווּינגען.
ווייל פּרײַנטלעך איז אַ דינסט פּון שלאָס צו מיר,
און כּװעל בײַ איר לײכט, צום נאַכט-פּאַזוך
זאָל זי אַ לײטער מיר אַראָפּלאָזן.
גײ אײך אַרױף, און אַלע פּרײַנט — נאָך מיר.

רעדײַנג:

צי זײנען אַלע מסכים אָפּצולײגן?

די מערהײט הײבט אויף די הענט.

שטאַפּאַכער:

צײלסט די שײטען:

די מערהײט איז פּון צוואַנציק קעגן צוועלף!

וואַלטער פּירסט:

און ווען די פעסטונגען זײנען באַצוואונגען,
גלײַך ניבן מיר פּון אײן באַרג צו דעם צווייטן
אַ צײכן מיטן רוף. דער לאַנדשאַפּט ווערט
פּאַרזאַמלט שטעל פּון יעדן קאַנט אין הױפּטאַרט.
און ווען די פּאַגטן זענען, אַז סײַז ערנסט, —
גלױבט מיר, זײ וועלן אויסמײדן אַ שטרײם
און גערן לאָזן פּרײַדלעך זיך באַגלײטן,
כּדי אונזער לאַנד וואָס ניכער צו פּאַרלאָזן.

שטאַפּאַכער:

כּװאַב מורא נאָך: מיט געסלערן וועט שווער זײן,
ער האָט אַ שטאַרקע מחנה אַרום זיך.
אַן בלוט וועט ער ניט אָפּטרעטן. און אויך
פּאַרמײדן, בלײבט ער פּורכטפּאַר פּאַרן לאַנד.
סײַז שווער און אַ סכּנה אײם צו שױנען.

בױמנאַרטען:

וואו אַ סכּנה, דאָרט שטעלט מיך אַרױס.
עס האָט מיר טעל געראַטעוועט דאָס לעבן.

איך בין עם גערן מקריב פארן לאַנד.
מיין כבוד איז געשיצט, מיין האַרץ — באַפרידיקט.

ד ע ר י נ נ :

די צייט וועט ווייזן, האָט דערנוויל גערולד.
מען מוז דער רגע אויך עפעס געטרויען. —
נאָר זעט, מיר פירן נאָך די נאַכט-פאַרוואַמלונג,
און אויף די הויכע בערגן שטעלט שוין דער מאַן
די גליענדיקע וואַך אויס. מ'דאַרף זיך שוידן,
איידער די שוין פון מאַן געפינט אונז דאָ.

ז נ א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

ניט זאָרנט, ס'פאַרלאָזט די נאַכט די טאָלן לאַנגזאַם.
אַלע האַפן ניט-ווילנדיק אַרצופגענוסן די הימ פון די קעג, און באַטראַכטן
שטיל דעם זונטנאווימאָנג.

ד ע ס ע ל מ א נ :

ביי דער-אַ שוין, וואָס גרויסט די ערשטע אונז
פון אַלע פעלקער, וועלכע אונטער אונז טיף
שווער אָטעמען אין טשאַר דאָרט פון די שטעט,
לאַמיר זיך שווערן אויף דעם נייעם בונד.
מיר זאָלן זיין אַן אייניק סאָלק פון ברידער,
אין גויט און אין געפאָר זיך ניט צו שוידן.
אַלע זאָגן נאָך מיט אייגענהייבענע דריי פינגער.
— מיר זאָלן פריי זיין, ווי די סאָטערס אונזערע,
דער טויט בעסער, ווי אין דער קנעכטשאַפט לעבן.
אַלע זאָגן נאָר.
מיר זיכערן זיך אויף דעם העכסטן נאָם,
און שרעקן זיך ניט פאַר דער מאַכט פון מענטשן.
אַלע זאָגן נאָר. מען געבט זיך אַרויס.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

איצט ניין זאָל יעדער שטיל צו זיך אַהיים,
צו זיינע קרובים און זיינע חברים.
דער פאַסמעך מיט זיין פי זאָל רונק ווינטערן

און פריינט ווערבירן שטיל פאר אונזער בונד.
וואָס נאָך פאַרלישן ווערן מוז ביז דעמאָלט —
ליידט שטיל! זאָל די טיראַנענס חשבון
נאָך וואַקסן, ביז איין טאָג וועט אַלעמענס
און יעדן איינעמס חוב פאַר איינמאַל צאָלן.
מיר זאָלן איינהאַלטן אונזער נערעכטן צאָרן
און דעם געפיל פון ראַכע פאַר דער כלל-ואַך שפּאַרן,
דען קעגן כלל באַגייט אַ שווערע זינד
ווער מיטראַכט נאָר וועגן אייגן ווייב און קינד.

בשעה זיי גיען זיך פונאַנדער אין דריי פאַרשיידענע וויסן, הייבט דער
אַרקעסטער אָן פייערלעך צו שפילן, די פוסטע סצענע בלייבט נאָך
אַ צייט לאַנג אָפן און באַווייזט דאָס בילד פון דער אויפגייענדיקער נון.

דריטער אקט

ע ר ש מ ע ס צ ע נ ע

דער הויף פון מעלס הויז.
מ'ל שטעטעס עפעס מיט א האק. העררוינ באשעסמיקס
מיט דער שמובארבעט. וואלמער און ווילהעלם שפילן
אין דער מיף פונם הויף מיט א קליינעם פוילנבוין.

דואלער

זינגט:

מיט דעם פויל און בוין,
דורך פארנ און דורך פליין,
נייט ארויס דער יענער
מיטן מאַרגנשיין.

גלייך ווי ס'איז דער אַדלער
קיניג אין דער הויך, —
איבער בערג און שפאלטן
הערשט דער יענער אויך.

אים געהערט דאָס ווייטע,
וואו זיין פויל פאָפליט,
אַלץ איז פאַר אים קריגס־רויב —
וואָס עס קריכט און פליט.

לויפט צו שפרינגנדיק.

דאָס שנירל האָט געפלאַצט. פאַרריכט מיר, פאַמער!

שעל:

איך ניט. אַ נוטער יענער העלפט זיך ועלבסט.

די יינגלעך גייען צוועק.

הערדינג:

די יינגלעך הייבן צו־פרי אָן צו שיסן.

שעל:

פון קינדוויי איכט זיך, ווער עס וויל זיין מייסטער.

ה ע ר ו ו י נ :

זיי זאלן בעסער דאָס זיך נאָר ניט לערנען.

ט ע ל :

זיי דארפן לערנען אלץ. ווער דורכשלאָגן
וויל דרייסט זיך דורך דאָס לעבן, מוז צו שוץ
זיין צוגענרייט.

ה ע ר ו ו י נ :

וועט קיינער דאָן אין הויז
קיין רו ניט האָבן.

ט ע ל :

ליבע, איך האָב אויך ניט.
ס'האָט נאָט מ'ך ניט באַשאַפן פאַר קיין פאַסטעך.
כ'מוו שטענדיק עפעס נאָך אַ ציל זיך יאָגן;
נאָר דאָן האָב איך הנאה פון מיין לעבן,
ווען כ'שאַף עס יעדן טאָג זיך פון דאָס ניי.

ה ע ר ו ו י נ :

אין טראַכטס ניט וועגן פיין פון ווייב, וואָס וואַרט
אין שטוב אויף דיר דערווייל אין גרויסער בענקשאַפט.
דען ס'פילט מיך אָן מיט אימה, וואָס די קנעכט
דערציילן זיך פון דייע נבורות אָן.
ביי יעדער שיידונג ציטערט מיר דאָס האַרץ,
אַז דו וועסט מער זיך שוין ניט ווידערקערן.
כ'זע צווישן ווילדע אייזבערג דרך אַמאָל
פאַרבלאַנדזשעט, צי פון איין פעלו צו דעם צווייטן
אַ שלעכט שפרונג נעמאָן, צי די סאַרנע רייסט
דיך, שפּרינגענדיק, אַראָפּ מיט זיך אין אַפּגרונט,
צי נאָר אַ ווינט-לאַווינע דרך פאַרשיט,
צי אונטער דייע סיס דער פאַלשער איין
צעפּאלט, און דו זינקסט איין, ווי לעבעדיק
באַגראָבן, אין דעם אימהדיקן קבר...
אַך! דעם דרייסטן אַלפּעניענער היט

דער טויט אין הונדערט אלערליי געשטאלטן.
נימאָ קיין אומגליקלעכערע מלאכה.
דען זי פארשלעפט דעם מענטשן אין אן אָפּגרונט.

ט ע ל :

ווער אויגן האָט און שכל אין זיין קאָפּ,
אויף נאָט פאַרטרױט און אויף זיין פלינקער קראַפּט,
דער העלפט זיך לייכט אַרויס פון אַ סכּנה.
דעם שרעקט ניט באַרג, ווער סײַז אויף אים געבוירן.
ער האָט זיין אַרבעט געענדיקט, און לייגט אױס די כלים.
איצט, מיין איד, וועט דער טיער דינען יאָרן:
אַ האַק אין שטוב פאַרשפּאַרט אַ סמאָליער צאָלן.
נעמט דעם הויפּ.

ה ע ד ו ו י ג :

וואוהין גייסטו?

ט ע ל :

קיין אַלטאַרף צו דעם פּאָטער.

ה ע ד ו ו י ג :

דױסט וואָס געפערלעכעם פאַרטראַכט, זאָג מיר.

ט ע ל :

ווי קומט דיר אויפן זינען?

ה ע ד ו ו י ג :

ס'שפינט זיך עפעס

קעגן די פּאַנטן. מ'האַט אויף ריטלי זיך
פאַרוואַמלט, כ'ווייס, און דו ביסט אויך אין בונד.

ט ע ל :

געווען בין איד דאָרט ניט. דאָך וועל איד מיך
ניט אָפּוואַגן, ווען ס'וועט דאָס לאַנד מיך רופן.

ה ע ד ו ו י ג :

וואו אַ געפאַר איז, וועלן זיי דיך שטעלן.
דאָס שווערסטע וועט דיר אָנקומען, ווי תּמיד.

טעל:

באשטייערט יעדער ווערט לויט זיין פארמעגן.

הערדיג:

דעם אונטערוואלדנער האַסטו אויך אין שטורם
איבערנעשיפט — עס איז אַ וואונדער נאָר,
וואָס איר זייט נאָך געבליבן. טראַכסט דען נאָר ניט
וועגן דיין ווייב און קינד?

טעל:

מיין ליבע ווייב,
איך טראַכט. דעריבער טאַקע האָב איך עס
געראַטעוועט דעם פּאָטער ווינע קינדער.

הערדיג:

אין שטורעמווינט זיך לאָזן שיפן — ס'הייסט:
ניט נאָט געטרויען, נאָר אים אויספרווון.

טעל:

ווער ס'רעכנט צופיל אויס, וועט ווייניק אויסטאָן.

הערדיג:

יא, דו ביסט גוט און העלפן גרייט, דינסט אַלעמען,
נאָר דיר וועט קיינער אין דיין גויט ניט העלפן.

טעל:

זאָל נאָט מיך היטן, איך זאָל דארפן הילף.
ער נעמט דעם בויגן און די פּיילן.

הערדיג:

וואָס דארפסטו דען דעם בויגן, לאָז אים דאָ.

טעל:

כ'בין אָן מיין וואָסן גלייך ווי אָן אַ האַנט.
די יינגלעך קומען צוריק.

וואָלט ער:

אַ פּאָטער, דו גייסט ערנעק?

טעל:

קיין אלטאָרף, יונגל.
צום זיידן. ווילסט אויך ניין?

וואַלטער:

אָודאי וויל איך.

הערדווין:

דער לאַנדפּאָנט איז איצט דאָרט. ניט ניי אַהין.

טעל:

ער פּאָרט היינט אָפּ.

הערדווין:

טאָ וואָרט, ער זאָל אָוועק.
דערמאָן אים ניט אָן זיך, ראיז ביז אויף אונט.

טעל:

זיין בייזער ווילן קאָן מיר ווייניק שאָרן.
אַ, ערלעך לעב איך, כ'שרעק מיך ניט פאַר פיינט.

הערדווין:

די ערלעכע אַממערסמן דווקא האָסט ער.

טעל:

וויל ער האָט ניט צו זיי קיין צומריט. מיך
יעט ער צורו לאָזן, אַזוי מיין איך.

הערדווין:

פון וואָנען ווייסטו עס?

טעל:

אַנסטן בין איך

גענאַנגען אויף דער יאַנד אין שעכען-טאָל
דורך ווילדע וועגן אָן אַ שפור פון מענטשן
און קריכנדיק איבער אַ פעלונשטענ,
וואָס אויסמיידן איז אוממעגלעך געווען,
וויל איבער מיר געהאַנגען איז די פעלונזשאַנט,

און האָט גערויט דער שעכען שרעקלעך...
 די ינגלעך שטעלן זיך לעבן אים נאַנט פון רעכטס און פון לינקס אין
 קוזן אויף אים מיט געשפּאַנטע-נייגעריקייט.
 ערשט ס'קומט דער לאַנדפּאָנט מיר אַנטקעגן.
 ער — גאַנץ אַליין מיט מיר, אויך איך אַליין,
 בלויו מענטש און מענטש, און לעבן אונז — דער אַפּגרונט.
 און ווי עס האָט דער פּאָנט מיך נאָר דערוען
 און מיך דערקענט, — דען קורץ פאַר דעם האָט ער
 צוליב אַ קלייניקייט מיך שווער באַשטראַפּט —
 און ווי ער וועט מיך אַ באַוואָפּנטן
 אַנטקעגן אַנגעקומען, ווערט ער בלאַס,
 די קניען בייגן זיך אים אונטער; ס'דאַכט זיך:
 אָט פּאַלט ער באַלד אין אַפּגרונט נאָר אַראָפּ.
 ס'איז אַ רחמנות. ניי איך צו אים צו
 און זאָג באַשיידן: איך בין עס, הער לאַנדפּאָנט!
 נאָר ער קיין מינדסטן קלאַנג קאָן נישט פּוין מויל
 אַרויסלאָזן. ער האָט נאָר מיט דער האַנט
 געטאַן אַ וואונק, און איך זאָל ניין מיין וועג.
 איך בין אַוועק און אים געשיקט זיין סוויטע.

ד ע ד ו ו י ג :

ער האָט פאַר דיר געציטערט — וויי צו דיר!
 ריוועט קיינמאַל דיר זיין שוואַכקייט נישט פאַרצייען.

ט ע ל :

איך מייד אים אויס, אויך ער וועט מיך נישט זוכן.

ד ע ד ו ו י ג :

נאָר היינט נישט ווייז זיך דאָרט, אויף יאָגד ניי בעסער.

ט ע ל :

וואָס איז אַווינס?

ד ע ד ו ו י ג :

כ'האַב מורא, ניי אַהין נישט.

טעל:

וואָס שרעקסטו זיך אזוי גלאַט אָן אַ סיבה?

הערדיג:

אַט ווייל ניטאָ קיין סיבה, מעל, בלייב דאָ!

טעל:

כיהאַב צוגעזאָגט, מיין ווייב, צו קומען היינט.

הערדיג:

דו מוזט, טאָ גיי. נאָר לאָז מיר דאָ דעם יונגל.

וואַלטער:

ניין, מאַמעלע, איך וויל ניין מיט דעם פאַטער.

הערדיג:

וועלסטו, פאַרלאָזן ווילסטו דען דיין מוטער?

וואַלטער:

כיוועל דיר אַ נוטע זאַך טון זיידן ברענגען.

נייט מיט דעם פאַטער.

ווייל העלם:

מיין מוטער, איך בלייב דאָ מיט דיר.

הערדיג:

געט אים אַרום:

יא, דו,

מיין קינד, אַליין ביסטו לעבן מיר געבליבן.

זי גייט צו דעם טויער און באַגלייט אַ לאַנגע צייט די אַוועקגעגאַנגענע מיט

די אויגן.

צווייטע סצענע

אן איינגעשלאפענע ווילדע וואלד-גננט, וואסער-פאלן שוימען סך די
פעלן. בערשא אין יאנר-קליידער, גלייך נאך איר — רודענע.

בערמא:

ער גייט מיר נאָך. איצט קאָמען מיר דאָ ריידן.

דורענק:

קומט אָן מיט שנעלע טריט:

לסוף געפין איך, פרייליך, ציך אליין.
אונז שליסן דהומע: איין פון אלע זייטן.
דאָ האָב איך ניט קיין מורא פאַר קיין עדות,
און וועל באַפרייען מ'הצדק פון לצנן שווייגן.

בערמא:

צי גייט אונז עמעצער ניט נאָך פון הינאן?

דורענק:

די יאָנד איז ווייט, איצט — אָדער קיינמאָל ניט.
איך קאָן ניט דורכלאָזן דעם נומן: וואָל.
בצשטימט וואָל זיין מיין גורל אין דער רגע,
אפילו ווען אויף אייביק זיין צעשיידט.
אָ, ניט באַוואַפנט אייער נומן בליק
אזוי מיט פינסטערער שטרענגקייט. ווער בין איך,
וואָס כ'וואָג צו איך מיין דרייסטן וואונטש דערהייבן?
קיין רום האָט מיך נאָך ניט געקריינט. אך דאָרף
אין איין ריי מיך ניט שטעלן מיט די ריטער,
וואָס רינגלען זיג-באַרימטע אייך אַרום.
כ'האָב נאָר אַ האַרץ פול טרייהייט און פול ליבע.

בערמא:

ערוגט אין שטרענג:

איר וואַנט פון טרייהייט און פון ליבע ריידן,

ווען איר זייט אומטריי צו די נאנטסטע פליכטן?
רויענע פרעט אפ איף צוריק.

א, קנעכט פון עם רייך, וואָס האָט זיך פאַרקויפט
צום פרעמדן אונטערדריקער פון זיין פאַלק!

ד ו ר ע נ י ק :

פון אייך, מיין טרייליין, הער איך צוזאָ פאַרוואורף?
כינוד וועמען זשע, חוק אייך, אויף יענער זייט?

ב ע ר ט א :

מיד ווילט איר אויף דער זייט פינס פאַרראַט
געפינען? ניכער וואָלט איך שוין מיין האַנט
דעם אונטערדריקער געסלערן געשענקט,
זוי דעם פאַררעטערישן זון פון שווייץ,
וואָס לאָזט זיך געסלערס ווערקצייג ווערן.

ד ו ר ע נ י ק :

א, גאַט, וואָס הער איך דאַ!

ב ע ר ט א :

ווער איז אַפנים

דעם מענטשן געענטער פאַר זיינע נאַנצע?
עס האָט דאָס איירל האַרץ דען חובות שענער,
זוי צו פאַרטיידיקן די אימפולדיקייט?
זוי סירעכט פון אונטערדריקטע צו באַשיצן?
עס בלוטיקט מיר דאָס האַרץ פאַר אייער פאַלק.
איך לייך מיט אים, וואָרעם איך מוז עם ליבן.
עס איז אזוי פאַשיירן, דאָך — פיל קראַפט.
עס ציט צו אים מיד מיט מיין גאַנצן האַרצן,
פון טאָג צו טאָג פאַרער איך עם אַלק מער.
און איר, וואָס אייך נאָטור און ריטערפליכט
אים ניבן אַלס געבוירענעם באַשיצער —
און איר פאַרלאָזט און טריילאָז גיט זיך אַפ
צום פיינט און קייטן שמידט פאַר אייער לאַגער, —

איר קרענקט מיך און פארשאפט מיר לייד; איך מו
מיין הארץ באצוינגען, כדי אייך ניט צו האסן.

רודענק:

איך ווינטש דען ניט דאס בעסטע פאר מיין פאלק
און אונטער עסטרייכס שטארקן סצעפטער ניט
קיין פרידן?...

בערטא:

קנעכטשאפט ווילט איר פאר אים שאפן!
די פרייהייט ווילט איר פון דער לעצטער פעסטונג,
וואס איר פארבלייבט נאך אויף דער ערד, פארמרייבן.
דאס פאלק ווייס בעסער, וואס איז נליק פאר אים.
קיין גלאַנק פארפירט ניט זיין געפיל געזונטן.
זיי האָבן אייך אין זייער נעק געפאָנגען.

רודענק:

בערטא! איר האָט מיך פיינט, און איר פאראַכט מיך!

בערטא:

מיר וואָלט אַזוי זיין בעסער — אָבער דעם
פאראַכטעט זעען אין פאראַכטונג-ערט,
וואָס דו וואָלסט אים נאָר ליבן...

רודענק:

בערטא! בערטא!

דאָס העכסטע הימל-נליק באַווייזט איר מיר,
און שליידערט ווידער טיף אין אויגנבליק!

בערטא:

ניין, ניין, דאָס איידלס איז ניט גאַנץ דערשיקט
אין אייך, עס דרימלט נאָר, איך וועל עס וועקן.
איר טוט אייך שטארקן איבער זיך אליין,
אין זיך די גוטס פון האַרצן צו דערשלאָגן.
נאָר וואויל צו אייך — דאָס גוטס איז פאַר אייך שטאַרקער,
און קעגן ווילן זייט איר מיין און איידל.

רודעןק:

איר גלויבט אין מיר! א, בערמא, אלץ, אלץ קאן
דאך צייער ליבע פון מיר מאכן!

בערמא:

ניין,

זייט ווי עס מאכט אייך די נאשור די שיינע,
פארנעמט דעם פלאץ, וואו זי האט אייך געשטעלט.
באשטייט פאר אייער פאלק, פאר אייער לאנד
און קעמפט פאר אייער הייליק רעכט!

רודעןק:

ווי מיר!

ווי קאן איך דערנרייכן, אייך באזיגן,
א ווידערשפעניקער אין קייזערס מאכט?
ס'איז דען דער רצון ניט פון אייערע קרובים,
וואס האבן איבער אייער האנט די שליטה?

בערמא:

דא ליגן מינע נישער אין דעם וואלדקאנט,
און איז דער שוויצער פריי — בין איך עס אויך.

רודעןק:

בערמא! איר אנטפלעקט פאר מיר א נייע וועלט!

בערמא:

דורך עסטרייכס פריינדשאפט האפט ניט מיך געפינען.
צו מיין ירושה שטרעקן זיי די האנט —
מען וויל זי צו דעם קיניגס לאנד באהעפטן.
די זעלבע געריקייט, וואס אייער פרייהייט
פארשלינגען וויל, זי דראגט אויך מיין פרייהייט.
א, פריינד, איך בין באשטימט אלס קרבן, אפשר
ברי עמיצן א ליבלינג צו באלוינען, —
דאָרט, וואו עס זיינען פאלשקייט און אינטריגעס.
מען וויל פארנארן מיך אין קייזערס הויף

און שמירן אין פארשאפטע דופר-קייטן.
די ליבע אייערע נאָר קען מיך רעטן.

ד ר ע נ ק :

איר קאָנט זיך דען באַשליסן דאָ צו לעבן?
דאָ, אין מיין פאָטערלאַנד מיר צו געהערן?
אָ, בערשאַ, נאָר מיין שטרעבן אין די ווייטן
וואָס איינע, אריב נישט דאָס שטרעבן מינים צו אַיך.
איר האָב אַיך אויף דעם וועג פון רוים געוואָס,
און נאָר מיין ערניק איז געווען מיין ליבע.
איר קאָנט מיט מיר זיך אין דעם שטילן מאָל
פארשליסן אין אַנזאָגן זיך פון גלאַנץ —
אָ, דאָן האָב איר דערגרייכט מיין ציל אין לעבן,
דאָן מעג דער שאַראַט פון רושניקן לעבן
ביים מעסטן ברעט פון אונזערע בערג שלאָגן.
איר האָב נישט גער קיין פליאָקע פארלאַנגען
צו שיקן אין די ווייטן פון דעם לעבן.
דאָן וועלן אַט די פעליק, וועלכע ברייטן
די אומדריכדרינגלעכע וואַג אַרום אונז,
און דער פארשאַפער ליבער מאָל צופילן,
צום הימל גאָן און מיט שוין זיין פול.

ב ע ר ט א :

איצט ביסטו פונקט, ווי ס'האָט מיין האַרץ פון זיך
געטרוימט, מיין גלויבן האָט מיך נישט באַטראָגן.

ד ר ע נ ק :

אונזער, דו פונקטער טרויער, וואָס האָט פאַרמירט מיך.
איר וועל מיין גליק געפינען אין מיין היימלאַנד.
דאָרט, וואו אַלס זינגל האָב איר אויפגעבליט,
וואו מיינע כרייזן-שפורן צוים מיר,
וואו אַלע קוואַלן, בימער פאַר מיר לעבן, —
אין פאָטערלאַנד דאָ וויסנאָ מיינע ווערן!

אַך, שטענדיק האָב איך עס געליבט! איך פיל עס,
געפעלט צום גליק האָט מיר עס אויף דער ערד.

ב ע ר ט א :

וואו דען קאָן דער געבענשטער אינזל זיין,
אויב ניט אָט-דאָ איז ער, אין לאַנד פון אומשולד?
דאָ, וואו די אַלמע טרייהייט היימיש וואוינט,
וואו נאָך ניט איינגעוואַרצלט איז די פאַלשקייט?
קיין קנאה ט'אונער גליק דאָ ניט באַשריבן,
און אייביק העל וועט פליען אונזער צייט.
כ'וועל דיך דאָ וען אין עכטן מענער-ווערט.
דער ערשטער צווישן גלייכע, צווישן פרייע,
מיט ריינע פרייע כבודן באַערט,
גרויס, ווי אַ קיניג, אין זיין לאַנד געטרייען.

ר ו ד ע נ ז :

כ'וועל דיך דאָ וען, די קריין פון אַלע פרויען,
אין ווייבלעך-רייצנער באַשעפטיקטקייט,
ווי אין מיין הויז אַ הומל וועסטו בויען,
און, ווי דער פּרילינג וויינע בלומען שפּרייט,
באַפּוצן מיר מיט שיינעם חן דאָס לעבן
און אַלץ אַרום באַגליקן אין באַלעבן.

ב ע ר ט א :

איצט ווייסטו, פריינט, פאַרוואָס איך האָב געטרויערט.
ווען כ'האָב געזען, ווי דו אַליין דאָס גליק
צעשטערסט. ווי מיר! מיט מיר וואָס וואָלט געווען,
ווען איך מוז נאָך דעם שאַאַלצן ריטער גיין,
דעם לאַנדבזדריקער, אין זיין פינסטערן שלאָס!
ניטאָ קיין שלעסער דאָ! מיך שיידן מויערן
ניט אָפּ פון פּאַלק, וואָס איך קאָן עס באַגליקן!

ר ו ד ע נ ז :

נאָר ווי זיך רעטן, און פון נעץ באַפרייען
וואָס כ'האָב אַליין אַרום מיין קאָפּ פאַרצויגן?

צ ע ר ט ז :

צערדיג מיט מאַנספילשער אַנטשלאַנקייט!
און וואָס עס זאָל ניש זיין — ניי מיט דיין פּאָלק —
דאָס איז דיין אַייגענע באַרענער פּלאַץ —
יאַגד-רובעס הערן זיך פּונזייטן.

די יאַגד

קומט נענטער. ניי, מען מוז זיך שוידן. קעמף
פאַר אַ פּאַטערלאַנד — דאָס קעמפּסטו פאַר דיין ליבע!
ס'איז דאָ אַיין פּיינע, וואָס פאַר אים אַלע ציטערן,
און נאָר אַיין פּרייהייט מאַכט אונז אַלע פּריי!
ניען אַט.

ד ר י ט ע ס צ ע נ ע

א ל פ ו ק ע ל ע ב נ א ל ט א ר ה .
אין באיטרונום — בי מער, אין דער טף — דער היט אוף א
שטאט, די פע-כפזקסיוו בארעניצט זיך דעס באגבארן, אי
בשר ושלכן עם הויפן זיך שניי-גענו. פ ר י ס ה א ר ט און ל י ו י ס .
ה צ ל ר ה א ל מן די וואך.

ש ר י ס ה א ר ט :

מיר היסן דאָ אומזיסט, ס'קומט קיינער ניט
א רעוועראַנט צו מאַכן פאַר דעם הוט.
פּאַקל איז דאָ געווען אַ יאָרד —
און איצט — די גאַנצע לאַנגע, ווי אַ מדבר,
זינט ווען די נעטשקע הענגט דאָ אויף דער שאַנג.

ל י י ט ה א ל ד :

נאָר ווייסע חברה ווייזט זיך דאָ און פאַכט,
צו רייצן אונז, מיט שמאַטעדיקע דימלען,
און רעכטע מענטשן — יענע מאַכן ליבער,
אַ וויימן קרייז אַרום אַ האַלבן שמעטל,
פאַר דעם רוקן פאַר דעם הוט נישט בייגן.

ש ר י ס ה א ר ט :

ווי האַפּן דאָך געמוזט דעם פּלאַץ אדורכגיין,
פון ראַטהויוז גייענדיק צו מיטאַנ-צייט, —
האַפּט אידן געהאַט אַ גוטן פּאַנט צו מאַכן,
ווייל קיינער טרעכט נאָרנישט דעם הוט צו גרויסן.
זיערעמיט דער גלח רעסעלמאַן, — ער איז
געצאנגען פון אַ חולה, — שמעלט ער זיך
גראַד פאַר דעם שאַנג אָפּ מיט דעם הייכווערדיקן.
דער שמש האָט געמוזט אין גלעקל קלינגען,
און זאלע פּאַלן און די קניג אידן — אידן, —
מען גרייסט די הייליקייט נאָר, ניט דעם הוט.

ל י י ט ה א ל ד :

דער, חברה, ס'הייבט מיר אָן צו דאַכטן נאָר:
מיר שטייען דאָ אום שאַנדלופּ פאַר דעם הוט.

מיאיו דאָך אַ חרפה פאַר אַ רייטער-קריגער,
די וואָך צו האַלטן פאַר אַ פּוסטן הוט —
יעדער רעכטער מענטש מוז אינו פאַראַכטן.
אַ רעוועראַנס צו מאַכן פאַר אַ הוט! —
מיאיו, כילעבן, נאָר אַ נאָרישער באַפעל.

פּר י ס ה א ר ט :

פאַרוואָס ניט פאַר אַ לעערן פּוסטן הוט —
דו בוקסט זיך דאָך פאַר אַנדערע פּוסטע קעפּ.
הילדענאָר, מעכט ילד און על זבעס קוטען אָן מיט קינדער און
שטעלן זיך אַרום דעם ש-אַנ.

ל י י ט ה א ל ד :

און דו ביסט אויך אַן אונטערלעקער, אַ מַנוול,
און פירסט אַרײַן אין אומגליק פייע ליט!
זאָל ווער עס וויל פאַרבײַנין נאָרן הוט —
איך שליס די אויגן צו און טו קיין קיך ניט.

מ ע כ ט י ל ד :

דאָ הענטט דער לאַנדפּאַנט, האָט רעספעקט, איר קליינוואַרנ!

ע ל ז ב ע ט :

וואָלט ער אַוועק און אונז דעם הוט נעלאָן —
וואָלט נאָר דערפון ניט ערגער ויין אין לאַנד.

פּר י ס ה א ר ט

פּר י י ב ט ו י :

אַוועק, פאַרפּלוצכטע ווייבער-פּאַלק, פונדאַנען!
ווער דאַרף אייך דאָ? די מצנען שיקט אַהער,
און זאָלן זיי ניט פּאַלגן דעם באַפעל.
די ווייבער גייען אַוועק.

פּעל קוטט אָן מיין בויגן, פירנדיק דעם יגנל פאַרן האַנט. זיי גייען
קעגן דער פּאַדערסענע פאַרביי דעם הוט, ניט לייגנדיק קיין אַכט
אויף אים.

ו ו ז א ל ט ע ר

ווייזט אָן אויבן באַמאָרנ:

ס'איז אמת, פּאַטער, אַז די ביימער בלווען

אויף יענעם בארג, ווען מען דערלאנגט אין זיי
א האק?

טעל:

ווער האט עס, יונגל, דיר דערציילט?

וואלטר:

דער מייסטער-פאסטער זאגט. די ביימער זיינען
פארבישופט, זאגט ער, און ווער עס משפעט זיי,
ביי יענעם וואקסט ארויס די האנט פון קבר.

טעל:

פארבישופט זיינען זיי, ס'איז טאקע אמת.
— דו זעסט, די שנייען דאָרט, די ווייסע הערנער,
וואָס זיי דערגרייכן הויך אַזש ביון הימל?

וואלטר:

די גלעטשערס זיינען עס, וואָס דונערן ביינאָכט
און שיקן אונז אַראָפּ די שניילאָוועס.

טעל:

ריכטיק. און לענגער וואָלטן די לאָוועס
דאָס שטעטל אַלטאָרף אונטער זייער לאַסט
פארשאַטן, ווען דער וואַלד וואָלט זיך דאָרט אויבן
אַנטקעגן ניט געשטעלט, גלייך ווי אַ לאַדווער.

וואלטר:

נאָר אַ ווילע טראַכטן:

פארצאָן אויך לענדער, וואו ניטאָ קיין בערג?

טעל:

ווען מילאָזש פון אונזרע הייבן זיך אַראָפּ
און מיניט אַלץ נידעריקער מיט די שמראַמען,
דאָן קומט מען אין אַ גרויסן פלאַכן לאַנד,
וואָס וואַלד-וואַסערן שוימען שוין דאָרט ניט,
די טייכן רינען רוק און געלאָסן.

דאָרט זעט מען פריי די ברייטע הימל־רוימען,
און קאָרן וואַקסט אויף לאַנגע בייטן דאָרט,
און ס'זעט דאָס לאַנד אויס, ווי אַ שיינער גאַרטן.

ד ו א ל ט ע ר :

אַי, פאַמער! טאָ פאַרוואַקסע נייען מיר ניט
נעשווינט אַהין אין יענעם שיינעם לאַנד,
אַנשטאָט זיך דאָ צו מאַטערן און פלאַצן?

ט ע ל :

דאָס לאַנד איז שוין אין גוט, נלייך ווי דער הימל.
נאָר די, וואָס בויען עס, נעניסן ניט
די ברכה, וואָס זיי פלאַצן.

ד ו א ל ט ע ר :

לעבן זיי
ניט פריי, ווי דו, אויף זייער אייגן נחלה?

ט ע ל :

דאָס פעלד געהערט דעם בישאָף און דעם קניג.

ד ו א ל ט ע ר :

דאָן קאָנען זיי דאָך פריי אין וואַלד אויף יאָנד גיין?

ט ע ל :

דעם האַרם זיינען דאָרט אויך פון וואַלד די חיות.

ד ו א ל ט ע ר :

דאָן קענען זיי פריי פיש-פאַנגען אין שטראָם?

ט ע ל :

דער שטראָם, דער ים, דאָס זאלץ — זיינען דעם קניגס.

ד ו א ל ט ע ר :

ווער איז ער עס, וואָס וואַרפט אַ שרעק אויף לייטן?

ט ע ל :

ער איז עס דער, וואָס שיצט זיי און דערנערט.

וואַל טער:

יי קענען דען אליין זיך ניט באשיצן?

טעל:

דאָרט טאָר אַ שכן ניט זיין שכן גלויבן.

וואַל טער:

ס'וואָלט ענג מיר זיין דאָרט אין גערומן לאַנד.
דאָ, אונטער די לעווונעס ליבער בלייב אידן.

טעל:

יא, בעסער איז עס, קינד, די גלעטשער-בערג
צו האָבן הינטער זיך, ווי ביזע מענטשן.
זיי ווילן פאַרביינין.

וואַל טער:

איי, פאָטער! זע דעם הוט דאָרט אויף דעם שטאַנג!

טעל:

וואָס גייט אונז אָן דער הוט! קום, לאַמיר גיין.
בשעת ער וויל אוועקגיין, גייט אַרום פריכהאַרט צוגיין אים מיט אַן
אויבגעשטרעקטער פיקע.

פריסהאַרט:

אין קיינערם נאָמען! שטעלט זיך אָפּ און שטייט!

טעל:

באַשט אָן די פיקע.

וואָס ווילט איר האַבן? וואָס פאַרהאַלט איר מיך?

פריסהאַרט:

איר היט ניט דעם באַפעל, איר מוזט מיט אונז גיין.

לייטהאַלד:

איר האָט דעם הוט באַערן ניט געוואָלט.

טעל:

פריינט, לאָזט מיך גיין!

פריסהאַרט:

גיין, גיין וועסטו אין תפיסה.

וואָלטער:

דעם פאָטער אין דער תפיסה! ראַטעוועט!

שרייב אין דער טיף פון דער סצענע.

אַהער קומט, מענטשן, גוטע מענטשן, העלפט!

געוואָלד! זיי פירן אים אַוועק אין תפיסה!

דעם עלמאָן דער גלח, פעטערמאַן דער שמש און נאָך מאַנס-
ביל קימען צו לויפן.

פעטערמאַן:

וואָס איז?

דעם עלמאַן:

וואָס האָסטו צו דעם מענטשן?

פרייסהאַרט:

ער איז אַ פיינט פון קייזער, אַ פאַררעטער.

טעל

כאַפט אים אָן מיט קראַפט:

אַ פאַררעטער, איך!

דעם עלמאַן:

אַ טעות, פריינט, כאַיז טעל,

אַ מענטש אָן ערלעכער, אַ גוטער בירגער.

וואָלטער

דערנענט וואָלמער פירשטן און איילס צו אים אַנטקעגן:

אַ, זיידע, העלף, מען וויל דעם פאָטער שלעכטס טאָן.

פרייסהאַרט:

אין תפיסה, מאַרש!

וואָלטער פירשט:

איך בין פאַר אים ערב. האַלט!

אום גאַטעס ווילן, טעל וואָס איז געשען?

טעלכטאַל און שטאַפּפאַכער קומן אָן.

פרייסהאַרט:

די אייבערערשערישע מאַכט פון לאַנדפאַנג

פאַראַכט ער און ער וויל ניט אַנערקענען.

שטאן פאכער:

סוף אל האבן טעל געמאן?

מעלכטאל:

דו ליינסט עס, ליידאק.

לייט האלד:

ער האט צום הוט זיך בוקן ניט געוואלט.

וואלט ער פירשט:

דעריבער זאל מען אים פארזעצן? פריינט,
נעם אן מיין ערבות, און לאז פריי אים גיין.

פרייס הארט:

זיי ערב דו פאר זיך און פאר דיין איינן קאפ.
מיר טוען אונזער חוב. איז תפיסה נעמט אים!

מעלכטאל

צום עולם:

גיין, ס'איז אן אומרעכט, ווי דערלאזן מיר עס,
מען זאל אים נעמען פרעך פאר אונזערע אויגן!

פעטער מאן:

מיר וויינען שטארקער, פריינט, דערלאזט עס ניט!
מיר דארפן איינער פאר דעם צווייטן האלטן.

פרייס הארט:

ווער וואגט ניט פאלגן דעם באפעל טון פאגט?

גאך 3 לאנדסלייט

קומט אן איילנדיק:

מיר העלפן אייך. וואס איז? ניט שוינט זיי, שלאגט!
הילדעגארד, מעכטילד און עלזבעט קומען ווידער.

טעל:

בוועל מיר שוין העלפן זעלבסט, ניט, נוסע מענטשן,
איר מיינט, ווען איך וואלט וועלן ברויכן כוח,
וואלט איך פאר זייערע שפיון מיך דערשראקן?

מעלכטאל

צו פרוסדארן:

פון צווישן אונז צווען צונעמען פרוז אים!

וואלטער פירשט און שטאופאכער:
געזאכן! הונק!

פריסהארט

שרייט:

אויפשטאנד און מרידה!

עס הערן זיך יענער-הערנס.

ווייבער:

דער לאנדפאנט קומט!

פריסהארט

שרייט העכער:

מרידה, אויפשטאנד, בונט!

שטאופאכער:

שריי ביז צו פלאצן, לידראק!

רעסעלמאן און מעלכטאל:
דו וועסט שווייגן!

פריסהארט

שרייט נאך העכער:

צו הילף, צו הילף דעם דינער פון געווען!

וואלטער פירשט:

קאט איז דער פאנט שוין, ווי אינג, וואס וועט זיין!

געסלער, רייטנדיק, מיט דעם עפארבער אויף דער האנט. דוראלף
הארט, בערסא און רודענץ. אנרויסע סוויסע באוואננט.
קנעכט, וועלכע רינגלען ארום די נאנצע סצענע מיט א קרייז פון פיקעס.

הארטס:

א ווארע פאר דעם לאנדפאנט!

געסלער:

גלייך צעשרייבט זיי.

וואָס פאַר אַן אויפגעלאָף. ווער בעט דאָ הילף?
אַלע שווייגן.

ווער איו'ס, איך וויל עס וויסן?
צו פריסדארטן.

קום אַהער.

ווער ביסטו, און וואָס האַלטסטו דעם-אַ מענטשן?
ניס איבער דעם שפאַרבער צו אַדינער.

פ ר י ס ה א ר ט :

מיין גרויסער האַר, איך בין אַזעלנער דיינער,
און בין געשטעלט צו וואַכן פאַר דיין הוט.
און דעם-אַ מענטשן האָב איך דאָ געכאַפט,
ווי ער האָט ניט געוואָלט דעם הוט באַזען.
וויל איך פאַרזעצן אים, ווי דו'סט באַפוילן,
וויל אים דאָס פאַלק מיט נואַלד פון מיר באַפרייען.

ג ע ס ל ע ר

נאָך אַ פּויע:

פאַראַכטסטו נאָר אַזוי דיין קייער, טעל?
און מיך, וואָס איך רעניר דאָ אַנשטאַט אים?
דען כבוד ניסטו ניט דעם הוט, וואָס איך
האַב אויסגעשטעלט צו פרוון, ווער געהאַרכאָם איז.
דו האָסט דערמיט דיין אַ מטרייהייט דערווון.

ט ע ל :

באַ-צייט מיר, ליבער האַר, מאיז ניט בכיוון,
ניט אויבאָכטונג צו אַיך איז דאָ די סיבה.
ווען כּוואַל זיין אייסגערעכנט און באַדאַכטיק,
וואָלט דאָן מיין נאָמען ניט געהייסן טעל.
איך בעט גענאָד, דאָס וועט ניט מער געשען.

ג ע ס ל ע ר

נאָך אַ קורצן טייל-שווייגן:

דו ביסט אַ מעטער אויפן בויען, טעל.
מען זאָגט, דו שטיינסט אַריבער אַלע יענער.

ז ו א ל ט ע ר ט ע ל :

און דאָס איז אמת, האָר, אָן עפל שיסמ
דער פּאָטער אָפּ פון בוים אויף הונדערט טרוט.

נ ע ס ל ע ר :

איז דאָס דיין יונגל, טעל?

ט ע ל :

יא, ליבער האָר.

נ ע ס ל ע ר :

האַסטו פיל קינדער?

ט ע ל :

צוויי יונגלעך, האָר.

נ ע ס ל ע ר :

און וועלכן האַסטו פון זיי מערער ליב?

ט ע ל :

מין האָר, זיי זיינען ביידע גלייך מיר ליב.

נ ע ס ל ע ר :

נו, טעל, ווייל דו שיסט אָפּ פון בוים אָן עפל
אויף הונדערט טרוט, זאָלסטו זשע דאָ דיין קונסט
פאַר מיר באַווייזן. נעם דם בוין דיינעם,
דו האָסט אים ביי דער האַנט, און מאַך זיך פאַרטיק,
פון יונגלס קאַפּ אָן עפל אַרצפּשיסן.
נאָר כיוויל דיר ראַט: ציל זיך גוט, דו זאָלסט
דעם עפל טרעפן מיט דעם ערשטן שאָס.
דען אויב דו כרעפסט ניש, איז דיין קאַפּ פאַרלאָרן.
אַ באַוועגונג סון אימה אַרום.

ט ע ל :

האַר, סאַר אַ שרעקלעך שלעכטס האַט איר אויף מיר
פאַרטראַכט! — איך זאָל פון מין קינדס קאַפּ... —
ניין סיקען ניש זיין, מין האָר, איר מיינט עס ניש

מיט ערנסט — זאל נאָט אויסהיטן — איר קענטים
דאָך פון אַ פּאָטער ערנסט ניט פאַרלאַנגען.

ג ע ס ל ע ר :

דעם עפל זאָלסטו פון דעם ייִגלס קאָפּ
אַרזאַפּשיסן, דען איך באַגער און וויל עס.

ש ע ל :

כיזאל מיט מיין בויגן אין דעם ליבן קאָפּ
פון איינן קינד מינס צילן? — בעסער שטאַרבן.

ג ע ס ל ע ר :

שיסט, אָדער שטאַרבסט צוזאַמען מיט דיין זון.

ש ע ל :

איך זאל דער מערדער ווערן פון מיין קינד?
האַר! איר האָט ניט קיין קינדער, ווייסט איר ניט,
וואָס אין אַ פּאָטערס האַרץ טוט זיך באַוועגן.

ג ע ס ל ע ר :

אַ, טעל, ביסט פּלוצלונג נאָר אזוי מיושב!
מען האָט געזאָגט מיר, אַז דו ביסט אַ טרוימער,
דערווייטערסט זיך פון אַנדערע מענטשן וועגן,
דו ליבסט אַלץ אומגעוויינלעכס — האָב איך איצט
פאַר דיר אַ נרויסע גבורה צוגעטראַכט.
אַן אַנדערער וואָלט זיך פאַרטראַכט, דו מאַך
די אויגן צו און נעם זיך דרייסט פאַר דעם.

ב ע ר ט א :

ניט שפּאַסט, אַ, האַר, מיט די אַ מענטשן, נעבעך.
איר זעט, זיי שטייען בלאַס פון שרעק. זיי וויינען
דאָך קנאַפּ געוויינט צו שפּאַס פון אייער מויל.

ג ע ס ל ע ר :

ווער זאָגט אײך, אַז איך שפּאַס?
כאַפּ אַז אַ צווייג פון אַ בויס, וואָס הונגט איבער אים,
אַט איו אַן עפל.

מאכט פריי א בלאַץ — זאָל ער זין אַרשט פאַרנעמען
ווי ס'דערף צו זיין — איך גיב אים אַכציק טריט.
ניט ווייניקער, ניט מער. — ער טויך פאַרימט,
אויף נאַנצע הונדערט אין דעם ציל צו טרעפן.
איצט, יענער, טרעף, און ניט פאַרפעל דעם ציל.

ה א ר א ס :

נאַט! ערנסט ווערט עס — פאַל אַנידער, יונגל,
מען מען, — און בעט דעם לאַנדפאַנגט אום דיין לעבן.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט

פון דער זייט צו מעלכטאַלן, וואָס באַצווינגט קוים זיין אומגעוולד:
נאָר האַלט זיך איין, איך בעט אייך. רוזק בלייבט.

ב ע ר ט א :

זאָל שוין גענוי זיין, האַר, דאָס איז אוממענטשלעך,
אזוי צו שפילן מיט אַ פאַטערס אַננאט.
אויב דער-אַ מענטש האָט זיך מיט לייב און לעבן
פאַרשולדיקט קעגן אייך — ביי נאַט שווער איך —
ער האָט שוין איצט צענפאַך דעם טויט געפילט,
און לאָזט אים גיין בשלום צו זיין היים.
ער ווייס שוין, וואָס איר זייט; ער וועט די רגע
געדע-קען גוט און קינדס-קינדער פאַרוואַגן.

ג ע ס ל ע ר :

מאכט פריי דעם אַרשט. נו, דרייסיג! וואָס האַסטו מורא?
דיין לעבן איז פאַרשפילט, איך קאָן דיך טויטן,
און זע, איך גיב דיין גורל אָפּ גענעדיק
און דייע אייגנע קונסט-געניטע הענט.
דער קאָן זיך ניט באַקלאַנגן אויף דעם שווערן גור,
וור ס'איז באַשטימט אַלס מייסטער פון זיין גורל.
דו ריכטסט זיך מיט דיין זיכער בליק — איז גוט.
דער ציל איז ווערדיק, און דער פרייז איז נרוים.
אין פינטל פון אַ רעמל טרעפן קאָן

אויך יעדער אנדערער; דער איז מיר אַ מייסטער,
ווער זיכער אין זיין קונסט איז אַ אַבֿעטום,
אין ס'הערשט זיין האַרץ ניט איבער האַנט און אויג.

זואלטער פירשט

פאַלם פאַר אים צו דער ערד:

האַר לאַנדפאַנגט! מיר ערקאַנען אַייער הויכהייט,
נאָר ברויכט די מידה פֿין רחמנות, נעמט
אַ העלפט פון מיין פאַרמעגן, נעמט אינאַצן!
נאָר ברענגט קיין פאַטער ניט צו צוזאָ שרעק!

זואלטער טעל:

אַ זידע, קייַ ניט פאַר דעם פאַלשן מענטשן.
זאָגט נאָר, וואו שטיין זאָל איך, איך שרעק מיר ניט.
דער פאַטער טרעפט אַ פּויגל אינם פליען,
וועט ער זיין קינד אין האַרצן שוין ניט מרעפן!

שטאַופאַכער:

האַר לאַנדפאַנגט! רירט אַיך ניט דעם יונגלם אומשולד?

דעםעלמאַן:

געדענקט נאָר, צו אין הימל זיצט אַ נאָט,
וואָס מיחשבון פֿאָדערן פאַר אַייערע מעשים.

נעםלער

זיינט אַן אויף דעם יונגל:

בינדט צו דער ליפע דאָרט אים צו!

זואלטער טעל:

ניט בינדן!

ניין, כּוּויל ניט צוגעבונדן זיין, איך וועל
שוין שטיל שטיין, ווי אַ שעפּס, און אויך ניט אַטעמען,
און אויב איר בינדט מיר — ניין, דאַן קאָן איך עס ניט,
איך וועל מיר דעמאָלט רייסן פון די שטריק.

האַר אַס:

די אויגן לאָז זיך נאָר פאַרבינדן, יונגל!

וואלטר טעל:

פארוואס די אויגן? מיינט איר, אז מ'דערשט
די פייגל פון פאטערס האנט? איך וועל זי פעסט
דערווארטן און נישט רירן מיט קיין ברם.
נו, ווייז זיי, פאטער, אז דו ביסט א יענער!
ער גלויבט דיר נישט, ער מיינט צו טאן אונז שלעכטס —
דעם רשע אויף צולאזען שים און טרעף.
ער גייט צו דער ליפע; מען לייגט אים צוויי דעם עפל אויפן קאפ.

מעלכטאל

צו די לאנד-לייט:

זאל די נבלה פארקומען

פאר אונז אין ד'אויגן? און די שבועה אונזערע?

שטאן פאכער:

דאס איז אומזיסט, מיר האבן קיין געווער נישט,
איר זעט דעם וואלד פון שפיון צרום אונז?

מעלכטאל:

א, ווען מיר לייגן אונזער זאך נישט אָפּ!
זאל נאָש אונז פאר דאָס אָפּלייגן נישט שטראַפּן.

נעםלער

צו סעלן:

הייב אָן! מען טראַגט נישט וואָפּן גלאַט אומזיסט.
ס'איז אַ סכנה מאַרד-געווער צו טראַגן,
און אויף דעם יענער פלייט די פייגל צוריק.
אזא-אָ רעכט, וואָס מ'נעמט דער פויער זיך,
באלידיקט ש-צארק דעם העכסטן האַר פו לאַנד.
מיזאַל קיינער זיין באַוואַפנט, חוץ די הערשער.
געפעלט זיך זשע צו טראַגן פייגל און בויגן —
רעכט, דאָן וועל איך אַ ציל פאר ווי אייך נעבן.

טעל

צום אָן דעם בויגן און לייגט דערויף די פייגל:

באַפּרייט דעם אָרט, מאַכט פּלאַץ!

ש ט א ו פ א כ ע ר :
ווי, מעל? איר ווילט טאקע — נאָר וואַרט — איר ציטערט,
עס טרייסלט זיך די האַנט, די קני ביינט זיך —

ט ע ל
לאָס אַראָפּ דעם בויגן:
מיר שווינדלט אין די אויגן.

ו ו י י ב ע ר :
נאָט אין הימל!

ט ע ל
צום לאַנדפּאַנט:
באַפּרייט מיך פון דעם שאַס. אָט איז מיין האַרץ —
עפנט אָפּ די ברום.
רופט אַייערע זעלנער, זאָלן זיי מיך שמעכן.

נ ע ס ל ע ר :
איך דאַרף דיין לעבן ניט, איך דאַרף דיין שאַס.
דו קענסט דאָך אַלק, מעל, האַס פאַר גאַרנישט מורא,
און דו פּאַהערשט דעם רודער, ווי דעם בויגן.
דיר שמערט קיין שטורעם ניט צו רעמן מענטשן,
איצט, אַלגעמיינער רעטער, העלף זיך זעלבסט.

מעל טייטש אין שרעקלעכן קאמף, ווערנדיק די אימרוקע אויגן אפאל צו
דעם פאַנט, אפאל צום הימל. פלוצלונג כאפט ער דאָס פיילן-טאַש, נעמט
אַרויס אַ צווייטע פייל און פאַ-שטעקט זי אונטערן לייבל אויף דער ברום.
דער לאַנדפּאַנט פאַטערקס אַלע זיינע באַוועגונגען.

ו ו אַ ל ט ע ר ט ע ל
אונטער דער ליפט:
פאַטער! שים ניכער, כּיהאַב ניט מורא.

ט ע ל:
זאָל זיין!
ער נעמט זיך אָן מיט בוח און לייגט אָן די פייל אויפן בויגן.

ד ו ד ע נ ק

וואָס איז די נאָנצע צייט געשטאַנען אין עטאַרקער אַישערענונג און מיט כח
איינגעהאַלטן זיך, טרעט איצט אַרויס:

האַר לאַנדפּאַט! ווייטער וועט איר עס נישט לאָזן —
איר וועט עס נישט — ס'איז נאָר אַ פּרוּוו געווען —
דעם ציל האָט איר דערגרייכט — צו ווייט פּאַרנאַנגען —
די שטרענגקייט מוז דעם ווייזן ציל פאַרפּעלן,
און צופיל אָננעצויגן — פּלאַצט דער בויגן.

ג ע ס ל ע ר :

שווייגט, ווען מען פרעגט אַיך נישט.

ד ו ד ע נ ק :

ניין, אַיך וועל ריידן,
אַיך מוז! דעם קיניגס כּבוֹד איז מיר הייליק,
דאָך אַזאָ הערשן קאָן נאָר שנאה וועקן.
דעם קיניגס ווילן איז עס נישט, כּימוּ וואָגן,
אַזאָ אכזריות האָט נאָך נישט פּאַרדינט
מיין פּאַלק; איר האָט דערויף נישט קיין שום פּולמאַכט.

ג ע ס ל ע ר :

איר האָט די העוה!

ד ו ד ע נ ק :

אַיך האָב שטיל געשוויגן
אויף אַלדאָס ביין, וואָס כּיִהאַב מיך אָנגעווען,
אַיך האָב אויף אַלץ די אויגן צוגעמאַכט;
מיין איבערפּולטע און צעקאַכטע האַרץ
האַב אַיך ביי זיך אין בוועם שטיף פּאַרדריקט,
נאָר לענגער שווייגן, וואָלט געווען פּאַרראַט
גלייך קעגן פּאַטערלאַנד, ווי קעגן קייזער.

ב ע ר ט א

האַרפט זיך צווישן אים און דעם לאַידפּאַט:

אָ, נאָט, איר רייצט נאָך דעם צערייצטן מער!

רודענק:

מיין פאלק האָב איך פאַרלאָזט, פון מיינע קרובים
 אַנטזאָגט זיך, יעדן בונד פון דער נאַטור
 צעריסן, כדי אָן אייך זיך אָנצושליסן;
 איך האָב נעגלויבט, אַז כּוועל דאָס בעסטע מאָן,
 ווען איך באַשעסטיק דאָ דעם קייזערס מאַכט —
 איצט ווינען מיינע אויגן אָפּן, כּווע
 מיט שוידער, אַז מען פירט מיך צו אַן אָפּגרוגט —
 מיין פרויען שכל האָט איר מיר פאַרפינסטערט,
 מיין ערלעך האַרץ פאַרפירט, כּיפּין גרייט געווען,
 ניט זעענדיק דאָס שלעכטס, מיין פאלק פאַרדאַרפן!

נעסלער:

מחוצפה! אַזוי רעדסטו מיט דיין האַר?

רודענק:

דער קייזער איז מיין האַר, ניט איר. כּיפּין פריי,
 ווי איר, נעבוירן, און איך שטיי ניט אָפּ
 פון אייך אין אַלע ריטערלעכע מידות.
 און זיצט איר ניט ביי אונז אין קייזערס נאַמען,
 וואָס איך פאַרער, אַפילו ווען מען שענדט אים,
 וואָלט איך מיין הענטשקע אייך געוואָרפן, ר'ואָלט מיר
 לויט ריטערלעכן מנהג ענטשער געבן.
 יא, וונקט צו אייערע סאַלדאַטן, כּישטיי ניט
 געווערלאָזן, ווי אַט-די.
 ווייזט אָן איסן ולס.
 איך האָב אַ שווערד,
 און ווער סיגייט צו...

שטאַפּאָכער

שרייב:

דער עפּל איז אַראָפּגעפאלן!

אינדערצייט, ווען אַלע האָבן געווענדט די אויפֿטערקוואַמקייט אויף דער
 זייט, און בערשאַ האָט זיך געוואָרפן צווישן דעם לאַנדפּאַגט און רודענאָן,
 האָט מעל די פּייל אַרויסגעלאָזן.

רעסעלמאן:

דער יונגל לעבט!

פיל שטימען:

דער עפל איז אראפגעפאלן!

וואָלטער פירשט שט זיך אַ וואַקל, האַלט ביים פּאַלן. בערסט האַלט אים צו.

געסלער

פאַרוואַנדערט:

ער האָט געשאָסן, דער משוגענער!

בערטא:

דער יונגל לעבט, קומט צו זיך, גוטער פאַטער!

וואַלטער טעל

לויפט צו מיטן עפל:

פאַטער, אָט איז דער עפל! כ׳האַב געוואוסט,

אַן ד׳וכט נישט טאָן קיין שלעכטס דיין יונגל!

על שטייט אַגעבויגן, גלייך ווי ער וואַלט זיך וועלן אַ לאַז פאַ נאָך דער פּייל. דער בויגן פאַלט אַרויס פון זיין האַנט; ווען ער זעט, ווי דער יונגל לויפט צו אים, אַיילט ער אים אַנסקען מיט צעשפּרייטע אַרעכטס, און הייבט אים אויף אַ צערודערטער. אין אַזאַ לאַגע לאָמט ער זיך אַראַפּ אויף דער ערד, אַלע שטייען גערירט.

בערטא:

ננעדיקער הימל!

וואַלטער פירשט

צו פאַסער און זון:

קינדער! מיינע קינדער!

שטאַופאַכער:

אַ, דאַנקען נאָט!

לייטהאַלד:

דאָס איז אַ שאָס! פון דעם

וועט מען נאָך ריידן אין די שפּעטסטע צייטן.

ר ו ד א ל ק ה א ר א ם :
מען וועט דערציילן וועגן יענער מעל,
ווי-לאנג די בערג שטיין וועלן אויפן אָרט.
דערלאנגט דעם לאַנדפאָנט דעם עפל.

נ ע ס ל ע ר :
ביי גאָט! דעם עפל טאַקע דורכגעשאָסן!
דאָס איז אַ מייסער-שאַם, איך מוז אים לויבן.

ר ע ס ע ל מ אָן :
דער שאַם איז גוט, נאָר וויי צו דעם, וואָס טײַם
געבראַכט דערצו, אַז ער וואָל פרוּוון גאָט.

ש ט א ו פ א כ ע ר :
קומט צו-זיך, מעל! שטייט אויף, רײַהאַט מוטיק זיך
באַפרייט, און גיין אַהיים פריי קאָנט איר איצט.

ר ע ס ע ל מ אָן :
קומט, קומט, און ברענגט דער מוטער אַפּ איר וון.
זיי ווילן אים אַוועקפירן.

נ ע ס ל ע ר :
מעל! הער נאָר!

ש ע ל
גייט צוריק:
וואָס באַפעלט איר, האָר?

נ ע ס ל ע ר :
דו האָסט
אַ צווייטע פייל זיך צוגעגרייט, יאָ, יאָ,
איך האָב געזען — צו וואָס האָסטוים געמאָן?

ש ע ל
פאַרלעגן:
האַר, אַזאַ מנהג איז עס ביי די יענער.

נ ע ס ל ע ר :
גיין, מעל, איך נעם פון דיר ניט אַן דעם ענטפער.

דאָס האָט מסתם אַן אנדערע באַדייטונג.
דעם אמת זאָג מיר לעבעדיק און פריילעך,
וואָס סױאַל ניט זײַן — דיין לעבן זיכער איך דיר —
צו וואָס די צווייטע פּייל?

ט ע ל :

איז רעכט, מיין האַר.
דערפאַר וואָס איר פאַרויכערט מיר מיין לעבן.
וועל איך אַיך אויסזאָגן דעם גאַנצן אמת.
ער נעמט אַרויס די פּייל פון דער טאַש און קוקט מיט אַ שרעקלעכן בליק
אויסן לאַגראַנס.
מיט אַט=דער פּייל וואָלט איך דערשאַפן — אַיך,
ווען איך וואָלט טרעפן אין מיין ליבן קינד —
און אַיך וואָלט איך שוין זיכער פונקט געטראַפן...

נ ע ס ל ע ר :

גוט, טעל, דאָס לעבן האָב איך דיר געוויכערט,
איך האָב מיין ריטערוואָרט דערויף געגעבן.
נאָר ווייל איך האָב דיין ביזן מיין פאַרשטאַנען,
וועל איך דיר נעמען און באַהאַלטן דאָרט,
וואו וועסט ניט זען קיין טאַג און נאַכט,
כדי איך זאָל זיכער זײַן פאַר דייע פּיילן.
נו, נעמט אים, קנעכט, און בינדט אים!

טעל ווערט געבונדן.

ש ט א פ א כ ע ר :

ווי, מיין האַר!
איר קאָנט אַווי באַניין זיך מיט אַ מענטשן,
וואָס נאָט האָט אָפן אים אַ נס געטאַן?

נ ע ס ל ע ר :

כּוועל זען, צי וועט דער נס אים צוויי מאָל טרעפן.
איצט ברענגט אים אויף מיין שיף, נלייך קום איך אויך.
איך וויל אַליין אים אָפּפירן קיין קיסלאַנד.

רעםעל מאן:

איר טאָרע עה ניט, דאָס טאָר דער קייווער ניט,
דאָס איז אַנטקעגן אונזרע פרייהייטס-בריוו.

נעםלער:

וואו זיינען זיי? דער קייווער טווי באַשטעטיקט?
ער האָט זיי ניט באַשטעטיקט, אַזאָ חסד
מוז ערשט דערוואָרבן ווערן דורך געטרייהייט.
און איר זייט מורדים קעגן קייווערס משפט,
איר טראַכט אין האַרצן וועגן פרעכע בונטן
איך קען אַיך גוט און זע אויף דורך און דורך.
דעם נעם איך איצט אַרויס פון אַייער סביבה,
נאָר שותפים אַלע זייט איר אין זיין שולד.
ווער קלוג איז — זאָל ער שווייגן און געהאַרבן.
ער גייט אַוועק. בערטאָ, רודעק, האַראָס און די קנעכט גייען נאָך אים.
פריסהאַרט און לייטהאַלד בלייבן.

וואַלטער פירשט

מיט וויסאַג:

פאַרבאַלן, ער האָט שוין באַשלאָסן, מיך
מיט מיין געוונד איננאַצן צו פאַרדאַרבן.

שטאַפּאָכער

אָסעל:

צו וואָס האַסטו געדאַרפט דעם רשע רייצן?

טעל

זאָל אַיינהאַלטן זיך, ווער עס ליידט, ווי איך לייד.

שטאַפּאָכער:

אַ, איצט איז אַלע פאַרלאָרן, אַלע! מיר זיינען
מיט אַיך געבונדן און פאַרקאַוועט אַלע.

לאַנדסלייט

דינגלען אַרום סעלן:

מיט אַיך גייט אונזער לעצטע טרייסט אַוועק!

לייטהאלד

גייט צו:

טעל! ס'מוזט מיר לייך, אָבער איך מוז דאָך פּאַלנן!

טעל:

זיי געוונט!

וואַל טער טעל

טלוענדיק זיך צו אים מיט שטאַרקן ווייטאָג:

אַ, פּאַטער, פּאַטער, לייבער פּאַטער!

טעל

הייבט אויף די הענט צום הימל:

דיין פּאַטער איז דאָרט, אויבן. רוף צו אים.

שטאַפּ אַכער:

טעל! זאָגט, וואָס זאָל איך זאָגן אַייער ווייב?

טעל

הייבט אויף דעם ינגל און דריקט אים צו זיין ברוסט:

דאָס קינד איז נאַנק, און מיר וועט העלפן נאָט.

קערט זיך שנעל צפּ און גייט נאָך די זעלנער.

פערטער אקט

ע ר ש מ ע ס צ ע נ ע

דער מורה-ברענ פון דער פירוואלרשטעמער אָוערע.
הויכע פעלזן פון משונהדיקע פארמעס שייסן די פערספעקטיוו.
די אָוערע כוואליעס זיך. עס הערט זיך אַ שטאַרק רוישן און שלאָגן
אָן די ברענן, אריבעמישט מיט דונערן און פליצן.
קונץ פון גערוואַ, דער פיישער אָן זיין זינגל.

ק ו נ ז :

מיט מיינע אויגן דאָס געזען, איר מענט מיר גלויבן,
סיאיז אַלץ אזוי געשען, ווי איך דערצייל אייך.

פ י ש ע ר :

איז מעל געפאַנגען, אָפּגעפירט קיין קיסנאָכט —
דער בעסטער מענטש אין לאַנד, די דרייַסטיגסטע האַנט,
וואָס וואָלט אַמאָל געקאָנט דער פּרוייהייט דינען!

ק ו נ ז :

דער לאַנדפּאָנט פירט אַליין אים אָפּ אין טיפל,
ווי האָבן זיך געגרייט אַרויסצופאַרן,
ווען איך האָב פּליוועלען פאַרלאָזן. נאָר
דער שטורעם, וועלכער הייבט זיך אָן, און טימך
געצוואַנגען ניכער דאָ אַרויסצושטייגן,
האָט אפּשער וויער אָפּפאַרן פאַרהאַלטן.

פ י ש ע ר :

איז מעל אין קייטן, אין די הענט ביים פּאַנט,
אָ, גלויבט, ער וועט אים טיף גענוג באַגריפּן,
ער זאָל די שייַן פון טאַג ניט ווידער זען.
דען מורא האָבן דאַרף ער פאַר נקמה
פון פּרויען מאַן, וואָס ער האָט שווער באַליידיקט.

ק ו נ ז :

מען זאָגט נאָך: דער לאַנדפּאַמאָן אַלסער,
דער איידילער אַטינגהווען האַלט ביים שטאַרבן.

פ י ש ע ר :

פּלאַצט אויב אזוי שוין אונזער לעצטע האַפּטיגונג.

דער איינציקער איז ער, וואָס האָט זיין שטים
נאָך אויפגעהויבן פאַר דאָס רעכט פון פּאָלק.

ק ו נ ק :

דער שטורעם נעמט זיך שטאַרקן. ווייט געוונט!
און איך וועל נעכטיקן אין דאָרף, דען היינט
קאָן שוין פון אָפּפאַרן קיין רייד ניט זיין.
גייט אַוועק.

פ י ש ע ר :

איז מעל געפאַנגען, אַמינגהויען—טויט!
הייב אויף דיין פרעכען שמערן, טיראַניי!
וואָרף יעדע בושע אָפּ! דאָס מויל פון אמת
איז שטום, דאָס אויג וואָס האָט געזען—איז בלינד,
די האַנט, וואָס רעסן האָט געוואָלט—אין קיימן.

י ו נ ג ל :

עס האַגלט, לאַמיר, פאַסער, ניין אין שטוב,
ס'איז ניט פאַקוועם אין דרויסן דאָ צו בלייבן.

פ י ש ע ר :

אַ ווינטן! שטורעמט! פלאַמט אַראָפּ, איר בליצן!
צעפלאַצט, איר וואַלקנס! ניסט אַרונטער, שמאַמען,
פון הימל און פאַרוויפּש דאָס לאַנד! צעשטערט
דעם אויפשפּראַך פון די שפּעטערדיקע דורות,
סטיכיעס ווילדע, און באַהערשט די וועלט!
אַ, בערן, וועלף, אַהער קומט ווידער אין
דער גרויסער וויסטעניש, צו אַיך געהערט דאָס לאַנד!
ווער וועט דען וועלן לעבן דאָ אָן פּרייהייט!

י ו נ ג ל :

הערט, ווי דער אָפּגרונט רוישט, דער ווירבל רעוועט,
אַזוי טיפּאָך קיינמאַל ניט דער טייך געשטורעמט.

פ י ש ע ר :

צו צילן אין דעם קאָפּ פון איינן קינד!

דערצו האָט מען נאָך ניט גענייט קיין פּאָטער!
און די נאָטור זאָל ניט אין ווילדן פעס
צעקאָבן זיך דערויף? ס'זאָל מיך ניט וואונדערן,
אויב ס'קניען באַלד די פעלזן צו דעם טייך;
אויב יענע טורעמס שפיציקע פון אַייז,
וואָס האָבן ניט געטויט פון בראשית אָן,
צערינגען וועלן איצטער אויף די הייבן,
די בערג — צעפאלן, און די אַלטע שפּאַלמן —
צעשטיין זיך; אויב ס'זעט אַ צווייטער מבול
פאַרשלינגען אַלץ, וואָס לעבט איצט אויף דער ערד.
עס הערט זיך אַ קלינגען.

י' נ ג ל :

איר הערט, מען קלינגט דאָרט אויבן אויפן באַרג, —
מכתמא זעט מען טרינקען זיך אַ שיף, —
און מ'קלינגט אין גלאַק, מען זאָל מתפלל זיין.
שטייט צווישן אַיף אַ הייבטעניט.

פ' י ש ע ר :

אַן וויי איז צו דער שיף, וואָס אונטערזענעם
איצט ווינט זיך אין דער מוראדיקער וויג!
אומזיסט דער רודער און דער רודערער.
ס'איז שמורעם — מייסטער. ווינט און כוואַליעס באַל
מיט מענטשן שפילן. נאָנט און ווייט איז דאָ
ניטאָ קיין בוים, וואָס זאָל פריינדלעך שיצן.
עס קוקן, גלאַט און שטיל זיך הייבנדיק,
די פעלזן די אומהיימלעכע אַנטקעגן
און ווייזן בלויו די שטילע ברוסט פון שטיין.

י' נ ג ל :

באַזייזט לינקס :

פּאָטער! אַ שיף! זי גייט פון פלוועלען!

פ' י ש ע ר :

זאָל נאָט איר העלפן! ווען עס איז דער שמורעם

אין דעם-אָ וואָסערשפּאַלט אַרײַנגעפּאַלן,
דאַן רײסט ער זיך מיט פּחד פּון אַרױב-שיר,
וואָס פּרעכט די אַײַנשטאַבן פּון דער שטײג,
און, וואָיענדיק, אָן אױסנאַנג ווכט אומױסט,
ווייל סײַדריקן אים פּון אַלע זײַטן פעלן,
וועלכע דעם שמאַלן דימלפּאַס פּאַרשטעלן.
ער שטײבט אַרױף, אױף דער הױכעניש.

י ו נ ג ל :

דאַס איז די שיף פּון האַר פּון אורי, פּאָטער!
כײַדערקעניש אָן רױמן דאַך און אָן דער פּאַן.

פ י ש ע ר :

נערעכטער נאַט! מאַיו ער טאַקע אַלײן,
דער לאַנדפּאַנט, וואָס דאָ פּאַרט. ער שווימט עס דאַרט,
און זײן פּאַרברעכן פירט ער מיט זיך מיט.
אַ, גיך האָט אים דערנײַכט די האַנט פּון נוקט,
איצט קען ער איבער זיך דעם שטאַרקן האַר.
די כוואַליעס לײגן אױף זײן שטים קײן אַכט נײט,
די פעלן טוען פאַר זײן הוט די קעפּ
ניט בױגן... הער נאָר, יונגל, בעט ניט נאַט,
ניט כאַפּ דעם ריכטער פּאַרן אַרעם.

י ו נ ג ל :

איך בעט ניט פּאַרן לאַנדפּאַנט, איך בעט
פאַר פעלן, וואָס נעפּיגט זיך אױך אין שיף.

פ י ש ע ר :

אַ אומפּאַרשטאַנד פּון בלינדן גורל!
בכדי אײן שולדיקן צו טרעפּן, מוזטו
די גאַנצע שיף מיט אַלעמען פּאַרדאַרבן?

י ו נ ג ל :

זע, זע! זיי זײנען גליקלעך שױן אַדורך
לעם בױסגראַט, אָבער די קראַפט פּון שאַרעס,

וואָס מונט טייפלס מינסטער טרייבט אנטקעגן,
צום גרויסן אַקסענטבערג וואַרפט זיי צוריק —
איך זע זיי מער ניט...

פּי ש ע ר :

דאָרט איז דאָס האַקמעסער,
וואו פילע שיפן זיינען שוין דערטרונקען.
ווען זיי באַווייזן ניט זיך אָפצוקערן,
דאָן וועט די שיף צעהאַקט ווערן אָן שטיין,
וואָס לאַזט זיך נלייך אַראָפּ פון ברעג אין וואַסער.
זיי האָבן דאָרט אַ גוטן רודערער
מיט זיך. קאָן ווער זיי רעטן — איז עס טעל.
נאָר ער האָט הענט און פיס נעשמירט אין קייטן.
וויילהעלם טעל סיפן בויגן אין די הענט.

ער קומט אָן מיט גיכע טריט, קוקט זיך אַרום פאַרוואַנדערט, מיט ריץ-
שיקע באַוועגונגען. ווען ער דערגייע ביזן סיפן כּאַנעט, פאַלט ער מיט די
הענט צו דעו ערד, דערנאָך שפּרייט ער זיי אויס צום היפל.

י ר נ ג ל

פאַטערקס אים :

זע, פאַטער, ווער עס שטייט דאָרט אויף די קני!

פּי ש ע ר :

גלייך ווי ער כאַפט די ערד אָן מיט די הענט,
און ער איז, דאַכט זיך, אויסער זיך.

י ר נ ג ל

זייט צו נענטער

וואָס זע איך! פאַטער, פאַטער, טו אַ בליק!

פּי ש ע ר

זייט צו נענטער :

ווער איז עס? נאָט אין הימל! ס'איז דאָר טעל!
אַהער ווי קומט איר? זאָגט זשע!

י ר נ ג ל :

זייט איר ניט

זעפאַנגען און נעשמירט געווען אין שיף דאָרט?

פישער:

מען פירט אייך דען קיין קיסנאכט ניט אוועק?

טעל:

שטייט אויף:

אייך בין באשרייט..

פישער און יונגל:

באשרייט? א, נרויסע וואונדער

יונגל:

פונוואָנען קומט איר?

טעל:

כיקום פון דאָרט, פון שוף.

פישער:

ווי?

יונגל:

אין דערזעלביקער צייט:

דער לאַנדמאַנט וואו איר?

טעל:

אויף די כוואליעס וואָרט אים.

פישער:

איז מעגלעך? אָבער איר ווי קומט אַהער,

דערלייזט פון קייטן און פון שמרעמוינט?

טעל:

דורך נאָמס גענערדיקער השנחה. הערט אויס..

פישער און יונגל:

דערציילט אונן ניכער!

טעל:

וואָס אין אַלשאַרף איר

נעשען — דאָס ווייסט איר?

פ י ש ע ר :

כיוויים שוין אלץ, דערציילט!

מ ע ל :

ווען ס'האָט דער לאַנד-אַנאָם ניד נעלאָזן בינדן
און אין ווין פעסמונג קיס-נאַכט איבערפירן —

פ י ש ע ר :

אין זיך אליין אין כליועלען מיט אייך אין שיף
געזעצט — מיר זוייסן עס — דערציילט וואָס ווייטער.

מ ע ל :

ליג איך אין שיף, מיט שטריק געבונדן פעסט,
אַן הילף און איינוואַמער, איך האָף שוין ניס
די זון די פריידיקע נאָך ווען צו זען,
די פנימער פון ווייב און קינדער אָנצובליקן,
און טרייסטלאָז קוק איך אין די וואַסער-ווייסעס.

פ י ש ע ר :

י, נעבער!

פאָרן מיר אזוי אלץ ווייטער,
דער פאָנט און רודאָלף האַראַם און די קנעכט.

מיין פילנסאַש און בוין אָבער ליין

ביים שיף-ראַנד הינטן לעבן שטייער-רודער.

און ווען מיר האָבן אָנגעגרייכט צום עק

פון קליינעם אַקסעו, האָט עס גאָס נעמאַכט,

עס זאָל אַזאַ אַ שרעקלעכער געוויטער

פון גאָטאַרדס אָפּגונטן אַרויסרייסן זיך,

אַז ס'האָט די רודערער אַ שרעק באַהערשט.

זיי האָבן שוין געריכט זיך ניין צום נרונט.

ערשט איך דערהער, ווי איינער אַ באַדינער

צום לאַנדפאָנט ווענדט זיך מיט אַזעלכע ווערטער:

„איך זעט דאָך איינער אומגליק, האַר, און אונזערס,

אַז אלע שוועבן מיר ביים ראַנד פון מיט.

עס ווייסן אָבער ניט די שיף-פירער
 אויס מורא, וואָס צו טאָן, באַהאַונט קנאַפּ
 אין וועג. פאַראַן דאָ אָבער טעל, ער איז
 אַשטאַרקער מאַן און ווייס אַ שיף צו פירן.
 טאָ זאָלן מיר אים אויסניצן אין נויט?"
 זאָגט דאָן דער פּאָנט צו מיר: "טעל, אויב דו מיינסט,
 אז דו'סט אונז קענען מציל זיין פון שטורעם, —
 וועל איך דיר פון די שטריק באַפרייען גלייך".
 האָב איך געזאָגט: "מיט נאָס היילף, יאָ, מיין האַר,
 איך נעם מיר אָן צו רעטן אייך פונדאַנען".
 מען בינדט מיר גלייך פונדאַדער, איך שמעל מיר
 ביים שטייער-רודער און איך פיר די שיף.
 נאָר כ'קוק בנכּה, וואו מיין בויגן ליגט,
 און ווך מיר צו באַמערקן ביי דעם ברעג
 אַן אַרט, וואו אויף אַ שטיין אַרויס צושפּרינגען.
 און איך דערווע אַ פעלונשטיק אַ פּלאַמשיקס,
 וואָס לאָזט זיך צו דער אָזערע אַראָפּ —

פ י ש ע ר :

איך ווייס — צופוסן ביי דעם גרויסן אַקסען.
 איך מיין נאָר, אז ס'איז אוממעגלעך פון שיף
 אויף אים צו שפּרינגען, שטעל אַזוי איז ער.

ט ע ל :

כ'פאַראַן די קנעכט, זיי זאָלן זיך נוט סאַרען,
 ביי סיוועט די שיף דעם פּלאַמשיק פעלז אויסמיירן,
 דאָן, — זאָג איך, — איז דאָס ערנסטע שוין פאַרבײַ.
 מיר האָבן אים שנעל-טרייבנדיק דערנרייכט.
 איך זאָג צו נאָס אַ תּפילה, און איך יאָג,
 מיט אַלע מיינע כוחות אָנגעשטרענגט זיך,
 דעם הינטער-עק פון שיף צום פעלון גלייך;
 כאַפּ שנעל מיין פּייל און בויגן און איך טו
 אַ הויכן שפּרונג אַריבער אויף דעם שטיין,

און מיט א שטארקן שמוץ פון פוס אויף הינטער
פארשמויס איך מי'שפיל אין דעם וואסער-אפגרום.
זאליס דאָרט, ווי נאָט וויל, אויף די כוואליעס שווימען!
איצט בין איך דאָ באַפרייט פון שטורעמס קראַפט,
און פון די מענטשנס רשעות אויסדערליינט.

פ י ש ע ר :

טעל! טעל! באַשיינפערלעך האָט נאָט אַנס
מיט אַיך נעטאָן, איך גלויב קוים מיינע אויגן.
נאָר זאָנט מיר, וואו דענקט איר זיך הינטאָן איצט?
דען אַיער לעבן איז ניט זיכער, אויב
שוועט לעבעדיק אַרויס דער פאַנט פון שטורעם.

ט ע ל :

אין שיק געבונדן נאָך, האָב איך געהערט,
אַז אויסשטיינן וויל ער אין בריוונען
און איבער שוויץ מיך אין זיין פעסטונג פירן.

פ י ש ע ר :

אהין גיין וויל ער מיט דער טריקעניש?

ט ע ל :

יא.

פ י ש ע ר :

טאָ באַהאַלט זיך היכף-ומיד.
שווע: צוויי מאָל פון זיין האַנט אַיך נאָט ניט העלפן.

ט ע ל :

זאָנט מיר דעם נענטסטן וועג קיין אַרס און קיס-נאַכט.

פ י ש ע ר :

עם ציט דער גרויסער שליאַך זיך איבער שטויבען.
אַ וועג אָבער פיל קירצער און געהיימער
וועט אַיך מיין זון באַווייזן איבער ל אָנווערן.

ט ע ל

ניט אים די האנט:

א דאנק פאר אייער גוטסקייט. זייט געזונט!
נייט אונט און קערט זיך אום ציריק.
האָט איר אין רימלי ניט געשוואָרן? דאַכט זיך,
מען האָט מיר אייער נאָמען אָנגערופֿן.

פ י ש ע ר:

ווי דען, געשוואָרן מיר זיין צו דעם בונד

ט ע ל:

מאָ איילט קיין בירגלען — טוט די טובה מיר.
מיין ווייב איז אומרוק, צו וויסן ניט איר,
אז איך בין אויף דער פריי און נומ באַהאַלטן.

פ י ש ע ר:

וואוהין זייט איר אַנטלאָפֿן, זאָל איך זאָגן?

ט ע ל:

איר וועט ביי איר מיין שווער געפינען
און נאָך, וואָס האָבן צו דעם בונד געשוואָרן —
זי זאָלן ניט אַרצאָפֿפֿאלן ביי זיך,
דען טעל איז פריי, און פריי איז אויך זיין אָרעם.
אינדיכן וועלן זיי פון מיר נאָך הערן.

פ י ש ע ר:

וואָס האָט איר פֿאַר רעיונות, זאָנט מיר אויס.

ט ע ל:

וועט זיין געמאָן, וועט מען דערפֿון שוין ריידן.
זייט אָפֿ.

פ י ש ע ר:

זיין, יענע, אים דעם וועג. זאָל נאָט אים ביישטיין!
ער וועט שוין אויספירן, וואָס ער פֿאַרמאָכט.
זייט אָפֿ.

צווייטע סצענע

פרוישער זאל אין אמינהויזן.

על באראן אין אמאטל, נוסט, וואלסער פירשט, טאומאכער, מעלכמאל און בויסנארטען פארטונן ארום אים. וואלסער מעל אויך דיקט פאר אים.

וואלטער פירשט:

סיאיו שוין נאך אלעמען, ער איז פארביי.

שטאומאכער:

ער ליגט ניט ווי קיין טויטער, זע, די פערער

באווענט זיך ביי די ליפן, ריזק איז

זיין שלאף און פרידלעך שמיכלט זיין נעזכט.

בויטאממען גייט צו א דער פיר און רעדט מיט זיך זעצן.

וואלטער פירשט

א בויטאממען:

ווער איז?

בויטאממען

קערט זיך אים:

פרי העדוויג אייער טאכטער איז.

מיט אייך וויל ריידן, וויל דעם יונגל זען.

וואלטער פירשט זיך אויף.

וואלטער פירשט:

איך קאן זי טרייסטן? כיהאב דען טרייסט אליין?

עס פאלן אלע צרות אויף מיין קאפ!

העדוויג

אריינדרינגנדיק:

מיין קינד וואו איז? לאזט מיך, איך מוז עס זען!

שטאומאכער:

שטארקט זיך, געדענקט: איר ווייט אין הייז פון טויט.

העדוויג

הערט זיך אים קינד

מיין וואלטי! א, ער לעבט מיר!

וואלט ער טעל

נעסט זי ארום;

אָרעמע מוטער!

ה ע ד ו ו י ג :

איז דאָס אַן אמת? ביסט מיר ניט געשעדיקט?

באַטראַכט אים מיט כּוּרא און זאָרג.

אויס מעגלעך? ער האָט טאַקע אין דיר געצילט?

ער האָט'ס געקענט! וואו איז זיין האַרץ? געוואַנט

די פּייל צו שיסן אין זיין אייגן קינד!

וואַלט ער פּיר שט :

ער האָט'ס געטאָן מיט שרעק, מיט ווייטאָג אין נשמה,

געוואונען דורך דער אימה פאַרן טויט.

ה ע ד ו ו י ג :

אַ, ווען ער האָט אַ פּאַטערס האַרץ, וואַלט ער

געשטאַרבן בעסער טוינט מאָל, ווי טאָן עס!

ש ט א ו פ א כ ע ר :

דאַנקט בעסער אייער נאָט, וואָס דאָס האָט זיך

אַזוי געענדיקט נוט.

ה ע ד ו ו י ג :

קאָן איך פאַרגעסן

ווי ס'וואַלט געקענט זיין? גרויסער נאָט אין הימל!

כ'וואַל לעבן אכציק יאָר, וועל איך דאָס קינד אַלץ זען

געבונדן שטייף, דעם פּאַטער אויף אים צילן,

און אַלץ ווי ס'פליט די פּייל צו מיר אין האַרצן.

מ ע ל כ ט א ל :

פרוי! ווייסט איר, ווי דער פּאַנט האָט אים גערייצט?

ה ע ד ו ו י ג :

אַ, האַרמע מענער-האַרץ! איז אייער שטאַלץ

באַליידיקט, קוקט איר שוין אויף נאַרנישט מער.

פון בלינדן צאָרן זייט איר אויף דער קאָרט

גרויס שטעלן קאָפּ פון קינד אין האַרץ פון מוטער.

ב ו י מ נ א ר ט ע ן :

איז דען די טאָם פאַר אייער מאַן ניט מול,
וואָס איר ניט צו איר צו נאָך אייער פאַרוואָרף?
פאַר ווינע ליידן האָט איר קיין געפיל ניט?

ה ע ר ו ו י ג

קערט זיך אום צו אים און קוקט אים לאַנג אָן.
דו האָסט נאָר סרערן פאַר דיין חברם אומגליק?
געווען וואו זייט איר, ווען מען האָט מין מאַן
געבונדן? וואו איז אייער הילף געווען?
איר האָט דערלאָזט גערולדיק, אייער פריינט
זאָל מען אַוועקנעמען פון אייך. האָט מען
אַזוי אויך אייך באַהאַנדלט? ער האָט
באַרויערט בלוין, ווען ס'האַבן דיך געיאָגט
דעם לאַנדפּאָנטס רייטער, ווען די אַזערע
טיפּאַר דיר געשטורעמט? ניט מיט פּוסטע סרערן
האַט ער געקלאָגט, ער איז אין תּהום געשפּרונגען,
פאַרגעסן ווייב און קינד, און דיך באַפּרייט!

פ ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

ווי האָבן מיר באַפּרייען אים געקענט,
אַ קליין און אומבאַוואָפּנט הייפל מענטשן!

ה ע ר ו ו י ג

פּאַלש צו אים אויף דער ברוסט:

אַ, פּאַטער! און אויך דו האָסט אים פאַרלאָרן,
דאָס לאַנד, מיר אַלע האָבן אים פאַרלאָרן!
ער פעלט אונז אַלעמען, מיר פעלן אים!
זאָל נאָט אים אָפהייטן פון דער פאַרצווייפּלונג.
צו אים אַראָפּ אין וויסטער קעלער-תּפיסה
וועט ניט דערניין קיין טרייסט פון פריינד. און אויב
ער ווערט נאָר קראַנק? ער מוז דאָך קראַנק זיין
אין פּוכט פון תּפיסה! ווי די אַלפּגרויז
זוערט בלאַס און וויאַנעס אין דער לוסט פון ווטט,

צווי זיפאר אים קיין לעבן ניש אָן ליכט
פון וון און אָן דעם באַלזאמשטראַם פון לופט.
נעפּאַנען! ער! — זיין אַטעם איז די פרייהייט.
ער קאָן ניש לעבן אין דעם הויך פון קבר!

ש ט א ו פ א כ ע ר :

באַרויקט אייך, מיר וועלן אלע שטרעבן
זיין תּפּיסה אַפּצועפּענען.

ה ע ר ו ו י נ

וואָס קאָנט איר אָן אים אויפּטאָן? פּל-זמן טעל
איז פריי געווען, איז נאָך אַ האַפּענונג געווען,
דאָן האָט די אומשולר נאָך געהאַט אַ שיצער,
האַט אַ פּאַרפּאַלנטער נאָך געהאַט אַ העלפּער.
ס'וואָלט אַלעמען אייך דעמין טעל — איר אַלע
צוזאַמען קאָנט ניש זיינע קייטן ברעכן.

דער באַרזן כאַפּט זיך אויך.

צ ו י מ נ א ר ט ע ן :

ער וועקט זיך... שטייל!...

אַ ט י נ ג ה ו י ז ע ן

אויסווייבנדיק זיך:

וואו איז ער?

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ווער?

אַ ט י נ ג ה ו י ז ע ן :

ער טעלט מיר,

פאַרלאָזט מיך אין דעם לעצטן אויגנבליק...

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ער מיינט דעם יונקער, מ'האַט געשיקט נאָך אים?

ד ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

מען האָט געשיקט אים רופן, זייט געטרייסט.

ער האָט זיין האַרץ געפּונען, ער איז אונזערער.

א ט י נ נ ה ו י ז ע ן :

ער האָט ווין פאַטערלאַנד פאַרטיידיקט?

ש ט א ו פ א כ ע ר :

מיט העלדישקייט.

א ט י נ נ ה ו י ז ע ן :

פאַרוואָס-ושע קומט ער ניט,
פון מיר מיין לעצטע ברכה צו באַקומען?
איך פיל, און נאָענט איז דער סוף מיינער.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

ניט רעדט אַזוי, מיין האַר. דער קורצער שלאָף
האַט אַיך דערקוויקט, און העל איז אַייער בליק.

א ט י נ נ ה ו י ז ע ן :

איך פּיין איז לעבן, און אויך ער פאַרלאָזט מיך.
דאָס ליידן, ווי די האַפענונג, איז אויס.
באַטערקס דעם יינגל.
ווער איז דער יינגל?

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

בענטשט אים, האַר מיינער.
ער איז מיין אייניקל, האָט ניט דעם פאַטער.

הערזיג צוזאַמען סיפּן יינגל לאָזן זיך אַראָפּ פאַר דעם שטאַלבנדיקן אײַך
די קני.

א ט י נ נ ה ו י ז ע ן :

און אַן אַ פאַטער לאָזן איך אַלעמען אַיך
איצט... וויי צו מיר, וואָס מיינע לעצטע בליקן
געזען האָבן פון פאַטערלאַנד דעם חורבן.
נעמוזט די העכסטע מאָס פון לעבן גרייכן,
בכרי די האַפענונג אין קבר נעמען.

ש ט א ו פ א כ ע ר

צו וואַלען פירשט:

וואָל ער מיט דעם-א שוואַרצן טרויער שטאַרבן?

באלייבטן מיר אים ניש די ליבסטע רגע
מיט שאראלן פון א נייער האפענונג? — פרייהער!
דערמוטיקט אייער גייסט! ניש גאר פארלאָן,
מיר זיינען ניש גאר רעטונגסלאָן פארלאָן.

אַ ט י נ ג ה ו י ז ע ן :

ווער קאָן אייך רעגן?

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

מיר אליין. הערט אויס:

מיר האָבן זיך דריי לענדער אונזער וואָרט

געגעבן, צו פארטרייבן די טיראָנען.

געשלאָסן איז דער בונד, אַ שבועה הייליק

פארבינדט אונז. טוועט זיך אָנהייבן נאָך איידער

דאָס נייע יאָר וועט אָנפאָנגען זיין קרייז.

אייער שטייב וועט רוען אין אַ פרייען לאַנד.

אַ ט י נ ג ה ו י ז ע ן :

אָ, וואָנט מיר, איז דער בונד טאַקע געשלאָסן?

מ ע ל כ ט אַ ל :

עס וועלן אין איין טאָג זיך אלע דריי

וואָלדלענדער אויפהייבן. ס'איז אלץ שוין גרייט,

און אָפּגעהיט גוט איז דער סוד בין איצט,

הנס אים ווייסן מענטשן הונדערטער.

דער באָרן פּאָס איז אונטער די טיראָנען,

געצוילט זיינען די טעג פון זייער הערשאַפט.

און ניד וועט גאר פון זיי קיין שפור ניש בלייבן.

אַ נ ט י נ ג ה ו י ז ע ן :

די פעסטונגען אָבער אין די מדינות...

מ ע ל כ ט אַ ל :

זיי וועלן אלע פאלן אין איין טאָג.

אַ נ ט י נ ג ה ו י ז ע ן :

צי נעמען אויך אין בונד די פריצים אָנטייל?

ש ט א פ א כ ע ר :

זיי וועלן צושטיין, ווען עם וועט אונז נליקן.
דערווייל האָט נאָר דער פּויער צוגעשוואָרן.

אַ ט י נ נ ה ו י ז ע ן

הייבט זיך לאַנגאַם אויף מיט גרויס פאַרזאָנדערונג:

האַט דען דער פּויער אויף אַזוינס דערוועגט זיך,
מיט אייגנע מיטלען, אָן דער הילף פון אַרל,
האַט ער זיין אייגנער קראַפט: זוי געט-וויט?
יאָ, דעמאָלט דאַרף מען אונז טאַקע ניט מער.
געטרייסטע קאַנען מיר אין קבר גיין.

עס לעבט נאָך אינו — דורך אַנדערע קרעפטן ווייל
דאָס שיינע פון דער מענטשהייט קיום האָבן.

ער ליינט אַרויף די הענט אויפן קאַפּ פונם יינגל, וואָס שטייט פאַר אים
אויף די קיי.

פון דעם קאַפּ, וואו דער עפל איז געלעגן,
וועט אַייך אַ בעסערע די פרייהייט גרענען.
דאָס אַלמע פאַלט, עס ענדערט זיך די צייט,
סבלים נייעס לעבן אויף פון די רוונען.

ש ט א פ א כ ע ר

צו וועלער פירשט:

ועט, סאַר אַ העלער גלאַנץ אין זיינע אויגן.
סיאזי ניט די אויבלעשוונג פון דער נאָטור,
דאָס איז דער שטראַל שוין פון אַ נייעם לעבן.

אַ ט י נ נ ה ו י ז ע ן

דער אַרל גייט פון זיינע אַלמע שלעסער
און ניט די שטעט זיין בירגער-שבוּעה.

אין אובטלאַנד, טורני האַט'ס שוין אָנגעהויבן,
איר הערשער-קאַפּ הייבט אויף די אַ דעלע בערן,
פרייבורג פאַר פּרע אַז אַ פעסטונג יכערע,
די רוישיקע ציוריק וואָפנט אָן די צעכן
אין קריערשע מחנות. ס'צעפּל צט די מאַכט
פון קיניגן אָן אירע וואַלן אייביקע.

דעם ווייטערדיקע רעדט ער מיט אַ מאַן פון אַ נבא, וויינע רייד דערגר כן
צו באַג סטע ווי.

איך זע די פירשטן און די גרויסע האַרן,

אין פאַנצערן געקל־דטע צען מחנות,

אַ פאַסטעך=פּאָלק באַשיידנס צו באַזווינגען.

אויף טויט און לעבן ווערט געקעמפט. די טאָלן

באַרימט ווערן דורך בלוטיקע נצחונות.

דער פויער וואַרפּט זיך מיט דער נאַקטער בר סט,

אַ פרויער קרבן, אויף דער מחנה שפּיון;

ער ברעכט זי, און דעם אַרלס כוח פּאַלט.

די פּרייהייט הייבט איר פּאַן אויף מיט נצחון.

ער נעמט וואַלער פירשטן און שטאַנצערן פּר די הינט.

מאַ האַלט זיך פעסט צוזאַמען — פעסט און אייניק —

זאָל איינעמס לענד ניש זיין דעם צווייטן פרעמד —

און וועכטער שטעלט אַרויס אויף אייערע בערג,

עס זאָל דאָס פּאָלק צום בונד זיך שנעל פאַרזאַמלען —

זייט אייניק — אייניק — אייניק —

ער פּאַלט צוריק אייפן קישן, וויינע הענט האַלטן נאָר לעבנלאָז די הינט

פון ד לאַ דסלייט. פירשט און שטאַנצער קוקן אים נאָך אַ צייט לאַנג

און שוויגדיק. דאָן ערשט פרעטן זיי אַפּ, יעדער פאַר זיך מיט זיין

פרויד. דערווייט זיינן די קנעכט אַרײַנגקומען. זיי גייען צו מיט אים.

דרוק פון עוואַכערן אַדער שטאַרקערן פרויער; אייניק: שצעלן זיך

לעבן אים אויף די קנ און וויינען אויף זיין דאַנט. בשעת דער דאָזיקער

שטומער סצנע הייבט אָן דער שלאַס-גלאַק צו קלינגען.

רודענץ און די פרויערדיקע.

רודענץ

שנעל אַרײַנגקומע:

ער לעבט? אַ, זאָגט מיר — קאָן ער מיך נאָך הערן?

רוואַלטער פירשט

וויינט אָן אויף דעם סט; פרויערדיק דעם כאַפּ אָן אַ זייט:

איר זייט איצט אונזער האַר און אונזער שיצער.

דער היגער שלאַס האַט איצט אָן אַנדער נאַמען.

רודענק

דערזעט דעם מויט און שטייט, פֿירכאפט פֿון שמאציקן פֿיין;
 אָ, גומער נאָט! ס'קומט צו שפעט מיין חרטה,
 ער טױט געקענט מיט אַ פּאַר פּולסן לענגער לעבן,
 בכדי צו זען מיין גענדרערט האַרץ.
 איך האָב פֿאַרזכט זיין טרייע שטימע, ווען
 געלעבט האָט ער נאָך אויף דער וועלט. ער איז
 צוועק, אַוועק אויף אייביק, און לאָזט מיר
 די שוואַכע אומזאַצאַלטע שולד! אָ, זאָגט מיר:
 איז ער מיט צאָרן קען מיר געשטאַרבן?

שטאופאכער:

האַט שטאַרבנדיק געהערט, וואָס איר'ט געטאָן,
 און אַייער מוט געבענטשט פֿאַר אַייער ריידן.

רודענק

קניט לעבן דעם מויט:

יָא, הייליק רעשט פֿון מענטשן טייערן!
 אַנטוועלטער בר-מינו, איך זאָג דיר צו
 ביים טויטן קערפּער הייליק, אויף אייביק
 צעריסן האָב איך אַלע פרעמדע קייטן.
 כ'פֿין ווידער אָפּגעגעבן צו מיין פּאַלק.
 אַשוויצער בין איך, און איך וועל עס זיין
 פֿון נאַנצן האַרצן.
 שׂיט אויף.

מרויערט אויף דעם פֿריינד,

אויף אונזער פּאַטער, נאָר פֿאַרלירט קיין מוט נישט.
 געלאָזן האָט ער מיר נישט רייכטום בלוז, —
 עס גייט זיין האַרץ, זיין גייסט אויף מיר אַראָפּ,
 און געבן וועט מיין פֿרישע יוגנט אַיך,
 וואָס אַיך געבליבן שולדיק איז זיין עלטער,
 געצאָטער פּאַטער! נישט מיר אַייער האַנט!
 אויך צייערע גיט! מעלכטאַל, גיט איר אויך!
 פֿאַרטראַכט זיך נישט, נישט קערט זיך צפּ פֿון מיר!
 געט אָן פֿון מיר מיין שבועה און מיין נרד!

דוואלטער פירשט:

די הענט ניט אים. דאָס האַרק, וואָס קלאַפט מיט תשובה,
פארדינט צוטרוי.

מעלכטאל:

איר האָט דעם פויער ניט געאַכט, —
וואָס קאָנען מיר פון אַיך דערוואַרטן, וואָנט?

רודענק:

געדענקט מיר ניט דעם פעלער פון מיין יוגנט.

שטאופאַכער

צו מעלכטאלן:

"זייט אייניק" איז דאָס לעצטע וואָרט פון פאָטער.
פארנעמט אָן דעם ניט.

מעלכטאל:

נאָט זשע אַיך מיין האַנט!

דעם פויערס האַנט איז צו אָן ערן-וואָרט גלייך,
מיין איידלער האַר. וואָס איז דער ריטער דען אָן אונז?
און אונזער שכנאָד איז עלטער איידער אַייער.

רודענק:

איך אַכט אים, און מיין שווערר וועט אים באַשיצן.

מעלכטאל:

די האַנט, מיין האַר, וואָס מאַכט די זאַרטע ערד
זיך אונטערטעניק און איר שום באַפֿרוכפערט,
קאָן אויך אַמענטשנס ברוסט באַשיצן.

רודענק

איר

וועט מיין ברוסט שיצן, איך וועל — אַייערע.
מיר זיינען איינער דורך דעם צווייטן שטאַרק.
צו וואָס אָבער די רייד, ווען מ'פאָטערלאַנד
איז נאָך צו רויב ביי פֿרעמדער טוראַני?

ערשט ווען דער באַדן ריין זיין וועט פון פיינט,
אין פרידן וועלן מיר שוין אויסגלייכן זיך.
שטייט שוין אַ רגע.

איר שוויינט? איר קאַנט מיר נאַרנישט זאָגן, ווי?
פאַרדין איר נאָך ניט, איר זאָלט מיר געטרויען?
דאַן מוז איר ק גן אייער ווילן שוין
אין סוד פון אייער פונד אַריינדריינגען

איר האָט אין ריטלי ראַש געהאַט, געשוואָרן —
איר ווייס, כיווייס אַלע, וואָס איר האָט דאָרט גערעדט,
און כאַטש איר האָט עס מיר ניט אָנגעטרויט —

געהיט האָב איר עס, ווי אַ הייליק סוד
כ'בין קיינמאָל ניט געווען קיין פיינט מיין לאַנד, —
גלויבט מיר, — און ניט געהאַנדלט קעגן אייך.

נאָר שלעכט איז דאָס, וואָס איר האָט אָפּגעלייגט
די צייט איז קורץ און פאַדערט מעשים שנעל.
ס'איז טעל אַ קרבן שוין פון אייער זאַמען.

ש ט א פ א כ ע ר :

געשוואָרן האָבן מיר ביז ניטל שווייגן.

ר ו ד ע נ ק :

כ'בין ניט געווען דאָרט, איר האָב ניט געשוואָרן.
איר — וואָרט אייך; איר וועל שוין טאָן.

מ ע ל כ ט א ל :

וואָס? איר ווילט? —

ר ו ד ע נ ק :

כ'בין איצט אַלס פֿייער פונם לאַנד פאַררעכנט,
און ס'איז מיין ערשאַער חוב אייך צו באַשיצן.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

צו קב רה ברענגען אונזער טייערן מת
איז אייער ערשאַער חוב און הייליקסטער.

רודענק:

ווען טלאנד וועט ווין באפרייט, דאן לייגן מיר
דעם קראנץ פון דעם נצחון אויף זיין מיטה.
א, פריינט! ניט נאָר פאַר אייערער: אַפּריינט, —
איך האָב צו קעמפן פאַר מיין אייגן זאך
מיט די טיראַנען. הערט און ווייסט: פאַרשוואונדן
איז בערמאָ מינע, צגערויבט געהיים
פון אינו איז זי דורך עוותריק פאַרברעכן!

שטאָפּאָכער:

אַז געוואַלדטאַט האָט עס דער טיראַן
אַנטקעגן פרייען זיך דערלויבט?

רודענק:

א, מינע פריינט! כ'האָב איך פאַרשפּראַכן הילף,
און פריער מוז איך הילף פון איך נאָר בעמאָ.
אַוועקגערויבט פון מיר איז מיין געליבטע,
ווער ווייס, וואו האָט דער רשע זי פאַרבאַרגן!
דורך וואַסער קראַפּט די רויבער האָבן פּעכהייט
איר האַרץ צו צווינגען צום פאַרהאַסטן בונד!
פאַרלעגט מיך ניט, א, העלפט מיר זי צו רעטן —
זי ליבט איך! א, זי האָט פאַרדינט ביים לאַנד,
אַז יעדע האַנט זאָל זיך פאַר איר פאַוואַפּענען.

וואַלטער פירשט:

וואָס ווילט איר אונטערנעמען?

רודענק:

כ'ווייס ניט וואָס.

אין דעם ביינאַכט, וואָס הילט אַרום איר גורל
און אין דעם אומגעהיירן אַננס פון ספק,
ווען ס'איז ניטאָ קיין פעסטעס אונטער האַנט,
איז איין זאך נאָר מיר אין נשמה קלאַר:
אונטער דעם ברוד פון דער טיראַנענמאַכט
נאָר אַפּגעגראַבן ווערן קאָן זי ווידער.

מיר מוזן אלע פעסטונגען באצווינגען,
בכדי אפשר איר תפיסה צו געפינען.

מ ע ל כ ט א ל :

קומט, פירט אונז אָן! מיר גייען מיט! צו וואָס
ביז מאַרגן שפּאַרן, וואָס מיר היינט פאַרמאָגן?
מעל זיפּריי געווען, ווען מיר האָבן געשוואָרן
אין ריטלי. ניט געשען איז נאָך דאָס ביז.
איצט ברענגט די צייט אָן אנדער פּאָדערונג,
א פּחדן בלוז וועט איצט נאָך מוטלאַז בלייבן.

ד ו ר ד ע נ ק

צו שטאַפּאַכערן און וואַלסער פירשטן
דערווייל, באַוואַפנט און צו מעשים גרייט,
וואַרט אויף דעם פייערצייכן פון די בערג.
ווייל שנעלער, ווי אַ בשורה=זעגל פליט,
וועט אייך די בשורה פון נצחון גרייכן,
און זעט איר לייכטן די געווינטשע פלאַמען —
באַפּאַט דעם טונא גלייך, ווי שטורעם=שטראַלן,
און זאָל פון מיראַניי דער בנין פּאַלן.
גייען אַוועק.

ד ר י ט ע ס צ ע נ ע

א וועג אין די שפאלטן צווישן די בערג לעב! קיסנאכט.
מענטשן שטייגן אראפ פון הינט צווישן די פעלזן, און די דורכ-
גייער זעען זיך טוין פון די הייבן, איידער זיי טרעפן נאך
ארויף אויף דער מצעט. פעלזן ארום. איין פעלז מאַרטשעם
ארום א פארוואַקסענער פים קוסטעס.

ט ע ל

קוסט אַ מיטן בויען אין דיר האַנז:

דורך דעם-אַ פעלזנוועג וועט ער באַלד קומען,
ניטאָ קיין אַנדער וועג קיין קיסנאַכט. דאָ
וועט זיין, אַגינסטיקע געלעגנהייט.
עס וועט מיך דאָ דער קוסט פון אים פאַרבאַרגן.
פון דאָרט וועט אים זיין פיל אַנטקעגן קומען.
דער ענגער וועג וועט שטערן די פאַרפאַלנער.
מאָד, פאַט, דיין לעצטן חשבון מיטן עבן.
גענוג דיר, ס'האַט דיין שעה שוין אויסגעשלאָגן.
כ'האַב שטיל געלעבט אין זאָרגלאָז,
מיין שאַס איז נאָר אויף אַלד-חיות געצילט געווען.
מיין רעיון איז געווען פון מאָרדן ריין —
נאָר דוקט מיך פון מיין פריד אַרויסגעשראַקן,
אין יוירנדיקן שלאַנגעניפּט האַסטו
די מילך פון פרוּמן רעיון מיר פאַרוואַנדלט,
צום אומגעהייערן מיך צוגעוויינט —
ווער צילן קאָן אין קאַפּ פון אייגן קינד,
דער קאָן שוין טרעפן אין זיין שונאם האַרצן.
די אַרעמע קינדער, די אומשולדיקע,
די טרייע ווייב מוז איך באַשיצן פאַר
דיין רשעות, לאַנדפאַגט! ווען כ'האַב אַנגעדריקט
דעם שנור, ווען ס'האַט די האַנט ביי מיר געציטערט,
ווען דוקט מיט שטן-פרייד געצוואונען מיך,
איך זאָל מיך צילן אין דעם קאַפּ פון קינד,
און איך בין דיר געפאַלן צו די פיס —

האָב איך געטאָן אַנדער, און אַ שבועה
אַשרעקלעכע פאַר נאָט האָב איך געשוואָרן,
אַז פון מיין געזאַנשן דער ערשטער ציל
וְצַל דַיִן הָאָרֶץ וַיִּין, און וואָס איך האָב געשוואָרן
איין יענעם אויגנבליק פון גהיוֹם־פּיִן —
דאָס איז מיין הייליק חוב — איך וועל עס צאָלן.
דו ב'סט מיין האַר, דו ביסט מיין קייזערס פּאַנט.
ס'וואָלט אָבער זיך דער קייזער ניט ערלויבט
וואָס דו. ער האָט אַהערצו דיך געשיקט,
נערעכטיקייט צו טאָן שטרענג, ווייל ער צאָרנט, —
נאָר ניט פּדי מיט מערדערישער קוסט
אונז פּיינען צו פאַרשאַפן אומבאַשטאַנע.
עס לעבט אַ נאָט, וואָס שטראַפּט און נעמט נקמה.
אַ קום מיין פּייל! פון ביטער שמאַרץ דער שנעפּר!
מיין טייערער קליינאַר, מיין העכסטער שאַק!
אַ ציל וועל איך דיר נעבן, וו'ס ביו איצט
איז אומרוכדרינגלעך פאַר געביצט געווען.
דאָך קעגן דיר וועט ער ניט ווידערשטיין.
און דו, מיין בוי־שנור, וואָס ג'פּט אַזוי
האַסט מיר אין שפּילן פּריידיקע געדינט,
פאַרלאָזן מיך ניט אין אים דיקער ערנסט!
בלויז איצט נאָך בלייב מיר פעסט, מיין טרייער בויגן,
וואָס דו האָסט אָפּט אַזוי מיין פּייל באַפּליגלט.
וועט טרעפן מיט דער פּייל מיר איצט ניט גליקן —
האָב איך ניט מער קיין צווייטע פּייל צו שיקן.
וואַנדערער גייען דורך אַ בער דע-סענע.
איך וועל מיך עצן און דער באַנק פון שטיין,
וואָס איז צו קורצער דו פאַר וואַנדערער גרויס,
ווייל דאָ איז ניט קיין ה'ס, אַיִדער נייט
זיך איינער נאָך דעם צווייטן פּרעמד אַריבער
און פּרענט זיך אויף ווין שמאַרץ ניט נאָך. דאָ קומט
דער סוחר פול מיט זאָרגן, און דער פּילגער

לייכט אָנעקליידטער, און דער פרומער נייר,
דער טריבער רויבער און דער לוסט'קער זינגער.
דער פאָרער מיט זיין שווער-באלאָדן פּערד,
וואָס קומט צוהער פון פרעמדע ווייטע קענדער,
דען ס'ציען זיך די וועגן פון עק וועלט,
און יעדער מיט זיין עסק נייט און פאָרט,
און מיין געשעפט אויף מיין וועג איז — דער מאָרד.
זעט זיך.

אַז כ'פלעגן פון שטוב אַרויסגיין, ליבע קינדער,
פלעגט זיין אַ פרייד, ווען כ'בין צוריק געקומען,
ווייל שטענדיק האָט דער פאָרער וואָס געבראַכט:
איז דאָס געווען אַ שיינע אַלפֿ:בלום,

אַזעל-נער פּויגל, צי אַן אַמאָנסהאַרן, —
וואָס עס אַ וואַנדערער געפינט אין די בערג.
איצט גיי איך נאָך אַן אַנדער ווילדפֿעט נאָך.
ביים ווילדן וועג זיך איך מיט מאָרדגעדאַנקען.
איך לוייער אויף דעם שונאָס לעבן דאָ,
און דאָך פון איך נאָר טראַכט: איך, ליבע קינדער,
אויך איצט, — כדי אַיך פאַרטיידיקן פון פיינט
און אַייער ליבע אומשוּגד קינדערשע
צו שיצן פאַר דאָס שלעכטס פון די טיראַנען —
וועל איך צו מאָרד מיין בויגן איצטער שפּאַנען.
שטייט אויף.

איך לוייער נאָך אַן איידל ווילדפֿרעט. האַלט דאָך
דער יענער זיך נישט אָפּ דעם גאַנצן טאַג
אַרומצובלאָדזשען אין די ווינטער-קעלטן,
פון פעלו צו פעלו צו שפּרינגען מיט סכּנות,
אַרויפצוראַפן זיך אויף גלאַטע ווענט,
מיט איינן כלום צו קלעפּן זיך צו זיי,
בכדי עפעס אַ באַרג-חיה צו פּאַנגען.
דאָ טו איך צו אַ שענער ווילדפֿרעט שטרעבן —
צום האַרץ פון טויט-פיינט, וועלכער זוכט מיין לעבן.
פונדערווייטנס הערט זיך אַ פּריילעכע מוזיק, וועלכע דערנענטערט זיך.

א לעבן לינג האָב איך פון האַנט דעם בויגן
 נישט אָפגעלאָזן, לויט די ינגער=כללים
 געאיבט זיך; איך האָב אָפּט אין ציל געטראָפּן
 און שיינע פּרוּזן פיל אַהיים געבראַכט
 פון שים=געוועטן. אָבער היינט וועל איך
 אַ מייסטער=שאַם טאָן און דעם גרעסטן פּרוּז
 אין גאַנצן אומקרייז פון די בערג געווינען.

אַ חתנה גייט דורך דער כצענע און דורך דעם וועג אַרויף צו. מעל באַ-
 טראַכט זי, אָנגעשפּאַרט אויף זיין בויגן. ש מ י ס י דער פּעלד-שומר גייט
 עו אים צו.

ש מ י ס י :

דער קלויסטער=פערמער איויס פון מיר ליש אַכען,
 וואָס האָט עס חתונה. אַ רייכער מענטש,
 ער האָט צען סאַדעס אויף די אַלפן,
 ער פירט די בלה איצט קיין אי מי זעע
 און היליען וועט מען שטאַרק די נ כט אין קיסנאַכט.
 קומט, אַלע גוטע לייט פאַררופן זיינען.

ט ע ל :

עס פאַסט נישט פאַר אַ חתונה מיין אומעט.

ש מ י ס י :

פאַרטרייבט דעם אומעט, וואַרפט אַרויס פון האַרצן,
 נעמט וואָס מען קאָן, די צייט איז איצט אַ שווערע,
 און ס'דאַרף אַ מענטש פּין פרייד זיך נישט אַנטוואַן.
 דאָ איז אַ חופּה, אַנדערש וואו אַ קבורה.

ט ע ל :

און אָפּט, טרעפט, קומען ביידע נאָר צוואַנגען.

ש מ י ס י :

אַזא איז שוין די וועלט, פּורעניות קלעקן.
 אַ פעלזשטיק האָט אָפּגעריסן זיך
 אין גלאַרום און צעשטערט אַ גאַנצע זייט
 פון גלערי=באַרג.

ט ע ל :

עס פאלן שוין די בערג
אפילו? ס'שטייט שוין נאָרנישט פעסט אויף דר'ערד?

ש ט י ס י :

פון אַנדערשוואו דערציילט מען אויכעט וואַנדער.
אַ נענטש פון באַרען האָט עס מיר דערציילט:
אַ ריטער האָט געוואָלט צום קיניג רייטן,
האָט אונטערווע נס אַ מחנה וועספעס אים
באַגענט, איז אָנגעפאלן אויף ויין פערד
און עס ביז טויט פאַרפייניקט. האָט אַווי
צופוס צום קיניג זיך דערשלעפט דער ריטער.

ט ע ל :

עס איז דעם שוואַכן אויך זיין גיפט געגעבן.

אַ רמג אַרד קומט מיט עטלעכע קינדער און שעלט זיך ביים אַנהייב
פון דעם וועג.

ש ט י ס י :

דאָס איז אויף שלעכטס אַ סימן פאַרן לאַנד,
אויף מעשים אומגעהייער=גרויליקע.

ט ע ל :

אַעלכע מעשים ברענגט אונז יעדער טאָג,
קיין וואַנדערצייכן דאַרף אויף זיי ניט ווייזן.

ש ט י ס י :

יא, וואויל צו דעם, וואָס זייט זיין פעלד אין רו
און שטיל מיט ווייב און קינד זיצט אינדערהיים.

ט ע ל :

עס קאָן דער שטילסטער ניט אין פרידן בלייבן,
אויב ס'איז דעם ביזן שכן ניט געפעלן.

מעל קוקט זיך אָפּ אַרום אויף די הייבן פון די בערג מיט אומרוקער
דערוואַ: טונג.

ש ט י ס י :

א נומן טאָן! איר וואָרט דאָ וועמען אָפּ?

ט ע ל :

יאָ.

ש ט י ס י :

וואָלט איר אַהיים זיך אומקערן בשלום.
איר ווייט פון אורי? אינווער נומער האָר,
דער לאַנדפאָנט, ווערט נאָך היינט פון דאָרט דערוואָרט.

א ו ו אַ נ ד ע ר ע ר :

קומט אָן :

איר וואָלט היינט אויף דעם פּאָנט ניט וואָרטן. ס'וואָסער
האָט היינט זיך פון דעם רעגן שטאַרק צעגאַסן,
און אַלע בריקן האָט דער שטראָם צעריסן.

אַ ר מ נ אַ ר ד :

גייט צו :

דער לאַנדפאָנט קומט ניט?

ש ט י ס י :

דאַרפט איר אים דען האַבן?

אַ ר מ נ אַ ר ד :

אָוודאי!

ש ט י ס י :

וואָס-זשע אויפן מיטן וועג
האָט איר זיך דאָ אַוועקגעשטעלט און שטייט?

אַ ר מ נ אַ ר ד :

דאָ לאַז איך אים ניט דורך. ער מוז מיך הערן.

פ ר י ס ה אַ ר ט :

קומט אַייליק אַראָפּ אויף דעם וועג און שרייט צו דער סצענע:
דעם וועג, דעם וועג באַפרייט, דער גרויסער האָר
דער לאַנדפאָנט קומט גלייך הינטער מיר צו רייטן!
פעל גייט אַוועק :

אַרמנארד

לעבעדיק:

דער לאַנדפּאָנט קומט!

זי טרעט אַרויס מיט אירע קינדער אויף דער פּאַרדסצענט. געסלער און
רוואַלף האַראַם באַוווּיזן זיך, רייסנדיק אין דער הייך אויפן וועג.

ש ט י ס י

צו פּריסהאַרטן:

אַ, ווי זייט איר אַריבער?

עס האָט דער שטראַם די בריקן דאָך צעבראַכן?

פ ר י ס ה א ר ט :

מיר האָבן מיט דער אָוערע געקעמפּט,
און שרעקן זיך ניט פאַר קיין אַלפּנוואַסער.

ש ט י ס י :

איר זייט אין שיף געווען אין גרויסן שטורעם?

פ ר י ס ה א ר ט :

געווען. ביזוועל דאַם ווילאַנג איך לעב געדענקען.

ש ט י ס י :

אַ, בלייבט, דערציילט!

פ ר י ס ה א ר ט :

לאָזט, איך מוז גיין פּאַרויס,
די בשורה אין דעם לאַנדפּאָנטם שלאַס צו מעלדן.
אַפּ.

ש ט י ס י :

ווען אויף דער שיף זיין וואַלטן גוטע מענטשן,
וואַלט זי מיט האַק און פּאַק צום גרונט גענאַנגען,
נאָר זיי נעמט ניט קיין וואַסער, ניט קיין פייער...
וואו איז אַהין דער יענער, מיין בעל-דבר?
גיט אַוועק.

געסלער און רוואַלף האַראַם אויף פּערד.

געסלער:

זאגט, וואָס איר ווילט, איך בין דעם קייזערס דינער
און טראַכטן דאָרף איר, ווי אים צו געפעלן.
ער האָט מיך נישט געשיקט אין לאַנד, דאָס פּאָלק
צו חנען און צו לאַשען. געהאַרבוואַמקייט
ערוואַרט ער. ס'נייט אום דעם, צי זאָל אין לאַנד
דער פויער זיין דער האַר, אָדער דער קייזער.

אַרמגאָרד:

די רעכטע צייט איז איצט, מען דאַרף זיך נעמען...
דערנענטערט זיך מיט טראַ.

געסלער:

איך האָב דעם הוט נישט אויסגעשטעלט אין אַלמאַרף
פון חווק וועגן, אָדער בכדי דאָס האַרץ
פון פּאָלק צו פרווון. כ'קען זיי שוין פון לאַנג.
איך האָב'ס געטאָן, זיי זאָלן לערנען זיך
דעם רוקן, וואָס זיי טראַגן גלייך, צו בויען.
דאָס אומבאַקוועמע האָב איך אויסגעשטעלט
אויף זייער וועג, וואו דורכגיין מוזן זיי,
בכדי זיי זאָלן זען און זיך דערמאָנען
אַן זייער האַר, וואָס זיי פאַרגיסן גערן.

רוּדאָלף:

דאָס פּאָלק האָט אָבער דאָך געוויסע רעכט —

געסלער:

זיי אויסצווענן איז נישט איצט די צייט.
עס דאַרפן גרויסע זאַכן פאַלד געשען.
דאָס קייזער-טום וויל וואַקסן. וואָס דער פּאָמער
האַט אָנגעהויבן, פירט דער וון ביז סוף.
דאָס קליינע פּאָלק איז אונז אַ שטיין אין וועג.
אַזוי צי אַנדערש — ס'מוז זיך אונטערנעבן.
זיי ווילן פאַרבייפאַרן. די פרוי וואַרפט זיך פאַרן לאַנדמאַן אויף
דער ערד.

אַרמנאַרד:

באַרנהאַרציקייט, האָר לאַנדפאַנט, ננאַר! ננאַר!

נעם לער:

וואָס שפאַרט איר זיך צו מיר אינמיטן וועג?
אוועק! צוריק!

אַרמנאַרד:

מיין מאַן ליגט אין געפענקעניש!
די יתומים מיינע בעטן ברויט. האָט מיטליד,
דערבאַרמדיקער האָר, אויף אונזער עלנט!

רודאָלף:

ווער זייט איר? ווער איז אייער מאַן?

אַרמנאַרד:

אַן אַרעמער

היי-שניידער, גוטער האָר, פון ריינבערג,
וואָס איבער אַפגרונט שניידט די הפקר-גראַז
אַראַפּ פון הויכע שטיילע פעלזנווענט,
וואוהין דאָס פי דערווענט זיך ניט צו קריכן.

רודאָלף

צום לאַנדפאַנט:

אַן עלנט און אַ שרעקלעך לעבן, בילעבן.
איך בעט אייך, לאַזט אים פריי, דעם אַרעמאָן.
אויב ער האָט שווער פאַרוינדיקט קעגן אייך,
איז זיין מלאכז שוין גענוג אַ שטראַף פאַר אים.
צו דער פרוי.

עס וועט שוין רעכט זיין. דאָרטן אין דעם שלאָם
ברענגט אייער ביטע, דאָ איז ניט קיין אַרט.

אַרמנאַרד:

ניין, ניין! איך וועל ניט אַפמערעטן פונדאָנען,
בזו אומקערן וועט מיר דער פאַנט מיין מאַן.
ער ליגט דעם זעקסטן חודש שוין אין תּמיסה.
און וואָרט אומזיסט דעם פּסק פון אַנערכיט.

ג ע ס ל ע ר :

איר ווילט מיט גוואלד מיד נייטן, פרוי? אוועק!

א ר מ נ א ר ד :

גערעכטיקייט! דו, לאנדמאנט, ביסט דער ריכטער
אין דער מדינה אויפן אָרט פון נאָט און קייזער.
דערפיל דיין הוב, ווי דו גערעכטיקייט
פון דימל וואַרטסט, אזוי טו זי מיט אינו.

ג ע ס ל ע ר :

פּוּרש! נעמט די עוונטיצע צו פון מיינע אויגן!

א ר מ נ א ר ד :

כאַפּס דעס פּערד פאַרן צייט :

ניין, ניין, איך האָב נישט מער וואָס צו פאַרלירן
דו וועסט פון אָרט נישט ניין, ביז דו וועסט מיר
מיינ רעכט נישט געבן! מענסט דעם שמערן קניישטן,
די אויגן דרייען, ווי דו ווילסט, מיר זיינען
שוין אָן אַן ערך אומגליקלעך, אזוי אַז
אינו אָרט שוין מער דיין צאָרן נישט.

ג ע ס ל ע ר :

אוועק, פרוי!

אָדער מיינ פּערד גייט איבער דיר אַריבער!

א ר מ נ א ר ד :

וואָל ער איבער מיר אַריבער — דאָ —

זי שטופט די קינדער צו דער ערר און וואַרפט זיך מיט זיי אויפן וועג.

דאָ ליג איך

מיט מיינע קינדער, וואָלן די יתומים

צעטרעטן ווערן פון דיין פּערדס קאַפּיטעס.

ס'איז נישט דאָס ערנסטע, וואָס דו האָסט געמאָן.

ד ו ר אַ ל ת :

פרוי! איר זייט משוגע?

אַרמגאָרד:

טרעטסטו שוין ניט לאַנג
דאָס לאַנד פֿון קייזער אונטער דיינע פֿיס?
אַ, איך בין נאָר אַ פֿרוי, ווען כּיבין אַ מאַנסביל,
דאָן ווייס איך בעסערס, וואָס צו טאָן, ווי דאָ
אין שטויב צו ליגן...

ווידער הערט זיך אין דער הייך פֿון וועג די פֿריערדיקע מוזיק, אָבער
פֿאַרשטיקטער.

נעםלער:

וואו ווינען די קנעכט?
פֿאַרברייב זי אָדער איך פֿאַרנעם מיך באלד
און טו אַווינס, וואָס נאָכרעם וועט פֿאַרדריסן.

רודאָלף:

עס קאָנען ניט די קנעכט אַדורכגיין, האַר,
דער וועג איז דורך אַ חתונה פֿאַרשפּאַרט.

נעםלער:

אַ צופיל מילדער הערשער בין איך נאָך
פֿאַר זיי, די ציינער זיינען זיי נאָך פֿריי,
ניט אַלץ איז נאָך באַצוימט, ווי ס'דאַרף צו זיין.
נאָר אַנדערש וועט עס ווערן, כּוואַג אַייך צו.
דעם חוצפה-נייסט פֿון פֿרייהייט וועל איך ברעכן!
אַ ניי געווען וועל איך נאָך פֿאַר די לענדער
אַרויסגעבן, איך וועל —

אַ פֿייל בויערס אים דורך. ער כאַפט זיך מיטן האַנט פֿאַרן האַרצן אין
שיר ער פֿאַלט ניט, מיט שוואַכער שפּים.

אַ, העלף מיר, נאָט!

רודאָלף:

האַר לאַטרפּאַנט! נאָט! וואָס איז'ס? פֿונדוואַנען קומט עס?!

אַרמגאָרד

שפּרינגט אַיף:

מאָרד! מאָרד! ער זינקט, ער פֿאַלט, ער איז געטראָפּן!
אין סאַמע האַרצן האָט די פֿייל געטראָפּן!

ד ו ד אָ ל ף

שפּרינגט אַראָפּ פון פּערד :

אַ שרעק, וואָס איז געשען! אָ, נאָם! האָר רימער!
בעט, נאָם זאָל זיך מרחם זיין, איר זייט
אויף מיט פאַרוואונדעט.

ג ע ס ל ע ר :

דאָס איז מעלס אַ שאַס...

לאָט זיך אַראָפּ פון פּערד צו רודאָלפּן אויף די הענט; מיטצפּ אים
אויף דער באַנק.

ט ע ל

באַוויינט זיך אייבן אין דער הייך פון פעלו:

דו קענסט דעם יענער. זוך קיין אַנדערן ניט.
דעם פּויערס הויז איז פּריי, די אומשולד — זיכער
פאַר דיר. דו וועסט דעם לאַנד שוין מער ניט שאַרן.
פאַרשווינדט פון פעלו. אַן עולם שמופּס זיך אַרײַן.

ש מ י ס י

פאַרויס:

וואָס קומט דאָ פאַר? וואָס איז אַווינס געשען?

אַ ר מ נ אַ ר ד :

דעם לאַנדפּאַנט האָט מען מיט אַ פּייל דערשאַסן.

ד ע ר ע ו ל ם

אַנקומענדיק:

ווער איז דערשאַסן?

בשעה די פּאַרערשטע פון דעם חתונה-צוג קומען אַרויס אויף דער סצע, זיינען די הויפּערשטע נאָך אויף דער הייך, און די טויזן שפּילס אַלץ.

ד ו ד אָ ל ף :

ער גייט אָפּ מיט בלוט.

לויפט גיכער, הילף שאַפּט, יאָגט דעם מערדער נאָך!
פאַרלאָרנער מענטש, אַיז סיגעמוזט דיין סוף זיין.
ביהאַב דייך געוואַרנט, האָסט מיר ניט געפּאַלנט.

ש ט י ס י :

אוי, כלעבן, ער איז בלאס און נאָר אָן לעבן.

פ י ל ש ט י מ ע י :

נאָר ווער האָט עס געמאָן?

ר ו ד אָ ל פ :

משונענע!

באַנלייטן מאָרד מיט קלעזמער?! ווערט אַנטשוויגן!

די מוויק רייסט זיך פלוצלינג אָפּ. עס קומט אָן נאָך מער עולם.

דער לאַנדפּאָנט! רעדט זשע, אויב איר קאָנט! האָט איר

מיר עפעס צו פּאַרטרויען?

געסלעך גיט אַ צייכן מיט דער האַנט. ער חזרט דעם צייכן איבער, צערייַצט, וואָס מען פּאַרשפּייט ניט.

ניין? וואוהין?

קין קיסנאָכט? איך פּאַרשפּיי אייך ניט. אָ, זייט

ניט אומנערולדיק, לאָזט דאָס ערדישע.

טראַכט איצטער, ווי מיט נאָט זיך איבערבּעמן.

דער גאַנצער חתונה-עולם רינגלט אַרום דעם טעם מיט פּאַרגלויזערענע אימה.

ש ט י ס י :

ווי בלייך ער ווערט, זע: אָט-אָ קומט דער טויט

אויס אָן צום האַרצן, אויגן צוגעשלאָסן...

אַ ר מ ג אַ ר ד

הייבט אָף אַ קינד:

ועט, קינדער, ווי אַנבל שטאַרבט אוועק!..

ר ו ד אָ ל פ :

משונענע! איר האָט דען ניט קיין האַרץ,

וואָס נחט קלייבט איר פון אַזעלכע שרעק?

ליינט צו אַ האַנט! וועט קיינער מיר ניט העלפן

די טויט-פּייל פון זיין ברויט אַרויסצוציען?

ו ו י י ב ע ר

מרעטן צפּ אויף צוריק:

זיך צורירן צו דעם פון נאָט געשמראָסן?

ר ו ד אָ ל פ :

צו פלדך זייט און צו שאַנדר!
צום פרויס זיין שווער.

ש ט י ס י

האלט אים צו די האַנט:

האַר, פרויוס זיך נאָר!

אַ סוף צו אייער הערשאַפט, דער מיראַן

איז איצט געפאלן. מערער ליידן מיר

קיין יאָכן ניט. מיר זיינען פרויע מענטשן.

אַ ל ע

מיט סופל:

דאָס לאַנד איז פריי!

ר ו ד אָ ל פ :

איז שוין דערצו דערגאַנגען?

שוין נישט די מורא, די געהאַרזאַמקייט?

צו די פאַנאַטע זעלנער, וועט די קומן אָן

איר זעט דעם טאַט דעם שרעקלעכן פון מאַרד,

וואָס דאָ געשען איז? אומנישט איז הילף.

סייז נוצלאָז נאָך דעם מערדער זיך צו יאָגן.

אונז דריקן אַנדערע זאַרין. שנעל קיין קיסנאַכט,

דעם קייזער זיינע פעסטונגען צו רעסן.

דען סייזען אין דעם אויגנבליק צער סן

פון יעדער אָרדענונג און פליכט די קייזער,

און קיינעמס טרייהיים טאָר מען נישט געטרויען.

בשעת ער גייט אַוועק מיט די פאַנאַטע זעלנער, באַוווּן זיך זאָס
באַרמעהאַר ציקע ברידער.

אַ ר מ נ אַ ר ד :

לאָזט דורך! די באַרמעהאַרציקע ברידער גייען.

ש ט י ס י :

דער קרבן פאַרטיק — פליען אָן די ראָבן.

ב א ר מ ה א ר צ י ק ע ב ר י ד ע ר

שמעק זיך אויס אין א האלבן קרייז ארום דעם פויסן און זינגען מיט
א נידעריקן קול:

שנעל פאלט דער מענטש פון מויט אוועק,

עס איז דעם סוף ניט אויסצומיידן,

עס ווארפט אים אום אינמיטן וועג,

עס רייסט אים אויס פון מיטן פריידן.

צי איז ער גרייט, צי ניט צום גיין —

ער מוז שוין פאר זיין ריכטע- שטיין.

בשעת די לעצטע פערן חוזק זיך איבער, פאלט דער פארהאנג.

פּוֹלִיטִיקָה אֶרֶץ

ע ר ש ט ע ס צ ע נ ע

אן עטמלעכער פלעץ לעבן אלמארהן.
אין דינסטערנאנד דעכטס טיים די עטסונג צווינגט אורי נאך טיש
די רישפאןאניעס, ווי אין דער דרוטער סצענע פונם פערטן
אקט. פון לינקס א פאנארעט פון א פולע בערג, איך וועלכע עס
ברענטן סיגנאל-פייערן. עס איז קיים פארמאגן גלאקן קלינגען פון
פארשידענע ווימן.
רודי, קוני, ווערני, מייסער טוליער אין מיל
אנדערע פויערן, איך ווייבער אין קינדער.

ר ו ד י :

איר זעט די פייער-צייכנס אויף די בערג?

מ ו ל י ע ר :

איר הערט די גלאַקן קליינען איבער וואַלד?

ר ו ד י :

פאַרזאָגט זיינען די פיינט.

מ ו ל י ע ר :

די שלעסער איינגענומען.

ר ו ד י :

אין מיר אין אורז-באגה מיר דולדן נאָך

אויף אונזער באַרן דעם שידאַנענשלאַס?

די לעצטע וועלן מיר זיך פריי דערקלערן?

מ ו ל י ע ר :

זאָל שטיין דער יאָך, וואָס האָט געוואַלט אינו צווינגען?

היי, מאַכט אים חרוב!

אַ ל ע :

חרוב! חרוב! חרוב!

ר ו ד י :

וואו איז דער אורז-שאַלער?

ד ע ר ש אַ ל ע ר :

דאָ, וואָס טאָן?

ר ו ד י :

נישט אויף דעם טויט, אין האַרן בלאַזט,

אז הילכן זאל עם ווייט אין אלע בערג,
זאל וועקן עכץ אין די פעלונשפאלטן,
און שנעל די מאנסביל פון די בערג אהער
צוזאמענרופן.

דער שאלער גייט אונטן, וואלטר פירש קומט.

וואלטר פירשט:

ווארט, חברים, שטייט,

מיר ווייסן נאך נישט, וואס אין אונטער-וואלד

און שוויץ געשען איז. לאמיר שלוחים זיך

דערווארטן.

רודי:

וואס דען ווארטן! דער טראג

איז טויט. דער טאג פון פרייהייט איז געקומען.

מוליער:

עס קלעקן נישט די פייערדיקע שלוחים,

וואס פלאמען דא ארום אויף אלע בערג?

רודי:

קומט אלע, לייגט די הענט צו, מענער, וויבער!

די רישטאונאניע ווארטט! רייסט דעם סופיט!

דעם מויער ברעכט! ס'זאל שטיין אויף שטיין נישט בלייבן.

מוליער:

געוועלן! קומט! מיר האבנים אויפגעבוט,

מיר קאנען עם צעשטערן.

אלע:

קומט, מאכט הרוב!

זיי ווארטן זיך פון אלע זייטן אויף דעם מיין.

וואלטר פירשט:

פארפאלן, כיוועל שוין אפהאלטן נישט קענען.

מעלבט זאל אן בויבאראשען קומען.

מעלכטאל:

וואָס? שטייט די פעסטונג נאָך, ווען סאַרנען ליגט
אין אַש שוין, און שלאָס דאָזבערנ איז געפאלן?

וואָלטער פירשט:

זייט איר עס, מעלכטאל? ברענגט איר אונז די פרייהייט?
זאָגט, זיינען ריין פון פיינט שוין אַלע קאַנטן?

מעלכטאל:

נעכט אים צום:

שוין ריין דער באַד, פרייט איך, אַלמער פאַטער!
אין דער-אַ רגע, ווען מיר ריידן דאָ,
איז קיין טיראַן נישט מער אין דער שווייץ.

וואָלטער פירשט:

אַ! ווי זשע טי-איר די פעסטונגען גענומען?

מעלכטאל:

ס'איז רודענק דער, וואָס האָט דעם סאַרנער שלאָס
מיט גבורה מאַנסבילש-מוטיקער געוואונען.
און ביידערנאכט בין איך אַריין אין ראָזבערג.
נאָך דערט, וואָס איז געשען. ווען ס'איז דער שלאָס
ביי אונז אין האַנט געווען און אַנגעצונדן,
דאָס פייער האָט צום הימל זיך געהויבן, —
קומט אָן צו לויפן נעסלערס דינער דיטהעלם
און שרייט, אַז די ברונעקער איז אין פלאַס.

וואָלטער פירשט:

גערעכטער נאָט!

עס הערט זיך, ווי די באַלקס פון די רישטאָוואַניס פאלן.

מעלכטאל:

ס'איז ווי געזען. געהיים

האַט זי דער פאַנט אין שלאָס-קעלער פאַרשפאַרט,

משונע שפּרינגט אויף רודענק — דען מיר הערן:

די באַלקס שוין די פעסטע זיילן פאלן,

און פון דעם הויך צווייטן — דאָס יאָמערן
פון דער פאַרשפאַרטער...

וואָלט ער פירשט:

איז זי גאָנץ געבליבן?

מעלכטאל:

מען האָט געדאַרפט געשיקט זיין און אַנטשלאָסן.
ווען ער וואָלט אונזער פריץ נאָר געווען,
מיר וואָלטן נישט געשפילט דאָן מיטן לעבן.
נאָר מיר זיינען מיט אים אין בונד, און בערטא
האַט ס'פאַלק געאַכט, נאָר האָבן מיר דאָס לעבן
אין קאָן געשטעלט און זיך אין פלאַס געוואָרען.

וואָלט ער פירשט:

איז זי געבליבן גאָנץ?

מעלכטאל:

יא, איך און רודעניץ

פון פייער האָבן זי אַרויסגעטראָגן —

און אַיינגעפאַלן דער סופּיס איז חכה.

און ווען זי איז גערעטעט שוין געווען,

די אויגן צו דעם הימל-ליכט געשטאַט —

דאָן פאַלט דער פרייהער אויף דער ברוסט צו מיר,

און שווייגנד איז אַ בונד ביי אינו געשוואָרן,

וואָס, פעסט פאַרהאַרטעוועט, אין פייער-בראַנד

וועט נישט צעשטערט ווערן פון קיין נסיון.

וואָלט ער פירשט:

און וואו איז לאַנדענבערג?

מעלכטאל:

אַריבער פרויזניג.

נישט מיין שולד, אויב דאָס ליכט פון זיינע אויגן

איז גאָנץ געבליבן דעם, וואָס האָט מיין מאַטע-

מיר בלינד געמאַכט. מיטאָב אים געיאָנט, דערנדרייכט,

און אים געוואָרפֿן צו מײן פּאַטערס פּיס.
געהאַנגען איבער אים איז שוין מײן שווער.
נאָר דאָס רחמנות פֿון דעם בלינדן זקן
האַט אים פֿאַר וײן געבעט געשענקט דאָס לעבן.
ער האָט געשוואָרן מער צוריק ניט קומען.
ער וועט גערענקען, אונזער האַנט געפילט האָט
ער.

וואָלט ער פֿירשט:

וואויל איך, וואָס איר האָט דעם רײנעם זיג
מיט בלוט-פֿאַרניסונג ניט פֿאַרמיאוסט.

קינדער

לויפֿן מיט שטיקער פֿון דער רישטאָנאָיע איבער דער סצענע:
פֿרייהייט!

מעכטיק בלאָט דער שאלער פֿון אורי.

וואָלט ער פֿירשט:

זעט, סאַר צײַם-טובֿ! דעם טאַג וועלן קינדער
אויך שפעטער אויף דער עלטער ניט פֿאַרנעסן.

מיירלעך פרענגען צו טראָגן אויף אַ שטאַנג דעם הוט, די גאַנצע סצענע ווערט
פול מיט מענטשן.

דודי:

דער הוט, פֿאַר וועלכן מ'האַט געמוזט זיך בויען!

בויםנאַרטען:

אן עצה ניט, וואָס זאָל מען טאַן דערמיט.

וואָלט ער פֿירשט:

נאָט! אונטער אים מײן אייניקל געשטאַנען!

קולות:

צעשטערט דעם אַנדעק פֿון דער טיראַני!

אין פֿיער וואָרפט אים!

וואָלט ער פֿירשט:

ניין, מען דאַרף אים לאָזן.

געדינט אלס ווערקצייג ביי דער טיראניי, —
זאל ער א צייכן אייביק זיין פון פרייהייט!
די לאנדסלייף, מענער, פרויען און קינדער, שטייען און זיצן אויף די
באלקנס אין די צעבראכענע רישטאנציעס, סאלעריש גרופירט אין
א גרויסן האלבקרעיס.

מ ע ל כ ט א ל :

הברים! אויף די הורכות פון דער דשעות
איצט פריילעך שטייען מיר! דערפילט איז פרעכטיק,
אויף וואָס געשוואַרן האָבן מיר אין ריטלי!

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

די זאך איז אָנגעהויבן, ניט פאַרענדיקט.
איז איצט אונז נייטיק מוט און פעסטע אהדות,
ווייל, זיכער זייט, ניט זאַמען וועט דער קייניג,
זיך נוקם זיין פאַר זיין פאַגטם טויט, און דעם
פאַרטריבענעם מיט גוואַלד צוריק אינו ברענגען.

מ ע ל כ ט א ל :

ער מעג אָהער מיט מחנות חייל גיין,
אַבי פאַריאַנט דער שונא איז פון לאַנד,
דעם פיינט פון אויסן וועט מען שוין באַגעגענען.

ר ו ר י :

נאָר ווייניק דורכגענג פירן אין דאָס לאַנד,
מיר וועלן זיי מיט אינוער לייב פאַרשפאַרן.

ב ו י מ ג א ר ט ע ן :

פאַראייניקט זיינען מיר אין פעסטן בונד.
און ויערע מחנות שרעקן אונז ניט אָפּ.
דעסעלמאַן און שטאַיפּאַכער קומען.

ד ע ס ע ל מ א ן

אַריינקומענדיק :

דאָס איז דער משפט פורכטבאַרער פון הימל!

ד ע ר ע ו ל ם :

וואָס איז?

רעסעלמאן:

אין וועלכע צייטן לעבן מיר!

וואלטער פירשט:

סאָ זאָגט, וואָס איז? אָ, דאָס ווייט איר, הער ווערנער?
וואָס ברענגט איר אונז?

דער עולם:

וואָס איז?

רעסעלמאן:

הערש און וואונדערט זיך!

שטאָפּאָכער:

מיר זיינען פון אַ גרויסער שרעק באַצרייט!

רעסעלמאן:

דער קייזער איז דערמאָרדעט!

וואלטער פירשט:

ננעדיקער נאָט!

דער עולם שטייט אויף, טען שמעלט זיך אויס אַרום שטאָפּאָכער:

אַלע:

דערמאָרדעט! וואָס! דער קייזער! הערש! דער קייזער!

מעלכטאַל:

נישט מעגלעך! זאָגט, פּינאוואַנען ווייסט איר עס?

שטאָפּאָכער:

נעמאלן לעבן ברוק פּין מערדערס הענט
איז קיינאָ אַלבערס — אַ באַגלויבטער מענטש
דערצוילט — יאָ האַנגעם מילער פּון שאַפּהויזען.

וואלטער פירשט:

ווער האָט דערוועגט זיך אַזאָ זינד צו טאָן?

שטאָפּאָכער:

נאָך שרעקלעכער איז זי צוליב דעם מערדער.

זיין ברודערס זון איז, זיין פלימעניק
הערצאָג יאָהאַן פון שוואַבען, דער רוצח.

פ ע ל כ מ א ל :

צו וואָס האָט ער באַדאַרפט דעם פּאָטער-מאַרר?

ש מ א פ א כ ע ר :

די ירושה פון דעם פּאָטער האָט דער קיזער
דעם יורש אימנעדולדיקן פאַרהאַלטן.
מען זאָגט, ער האָט זי נאָר געוואָלט אַפּרויבן
און מיט אַ בישאָפּהוט אים פּטרן.
ווי ס'זאָל נישט זיין, דער יונגערמאַן געפּאָלגט האָט
דעם ביזן ראַט זון זיינע נומע פּריינט
און מיט די אַדל-לייט פון עשענבאָך,
פון טעגערפעלדען, פון דער וואַרט און פּאַלם
באַשטימט, ווייל יושר קאָן ער נישט געפינען,
אַליין נקמה נעמען פאַר זיין עוולדה.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

אַ, זאָגט, ווי פאַרנעקומען איז דער גרויל?

ש מ א פ א כ ע ר :

דער קיניג האָט אין וועג פון שטיין געריטן
צו ריינסעלר, וואו זיין הויף געווען איז;
מיט אים — די פירשטן האַנס און לעאָפּאָלד
און אַגעזעלשאַפט פון די גרעסע לייט.
און אַז געקומען זיינען זיי קיין רייס,
וואו מ'דאַרף זיך איבער טייך אַריבערשיפּן,
אַריין זיינען די מערדער שנעל אין שיף
און אָפּגעשיידט דעם קיזער פון דער סוויטע.
דער פירשט איז דאָן דורך אַ צעאַקערט פעלד
אַוועקגעריטן — ס'איז אַ גרויסע שטאַט
אַמאָל געווען דאָ נאָך פון היידן-אַייטן —
האָט דאָ אים, פאַר דער אַלטער פעסטונג האַבט פּורג,

פונדאמענטן ס'קומט ארויס דעם קיווערס שטאם, —
 דער הערצאג — מיט א דאלך אין האלז דערלאנגט,
 דודאלף פון פאלם — א שפיו אריינגעשטאָן
 און עשענבאך דעם קאָפּ אויף צוויי צעשפאלטן.
 אזוי אז ער איז אין זיין בלוט געפאלן,
 נעטויט פון איינע אויף איינן לאַנד.
 פון צווייטן ברעג האָט מען געזען דעם מאָרד,
 נאָר דורך דעם שטראַם געשיידט, האָט מען געקענט
 מער ניט ווי שרייען אוממעכטיקע גוואַלדן.
 ביים וועג געזעסן איז אַן אַרײַמע פּרוי,
 און אַט אויף אירע הענט איז ער געשטאַרבן.

מ ע ל כ ט א ל :

ער האָט פאַר זיך נאָר פרי אַ נרוב געגראָבן,
 דער ניריקער, וואָס אַלץ געוואָלט האָט האָבן.

ש ט א פ א כ ע ר :

אַ נרויסע שרעק איז אויף דעם לאַנד אַראָפּ.
 פאַרשפאַרטע זיינען אַלע דורכגענו אין די בערג.
 און יעדער זיינע גרענעצן באַוואַכט;
 די אַלמע ציוריד זעלבסט האָט אויך איר מויער,
 וואָס שטייט שוין אָפּן דרייסיק יאָר, פאַרשפאַרט,
 אויס מורא פאַר די רוצחים, און נאָך מער
 פאַר די וואָס וועלן קומען מיט נקמה.
 זוויל מיט נקמה=פלוך באַוואַפנט, קומט
 די אונזאַרישע קיניגין די ביזע אַגנעס,
 וואָס פֿרעמד איז איר די מילדקייט פון איר מין,
 בדי פאַר דעם פאַטערס קיניגלעכן בלוט
 זיך מיט די רוצחיםס נאַנצן שטאַם צו רעכנען:
 מיט זייערע קנעכט און קינדער און קינדס=קינדער,
 אפילו מיט די ווענט פון זייערע שלעסער.
 געשוואָרן האָט זי צו אַריבערשיקן
 משפחות נאַנצע אין דעם פאַטערס נרוב;
 אין בלוט, גלייך ווי אין מאַי=טוי, זיך צו באַרן.

מעלכסאל:

צו ווייס מען, וואו געפינען זיך די מערדער?

שטאופאכער:

זיי וויינען זיך צעלאָפּן נאָכן טאָט
באַלד איבער ווען פּינף פּאַרשיידענע
באַזונדער, כדי זיך מער ניט צו באַגענענען.
מען זאָגט, דער הערצאָג בלאַנדזשעט אין די בערג דאָ.

וואַלטער פּירשט:

האַט זיי די רשעות ניט געבראַכט קיין פּרוכט.
נקמה ברענגט קיין פּרוכט ניט. זיי אַליין איז
איר שרעקלעכע דערנערונג. איר גענוס איז —
רציחה, און איר זעטיקונג — די אימה.

שטאופאכער:

די רוצחים ברענגט דאָס שלעכטס ניט קיין געווינט,
מיר אָבער קלייבן מיט די ריינע הענט
פון בלוט-פאַרבדעכן די געבענשאַטע פּרוכט:
געפאַלן איז דער גרעסטער פּיינט פון פּרייהייט,
און, ווי מען זאָגט, וועט איבערגיין דער סצעפטער
פון האַכסבורג צו אַן אַנדערער מעפּחה.
דאָס קיזער-רייך וויל פּרייען אויסוואַל האָבן.

וואַלטער פּירשט און אַנדערע:

איריט וואָס געהערט?

שטאופאכער:

דער גראַף פון לוקסעמבורג
איז דורך דער כּערהייט שטימען אָנגעמערקט שוין.

וואַלטער פּירשט:

גוט, וואָס מיר וויינען פּריי דעם קיזער-רייך,
איצט קאָן מען האָפּן אויף גערעכטיקייט.

ש ט א ו פ א כ ע ר :

דער נייער האר האָט נייטיק דרייַסצע פריינט,
וועט ער אונז שיצן קעגן עספרייכט צאָרן.

די לאַנדסלייט נעמען זיך איינער דעם אַנדערן אַרום.

ד ע ר ש מ ש :

אַט זיינען די נעאַכטע לאַנדפאַרשטייער.

ד ע ס ע ל מ אַן און אַ נ ד ע ר ע :

פעטערמאַן, וואָס איז?

ד ע ר ש מ ש :

אַ רייך-שליח מיט אַ בריוו.

אַ ל ע

צו וואַלטער פירשטן:

מאַכט אויף און לייענט.

צו אַ ל ט ע ר פירשט

לייענט:

צו די קלונע מענער

פון איר, שוויק און אונטערזאָלדען ווינטשט

די קייניגן עלסבעט גענאָר און אַלדאָס גוטס.

פירל שטימען:

וואָס וויל די קייניג? זי הערשט ניט מער!

צו אַ ל ט ע ר פירשט

לייענט:

אין גרויסן פּיין פון איר אַלמנהשאַפט,

וואָס האָט דער בלוטיקער טויט פון איר האַר

דער קייניג פאַרשאַפט, געדענקט זי נאָך

די טרייהייט און די ליבע פון די שוויצער.

פ ע ל כ ט אַ ל :

אין גוטס האָט זי עס קיינמאָל ניט געזאָן.

ר ע ס ע ל מ אַן :

שמיל! לאַזט הערן!

וואלטר פירשט

לייזנט:

און זי פארלאזט זיך אויף דעם טרייען פאלק,
אז ס'וועט נערעכטע שנאה אין זיך טראָגן
צו די פארפלוכטע אויספירער פון מאָרד.
דערום דערוואָרט זי פון די דריי מדינות,
אז ניט פאָהלאַטן וועלן זיי די מערדער.
פארקערט, זיי וועלן מיט געטרייהייט העלפן
זיי איבערנעבן אין די הענט פֿון משפט
געדענקענדיק די ליבשאַפט און חסדים,
וואָס רודאָלפס פירשטנהויז האָט זיי געשענקט.
סימנים פון אומצופרידנקייט צווישן די לאַנדסלייט.

א פוּלע שטימען:

די ליבשאַפט און חסדים!

שטאַפּאָכער:

מיר האָבן גינציקייט געהאַט מון פאָטער,
וואָס אָבער האָבן מיר געהאַט פון זון?
האַט ער די בריוו פון פרייהייט אונז באַשטעטיקט,
ווי יעדער קיזער פאַר אים האָט געטאָן?
האַט ער געמשפּט אונז לויט דעם געזעץ
און דער געדריקטער אומשולד שוץ געגעבן?
האַט ער געוואַלט כאַטש אויסהערן די שליחים,
וואָס מיר האָבן אין נויט געשיקט צו אים?
דער קיניג האָט קיין זאך ניט פון דעם אַלעם
פאַר אונז געטאָן, און וואַלטן מיר אַליין ניט
פאַרשאַפט זיך רעכט מיט אונזער אייגענער האַנט,
וואַלט אונזער נויט אים ניט גערירט — אַ דאַנק אים?
ניט דאַנק האָט ער געווייט אין אונזרע טאַלן,
ער איז געשטאַנען הויך, ער וואַלט געקאָנט
אַ פאָטער זיינע פעלקער זיין, האָט ער נאָר
פאַר זייניקע אין האַרצן זאָרן געטראָגן,
טאָ זאָלן אים די זייניקע באַקלאַגן.

ו ו א ל ט ע ר פ י ר ש ט :

מיר האָבן ביז-פרייד ניט אויף זיין מפלה,
געדענקען ניט זיין שלעכטסקייט צו אונז איצט.
דאָך פאַר דעם טויט פון קיניג, וואָס האָט קיינמאָל
קיינ גוטס אונז ניט געטאָן, נקמה נעמען,
און די פאַרפאַלגן, וועלכע האָבן קיינמאָל
אונז ניט פאַרשאַפט קיין לייד — וואָס טויג עס אונז?
די ליבע וויל אַ פרייער אַ קרבן זיין.
דער טויט באַפרייט פון אויפגעוואוננע חובות,
מיר זיינען אים ניט שולדיק קיינע טובות.

מ ע ל כ ט א ל :

און אויב די קיניגין וויינט אין איר הדר
און ס'קלאַגט איר ווילדער פֿיין צום הימל אויבן —
טאָ זעט אַט-אַ פּאָלק, באַפרייט פון ליידן,
צום זעלבן הימל בעז און דאַנקט מיט פריידן.
ס'מוז ליבע זייען, ווער ס'וויל מיטלייד שניידן.

ש ט א ו פ א כ ע ר

צום עולם :

וואו איר זשע מעל? דער איינער וואָל אונז פּעלן,
וואָס אונזער פרייהייט האָט גענרינדעט? ס'גרעסטע
האַט ער געטאָן, דאָס שווערסטע — אויסגעליטן.
קומט אַלע צו זיין הויז, קומט פרייע מענטשן,
דעם רעטער פון אונז אַלעמען צו בענטשן.

אַלע נייען אַזעק.

צווייטע סצענע

פארהויז פן שעלס וואוינונג.
מייער ברענט אויף דער קיך. מן דער אַשענער מיר זעט זיך
דער דרויסן.
הערדוויג וואַלמער און ווילהעלם.

ה ע ד ו ו י נ :

היינט קומט דער פאָטער, קינדער, ליבע קינדער!
ער לעבט, איז פריי, און מיר און אלץ איז פריי!
און אייער פאָטער האָט דאָס לאַנד דערלייזט.

ו ו א ל ט ע ר :

און איך בין אויך דערביי געווען, מיטער!
מען דאַרף מיך אויך דערמאָנען. מ'האַט די פּייל
פאַרביי מיין לעבן דורכגעשוועבט, און איך
האַב ניט געציטערט.

ד ע ר ו ו י ג :

בעסט אים אַרום :

יא, דו ביסט מיר ווידער
געגעבן, צוויי מאָל האָב איך דיך געבוירן,
צוויי מאָל — דעם מיטערשמעק פון דיר געליבטן,
אַ סוף אָבער, איך האָב אַיך ביידן, ביידן!
און היינט נאָך קומט צוריק דער ליבער פאָטער.
אַ מאַנאָך באַווייזט זיך אין דער טיר.

ד ו י ל ה ע ל מ :

זע, מוטער, זע! דאָרט שטייט אַ פרומער ברודער,
מסתמא וויל ער אַ נדבה בעטן.

ד ע ר ו ו י ג :

פיר אים אַריין, בכרי אים צו דערקוויקן,
און זאָל ער פילן, אַז דאָ איז אַ שמחה,
נייט אַריין אין שטוב, און קומט באַלד צוריק אַרום מיט אַ בעכער.

ו ו י ל ה ע ל ם

צום סאנאך :

קומט, נוסער מענטש, די מוסער ניט איך לאָבונג.

ו ו א ל ט ע ר :

קומט, רוס איך אויס, און ניט, נעשטארקט, פונראַגען.

מ אָ נ אַך

אדומקונדיק זיך מיט שרעק :

וואו בין איך? זאָגט מיר, כּיבעט. אין וועלכן לאַנד?

ו ו א ל ט ע ר :

איר האָט פאַרבלאָנדושעט, וואָס, איר ווייסט ניט?

איר זייט אין בירגלען, אין דעם לאַנד פון אורי,

ביי דעם אַרײַנגאַנג אין דעם שעכענטאַל.

מ אָ נ אַך

צו הסדווה, וועלכע קומט צוריק :

איר זייט אַליין? איז אַייער מאַן אין שטוב?

ה ע ר ו ו י נ :

אָס וואַרט איך אויף אים. נאָר, — וואָס איז מיט אַיך?

איר זעט ניט אויס צו ברענגען מיט זיך נוסט.

נאָר ווער איר זייט, — זייט איר באַדערפטיק, נעמט.

דערלאַנגט אים דעם בעכער.

מ אָ נ אַך :

אָ, ווי מיין קראַנקע האַרץ שמאַכט אויך נאָך לאָבונג.

כּוועל נאָרנישט נעמען, ביו איר זאָגט ניט צו —

ה ע ר ו ו י נ

ניט רירט מיין קלייד אָן, ניט דערנענטערט זיך,

פּוננזייטן רעדט, אויב כּוואַרף אַיך אויסהערן.

מ אָ נ אַך :

אויך שווער ביים פייער, וואָס דאָ ברענט גאַסטפּרײַנדלעך,

ביי אַייער קינדערס ליבע קעפּ, וואָס כּוואַלט —

נעמט אַרום די קינדער.

ה ע ר ו ו י נ :

וואָס פאַר כהשבות האָט איר, מענטש? אַוועק
בון מיינע ויך, איר זייט ניט קיין מאַנאָך, ניין!
פון פּרירן איז אַ צייכן אַייער קלייד,
און אַייער פנים ווייזט אויף פּרירן ניט.

מ אַ נ אַ ד :

איך בין דער אומגליקלעכסטער צווישן מענטשן.

ה ע ר ו ו י נ :

דאָס אומגליק וועקט רחמנות אינם האַרצן,
פון אַייער בליק ווערט אַלץ אין מיר פאַרגלויבערט.

ו ו אַ ל ט ע ר

שפּריינט אויף:

מוטער! דער פּאָטער!

לויפּט שנעל אַרויס.

ה ע ר ו ו י נ :

אַ, מיין נאָט!

וויל נאָכלויפּן; הויבט אַ בימערן אין האַלש זיך אַ.

ו ו י ל ה ע ל ם

לויפּט אויך אַרויס:

דער פּאָטער!

ו ו אַ ל ט ע ר

אין דרויסן:

דו ביסט דאָ ווידער!

ו ו י ל ה ע ל ם

אין דרויסן:

פּאָטער, ליבער פּאָטער!

ט ע ל

אין דרויסן:

איך בין דאָ ווידער — וואו איז אַייער מיטער?

קומען אלע אַרויף.

ז ו א ל ט ע ר :

אַט שטייט זי לעבן טיר און קאָן ניט אָפּגיין.
דאָס צימערט זי פון שרעק און פרייד.

ט ע ל :

אַ, העדוויג, העדוויג, מיינע קינדערס מוטער!
סיהאַט נאָט דערלייזט — מער שירט אונז קיין טיראָן ניט!

ה ע ד ו ו י ג

איף זיין האַלז:

אַ, טעל! טעל! סאָר אַ שרעק איך האָב געליטן!

דער מאַאָך ווערט איסמערקזאַם.

ט ע ל :

פאַרנעם עס איצט און לעב נאָר מיט דער שמחה.
איך בין דאָ ווידער! אין מיין אייגן שטיבל!
איך שטיי דאָ ווידער איף מיין אייגן לאַנד.

ז ו י ל ה ע ל ם :

וואו אָבער איז דער בויגן דיינער, פאַאָער?
איך זע אים ניט.

ט ע ל :

דו וועסט אים מער ניט זען.
ער ליגט בצהאַלטן אין אַ הייליק אָרט.
ער וועט שוין ווייטער צו קיין יאָגד ניט דינען.

ה ע ד ו ו י ג

אַ, טעל! טעל!

פרעט פון אים אַ, לאָט אַ ווינע הענט.

ט ע ל :

וואָס-זשע שרעקסטו זיך, מיין ווייב?

ה ע ד ו ו י ג

ווי — ווי ביסטו נעקומען? — די אַ האַנט —

איך מען זי האַלטן? די אַ האַנט — אַ, נאָט!

מ ע ל

הארציק און מוסיק:

האָס אייך פאַרמיידיקס און דאָס לאַנד דערלויבט.
איך קען זי פריי ארויף צום הימל הייבן.
דער מאַנאָך פאַכט אַראָשע פאַועטנט. מעל דערועט אים.
ווער איז דער מענטש?

ה ע ד ו ו י ג :

אַך, נאָר אָן אים פאַרנעמן.
רייד דו מיט אים. איך שרעק ביך לעבן אים.

מ אָ נ אַ ד

זייט צו נענטער:

זייט איר דער מעל, וואָס האָט נעטויט דעם לאַנדפאַנגט?

מ ע ל :

יאָ. איך פאַרבאָרג עס פון קיין מענטשן ניט.

מ אָ נ אַ ד :

זייט איר דער מעל! אַך, ס'איז די האַנט פון גאָט
וואָס אונטער אייער האַך האָט מיך געבראַכט.

מ ע ל

מעסס אים אָפּ מיט די איין:

ניט קיין מאַנאָך, — ווער זייט איר?

מ אָ נ אַ ד :

איר נעטויט האָט

דעם פאַנגט, וואָס האָט אייך שלעכטס געמאַן; אויך איך האָב
מיין פיינט געטויט, וואָס האָט מיין רעכט צעשטערט —
ער איז געוועזן אייער פיינט, ווי פיינער —
איך האָב דאָס לאַנד פון אים באַפרייט.

מ ע ל

אַפּפּרעמניק אויף צוריק:

— איר זייט —

אַן אימה! — קינדער, קינדער, ניט אין שטוב!

ניי, ליבע פרוי, ניי, ניי! — אומגליקלעכער!
איר זייט —

ה ע ד ו ו י נ :

אָ, נאַם! ווער איז ער?

ט ע ל :

פרעג זיך ניט.

נייט, נייט, די קינדער דארפן עס ניט הערן,
נייט פון שטוב צוועק — ווייט צוועק — דו דארפסט
ניט בלייבן אונטער איין דאך מיט דעם מענטשן.

ה ע ד ו ו י נ :

וויי מיר, וואָס איז דאָס? קומט.
גיט אַרויס מיט די קינדער.

ט ע ל

צו דעם מאַנאָך :

איר זייט דער הערצאָג

פון עסטרייך, איר זייט עס, איר האָט דעם קייווער
גערהגעט, אייער האַר און אייער פעטער.

י אָ ה אַ נ ע ס פ אַ ר י צ י ד אַ :

ער האָט

באַגולט מיין ירושה.

ט ע ל :

אייער פעטער

דערהרגעט, אייער קייווער! און אייך טראַגט

די ערד נאָך? און אייך לייכט נאָך אויך די זון?

פ אַ ר י צ י ד אַ :

טעל! הערט מיך אויס — —

ט ע ל :

און מיט דעם בלוט באַשמוצט

פון פאַטערמאָרד און אויך פון קייווערמאָרד,

צו קומען וואָנסטו אין מיין ריינעם הויז?
דו וואָנסט דיין פנים נאָך פאַר נומע לייט
צו ווייזן און נאָך נאַסערעכט צו פאַרלאַנגען?

פאַר צו יד אַ:

געהאַפט ביי אײך רחמנות צו געפינען.
אויך איר האָט מיט דעם פיינט זיך אָפּגערעכנט.

טעל:

דו גלייכסט דיין שולד פון ערניץ בלוטיקער
צו דעם גערעכטן זעלבסטשוק פון אַ פאַטער?
דו האָסט דיין קינדערס ליבע קעפּ פאַרטיידיקט?
דאָס הייליקום פון היים האָסטו באַשיצט?
זיך איינגעשטעלט פאַר סילענצע, וואָס דו האָסט?
צום הימל הייב איך מיינע ריינע הענט
און פלוך דיך מיט דיין טאָט — זיך אָפּגערעכנט
האָב איך פאַר דער נאַטור, וואָס דו האָסט זי
געשענדט. כּיפּין דיר קיין חבר ניט. דו האָסט
געמאַרדעט, איך — מיין טיערסטעס פאַרטיידיקט.

פאַר צו יד אַ:

איר שמויטט מיך אָפּ אַ טרויסטלאָזן אין יאוש.

טעל:

אַן אימה כאַפט מיך אָן, ווען כּרייד מיט דיר,
פאַרט! וואַנדל אין דיין אימהדיקן וועג,
פאַרלאָז די וואוינונג, וואו די אומשולד רומ!

פאַר צו יד אַ:

קערט זיך אום צו טיין:

איך קאָן און וויל אזוי ניט לעבן מער.

טעל:

דאָר שומט מיר לייך אויף דיר. אַ, נאָט אין הימל!
נאָך יונג אזוי, פון אַזא אידל שטאַם,
מיין האַרם און קייזערס, רודאָלפּס אייניקל —

א מערדער, א בורה, ביי מיין שוועל
שטייט אין פארצווייפלונג, און תחנונים בעט.
פארדעקט דאס פנים.

פ א ר י צ י ד א :

א, וויינען אויב איר קענט, זאל אייך מיין גורל
ביים הארצן רירן. דאָס איז שרעקלעך. כ'בין
א פירשט געווען, כ'וואָלט קענען גלי לעך לעבן,
ווען איך באַצווינג מיין אומרוקן וואונטש.
צענאַנט האָט מיך די קנאה. כ'האָב געזען
די יונג פון מיין קווין לעאַפּאַלד,
באַקרוינט מיט כבוד און מיט לאַנד באַלוינט,
און זיך, וואָס כ'בין מיט אים אין א נע יאָרן,
אין שקלאַפֿישער אוממינדיקייט געהאַלטן...

ט ע ל :

כ'האָט זיט אַפנים דיך געקענט דיין פעטער,
וואָס לאַד און לייט האָט ער פון דיר פאַרמיידט.
אַליין דו מיט דיין זינג אָן קן טאַט
זיין קלוגן פסק — פאַרעכטיקט האָטו פורכצפאַר. —
וואו ווינען פון דיין מאָרר די בלוטיקע העלפער?

פ א ר י צ י ד א :

וואו דער נקמה-גייסט האָט זיי עפירט.
איך האָב זיי זינט דעם אומגליק ניט געזען מער.

ט ע ל :

צי ווייסטו, אָו מען זוכט דיך, און דו ביסט
פאַר פריינד אין חרם און פאַר ש נאים הפקר?

פ א ר י צ י ד א :

כ'מייד אויט דעריבער אַלע גרויסע שליאַכן,
איך וואָג ניט צונוקלאַפן אין קיין שוב.
צו וויסטענישן ווענד איך מיינע טרייב.
איך בין אַליין אַ שרעקעניש פאַר מיר,

און שפרינג אליין אויף הינטער אָס פאר זיך,
ווען כווע אין פריך מיין אומגליקלעך געשטאלט.
פאלט פאר אים אַזויטער.

טעל:

קערט זיך אָפּ:

שטייט אויף, שטייט אויף!

פאריצירט אָ:

ניין, ברו איר עטוואָס פון ניש קיין האנט צו הילף.

טעל:

וואָס קאָן אַ מענטש אַ זינדיקער אייך העלפן?
שטייט זכער אויף, כאָטש איר האָט שרעקלעכעם
געטאָן — איר זייט אַ מענטש, אויך איך בין עב.
אָן טרייסט ניש קיינער ניש וועק פון מעלך,
און וואָס איך קאָן, דאָס וועל איך טאָן.

פאריצירט אָ:

אויסגערינגעניק אין באַפונדען זיין האָנט סוף געויל:

אָ, מעל!

טעל:

לאָזט אָפּ מיין האָנט — איר מוזט צוועקן דאָ קענט
איר אומאַנדעקט ניש בייבן, או אַן דאָקט —
אויף שוץ ניש דאָסן, וואו מייןט איר צו גיין,
וואו דאָס איר צו געפונען דו?

פאריצירט אָ:

איך ווייס? איר!

טעל:

הערט, סאר צרעיון איך זאָגן איר מוזט גיין
אין לאַנד אישאליע אין סאַנקט-פעטערס שטאָט,
און פאַלט דעם פּוילישע דאָרט צו די פּוילישע מוזט תשובה,
אין ער וועט אייך פאַרנעמן אַזויטער זינד.

פ א ר י צ י ד א :

וועט ער מיך ניט ארויסגעבן די נוקמים?

ט ע ל :

וואָס ער וועט מיט אייך מאַן, נעמט אָן פאַר גוט.

פ א ר י צ י ד א :

ווי קום איך אין דעם אומבאַקאַנטן לאַנד?
איך ווייס דאָך ניט דעם וועג, און איך האָב מורא
צו אַנדערע וועג-לייט צוצושטיין אין ניין.

ט ע ל :

דעם וועג וועל איך אייך אויסלערנען — געדענקט נאָר.
אַלץ העכער שטיינט אַנטקעגן שאַראָס פון ר' ס.
וואָס פאַלט אין ווילדן גוט פון באַרג אַראָפּ.

פ א ר י צ י ד א :

דערשראָקן:

כיִוועל ווען דעם ר' ס, דעם ערות פון מיין מאַט!

ט ע ל :

ביים אָפּגרונגט נייע דער וועג. ס'באַצייכענען אים
פיל צלמים, אויפגעשטעלט צו אַנדערקען
פון וואַנדערער, וואָס ס'האַט דער שניי באַגראָבן.

פ א ר י צ י ד א :

עס שרעקט מיך ניט קיין שרעק פון דער נאָטור.
איך קען דעם ווילדן פליין פון האַרצן צוימען.

ט ע ל :

פאַר יעדן צלם פאַלט און תשובה טוט
מיט טרערן פון חרטה אויף דער שולד.
און וייט איר גליקלעך דורך דעם וועג פון שרעק,
און שיקט דער באַרג ניט ווייניג ווינמשנייען
אויף אייך אַראָפּ פון דעם באַאייזטן יאָך, —
דאַן קומט איר אויף אַ בריק אין וואַסער-שמויב.
ווען זי צעפאַלט ניט אומער אייער וינד,

און איר מינעלאָזום זי דינטער זיך בשלום,
דאָן עפנט זיך פאַר אַיך אַ שוואַרצע פעלונגער —
קײן מאָן האַמ׳ס נײַט באַשיינט — דאָ נײַט איר דורך,
און ס׳ברענגט אײך אין אַליכטיק מאָל פון פריידן.
נאָר אַיילן מוזט איר נאָך אַוועק פונדאָנען.
איר מאַרט נײַט בלייבן, וואו עס וואוינט די רון.

פ א ר י צ י ד א :

אַ, רודאַלף, רודאַלף! קינילעכער זיידע!
אַזוי זאַל אויף דיין ערד דיין קינד אומבלאָנדושען!

מ ט ל :

און דאָן קומט איר אַרויס אויף נאָטאַרדס הייכן,
וואו ס׳זיינען דאָרט די מייכן אייביקע,
וואָס ווערן פול בלוזי דורך דעם שטראַם פון הימל.
דאָרט זענט איר זיך מיט דער דייטשער ערד.
און פריילעך פירט אײך דאָן אַן אַנדער שטראַם
אין דעם פאַר אײך נעבן-נאָשטן לאַנד אימאַלע.
עס הערן זיך פאַס-עך-נינגום פון פיל טרובעס געשפילט.
כ׳הער שטימען, נײַט אַוועק!

ד ע ר ו ו י :

מוט אַרײן אַיילנדיק:

וואו ביסטו, טעל?

דער פאַטער נײַט! עס קומען אַן מיט פרייד

די בונד-העברים אַלע —

פ א ר י צ י ד א :

פּאַרדעקט זיך:

ווי צו מיר,

אײך טאָר נישט בײַ די גליקלעכע לאַנג בלייבן...

מ ט ל :

מײן ווייב, נײַ גיב דעם מאַן צו קרעפטיקן זיך.
און גיב אים מיט-זיך שפּײַן, וואָרעם זײן ווען
איז ווייט, און קרעטשמעס זײנען דאָרט נײַמאַן.
ניד! זײ נײַען.

הערות:

ווער איז ער?

מעל:

ניש פראג!

און ווען ער וועט אונזק — ווענד אפ די אויגן,
די וואלסט נישט ווען, אין וועלכן וועט ער וואנדלען

פארצייטן נישט אזוי מעלן מיט א האנטיקער באוועגונג. נאר מעל פאכט
אום א צייכן מיט דער האנט אין גייט אפ. ווען בירע גייען אונזק אין
פארשיידענע זייטן, ענדערט זיך דער צורם און מען זעט אין דער

ל ע צ מ ע ר ס צ ע נ ע

דעם נאנטן פאל פון מעלס וואוינט צוזאמען מיט די מערן, וועלכע רינג-
לען אים ארום, באזעצט מיט לאנדמלייט, האט בילדן א פאל ווישן גרויס.
אנדערע קומען און דורך א הויכער סעזעקע, העלכע פירט איבער דעם
שעבן. וואלסט פירט — מיט די בירע זינגלעך, מעלכע
פאל אין שטאט אבער גייען פאראים, אנדערע גייען נאך. ווען
מעל פארצייטן זיך, באזעצט אים אלע מיט פריילעכע געשרייען.

אלע:

וואל לעבן מעל, דער יענער און דער רעמער!

משנת די פארשטע שמוע, זיך ארום מעלן, אין נעמען אים ארום, בא-
זייגן זיך נאך רורענע און בערשא. רורענע נעמט זיך ארום מיט
די לאנדמלייט, בערשא — מיט הערדיקן. טויק פון בארג באגלייט די
שמוע צענטע. ווען זי איז גענויקט, טעלעם זיך פערשא אינמיטן
דעם עולם.

בערשא:

הערט, לאנדמלייט, בינד-חבריה, נעמט מיך אויך
אין אייער בינד, די ערשטע גליקלעכע
וואס שוץ נעמוען דינט אין פרייהייט-לאנד.
בייב אפ אין אייער ש-אקער האנט מיין גורל.
איר ווילט אלעם אייער בירנערין מיך שיצן?

לאנדמלייט:

מיט לייב און ועל!

ב ע ר מ א :

מאָ וואָל נאָט בענמשן!

כעניג איבער דעם-אָ בחור מינוע רעכט,

די פרייע שוויצערין — דעם פרויען מענמשן!

ד י ד ע נ י ק :

און אויך דערקלער פריי אלע מינוע קענעמ!

שוויק הייבט פונס'ניו אָן צו שפילן און דער פאָרהאַנג פאלט.

